

**«Қазақстан – Зираат Халықаралық Банкі» Еншілес Банкі»
акционерлік қоғамы**

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

**Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес
шоғырландырылған қаржылық есептілік және тәуелсіз
аудитордың аудиторлық есебі**

Мазмұны

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	1
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп.....	2
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп.....	3
Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп.....	4

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1	Қызметтің ұйымдастырушылық құрылымы мен сипаттамасы	5
2	Топ өз қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта	6
3	Есеп саясатының негізгі ережелері.....	7
4	Маңызды есептік пайымдаулар мен бағалаулар	20
5	Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелерді қолдану	22
6	Жаңа стандарттар мен интерпретациялар.....	23
7	Сегменттер туралы ақпарат.....	27
8	Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	31
9	Басқа банктердегі қаражат.....	33
10	Клиенттерге несиелер мен аванстар	34
11	Негізгі құралдар	48
12	Инвестициялық жылжымайтын мүлік	48
13	Басқа активтер	49
14	Несие мекемелерінің қаражаты.....	50
15	Клиенттердің қаражаты	50
16	Жалдау бойынша міндеттемелер.....	51
17	Басқа міндеттемелер	52
18	Капитал	52
19	Пайыздық кірістер және пайыздық шығыстар	53
20	Несиелік шығындар бойынша шығыстар	53
21	Комиссиялық кірістер мен шығыстар	54
22	Әкімшілік және өзге де операциялық шығыстар.....	55
23	Табыс салығы	55
24	Шарттық және шартты міндеттемелер.....	57
25	Тәуекелдерді басқару.....	60
26	Әділ құнды бағалау	73
27	Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерін талдау.....	77
28	Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу	77
29	Капиталдың жеткіліктілігі.....	78
30	Есепті күннен кейінгі оқиғалар	80

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Қазақстан – Зираат Халықаралық Банк» Еншілес Банкі» АҚ Акционері мен Басшылық Кеңесіне

Біздің пікір

Біздің пікірімізше, көрсетілген шоғырландырылған қаржылық есептілік «Қазақстан – Зираат Халықаралық Банкі» Еншілес Банкі» АҚ және оның еншілес ұйымдарының (бұдан әрі – «Топ») 2022 жылғы 31 желтоқсандағы қаржы жағдайын, сондай-ақ оның қаржылық нәтижелері мен белгіленген күнде аяқталған бір жылдағы ақша қаражатының қозғалысын Халықаралық қаржылық есептіліктің стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес барлық елеулі қатынастарында шынайы көрсетеді.

Аудит мәні

Біз Топтың қаржылық есептілігінің аудитін орындадық. Қаржылық есептілік келесіні қамтиды:

- 2022 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп;
- аяқталған жылдың жиынтық кірісі туралы шоғырландырылған есеп;
- аяқталған жылдағы меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп;
- аяқталған жылдағы ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп;
- аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер.

Пікір білдірудің негізі

Біз аудитті халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сай жүргіздік. Біздің жауапкершілігіміз осы стандарттарға сәйкес әрі қарай біздің есептің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің аудитіне жауапкершілігі» бөлімінде көрсетілген.

Біз алған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін жеткілікті және лайықты деп есептейміз.

Тәуелсіздік

Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары кеңесі (ХБЭСК кодексі) шығарған Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексіне (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) және Қазақстан Республикасындағы қаржылық есеп беру аудитімізге қолданылатын этикалық талаптарына сәйкес Топтан тәуелсізбіз. Біз ХБЭСК кодексіне және шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитімізге қолданылатын Қазақстан Республикасының этикалық талаптарына сәйкес өзге де басқа этикалық міндеттерді орындадық.

Өзге ақпарат

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапты. Өзге ақпарат аудиторлық есеп шығару күнінен кейін бізге беріледі деп күтілетін жылдық есепті (бірақ қаржы есептілігін және осы қаржы есептілігі бойынша біздің аудиторлық пікірімізді қоспайды) қамтиды.

Біздің қаржы есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратты қамтымайды, және біз осындай ақпаратқа қатысты кез-келген нысанда сенімділік білдіре алмаймыз.

Қаржы есептілігін аудитін жүргізуімізге байланысты, біздің жауапкершілігімізге жоғарыда аталған өзге ақпаратпен танысу, сонымен қатар бізге берілген өзге ақпарат, қаржы есептілігі және аудит кезінде қол жеткізген деректер арасында елеулі сәйкессіздіктердің жоқ екенін қараудан тұрады.

Егерде жылдық есепті қарастырған кезде, біз оның елеулі бұрмаланулары бар деген тұжырымға келсек, біз осы оқиғаны корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларға хабарлаймыз.

Басшылықтың және корпоративтік басқару үшін жауапты адамдардың шоғырландырылған қаржылық есептілікке жауапкершілігі

Басшылық осы шоғырландырылған қаржылық есепті ХҚЕС-на сәйкес шынайы құруға және қамтамасыз етуге міндетті. Сонымен қатар, басшылық салғырт әрекеттер және қателіктер салдарынан бос шоғырландырылған қаржылық есепті дайындауға керек ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Қаржы есебін дайындау барысында, басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалау, қызметтің үздіксіздігіне қатысты тиісті ақпаратты жария ету, шоғырландырылған қаржылық есептілік - жұмысты үздіксіз жалғастыру қабілеті негізіндегі қағидатты қолданумен дайындау, басшылық Топты тарату, оның қызметін тоқтату, қызметті тарату немесе тоқтатудан басқа балама жоқ кездерден басқа жауапты.

Корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалар Топтың қаржы есептілігін дайындау үрдісін қадағалауға жауапты болып табылады.

Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің аудитіне жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептілік алаяқтық әрекеттер немесе аудиторлық есеп шығару барысында қателіктер салдарынан бой көтеретін небір елеулі жалғандықтың жоқ екендігін растайтын орынды сенімділік алу болып табылады. Орынды сенімділік, сенімділіктің жоғары дәрежесі болып табылады, бірақ ХАС сай жүргізілген аудит әрқашан елеулі бұрмалануды анықтайтынына кепілдік бермейді. Бұрмалаулар салғырт әрекеттер мен қателіктер салдарынан болуы мүмкін, егер олар жеке немесе жиынтығында пайдаланушылардың қаржы есептілігінің негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне әсер етеді деп орынды түрде күтілсе маңызды деп есептеледі.

ХАС сәйкес жүргізілген аудит аясында, біз кәсіби тұжырымдама қолданамыз және бүкіл аудит барысында кәсіби скептицизмді сақтаймыз. Сонымен қатар, біз келесі әрекеттерді орындаймыз:

- салғырт әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланулардың тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге қатысты аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және бағалаймыз; біздің аудиторлық пікірімізді білдіруге жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдер аламыз. Салғырт әрекеттер салдарынан болатын елеулі бұрмаланулардың тәуекелі, қателер салдарынан болатын елеулі бұрмалануларға қарағанда жоғары, себебі салғырт әрекеттер келісім, жалғандық, әдейі қалдырып кету немесе ақпараттарды жалған көрсету немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өту әрекеттерінен тұруы мүмкін;
- Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, жағдайларға сай келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу үшін, аудит тұрғысынан мәні бар, ішкі бақылау жүйесі жайлы түсінік аламыз;
- қолданыстағы есеп саясатының орындылығы мен есептік бағалаулардың негізділігін және басшылық дайындаған байланысты ақпаратты ашып көрсетулердің негізділігін бағалаймыз;
- басшылықтыңпен үздіксіздік принципін қолдану заңдылығын қорытындылаймыз, ал жиналған аудиторлық дәлелдер негізінде – айтарлықтай күмәнді оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне қатысты елеулі пайда болу мүмкіндігін тұжырымдаймыз. Егер біз айтарлықтай белгісіздік бар деген қорытындыға келетін болсақ, біз қаржы есептілігінде тиісті ақпаратты ашып, біздің есепте назар аударуымыз керек, немесе осындай ақпаратты ашу жеткіліксіз болса, біздің пікіріміз өзгертіледі. Біздің нәтижелер аудиторлық есептің шығару күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдемелерге негізделген. Алайда, болашақ оқиғалар немесе жағдайлар Топтың үздіксіз жұмыс жалғастыру қабілетін жоғалтуына әкелуі мүмкін;
- шоғырландырылған қаржылық есептіліктің тұтастай алғандағы ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын, ақпаратты ашуы, және шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізіндегі операциялар мен оқиғалардың әділ ұсынылуын бағалаймыз.

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

3 - бет

Біз, корпоративтік басқару үшін жауапты адамдармен ақпарат ауыса отырып, олардың назарына жоспарланған аудит ауқымы мен мерзімдерін жеткіземіз. Сонымен қатар, аудит нәтижелері бойынша табылған орысскел қателіктер және де ішкі бақылау жүйесіндегі елеулі кемшіліктер жайлы өзара ақпараттық әрекеттестік жасаймыз.

«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС атынан

PricewaterhouseCoopers LLP.

Бекітілді:

Дана Іңкәрбекова
Басқарушы директор
ПрайсуотерхаусКуперс ЖШС
(1999 жылғы 21 қазандағы №00000005
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің
бас Мемлекеттік Лицензиясы)

Қол қойылды:

Айгүл Ахметова
Аудит қызметінің серіктесі
Аудиторлық есебінің тапсырма жетекшісі
Орындаушы - аудитор
(2012 жылғы 27 тамыздағы №00000083
Аудиторлық Біліктілік Куәлігі)

2023 жылғы 24 наурыз
Алматы, Қазақстан

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	<i>Ескерту</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
АКТИВТЕР			
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	8	73,605,526	37,742,168
Басқа банктердегі қаражат	9	1,209,370	1,076,701
Инвестициялар		7,001	7,001
Клиенттерге несиелер	10	75,501,612	75,798,827
Негізгі құралдар	11	12,032,607	10,882,122
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	12	288,819	396,299
Материалдық емес активтер		321,308	279,078
Корпоративтік табыс салығы бойынша алдын ала төлем		189,152	489
Басқа активтер	13	4,963,137	6,299,528
АКТИВТЕРДІҢ ЖИЫНЫ		168,118,532	132,482,213
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Несие мекемелерінің қаражаты	14	5,108,357	5,102,162
Клиенттердің қаражаты	15	102,962,972	90,561,929
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер		-	110,010
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	16	224,036	169,348
Жалдау бойынша міндеттемелер		403,105	534,769
Басқа міндеттемелер	17	486,399	205,132
МІНДЕТТЕМЕЛЕРДІҢ ЖИЫНЫ		109,184,869	96,683,350
КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	18	48,500,000	15,000,000
Бөлінбеген пайда		8,305,742	18,926,651
Резервтік капитал	18	1,177,175	1,177,175
Негізгі құралдарды қайта бағалау қоры		950,746	695,037
КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		58,933,663	35,798,863
МІНДЕТТЕМЕЛЕР МЕН КАПИТАЛДЫҢ ЖИЫНЫ		168,118,532	132,482,213

Банк Басқармасының атынан 2023 жылғы 24 наурызда шығарылымға қол қойылды және бекітілді:

 Мурад Алқан
 Басқарма Төрағасы

 Алма Максүтова
 Бас бухгалтер

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдың жиынтық кірісі туралы шоғырландырылған есеп

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Ескерту	2022 ж.	2021 ж.
Тиімді пайыздық мөлшерлеменен есептелген пайыздық кірістер	19	11,990,180	8,401,176
Пайыздық шығыстар	19	(2,810,637)	(2,221,571)
Таза пайыздық кірістер		9,179,543	6,179,605
Несиелік шығындар бойынша шығыстар	20	(21,362,019)	(2,311,322)
Несие портфелінің құнсыздануына резерв жасағаннан кейінгі таза пайыздық кірістер		(12,182,476)	3,868,283
Комиссиялық кірістер	21	1,257,292	989,871
Комиссиялық шығыстар	21	(285,307)	(167,381)
Шетел валютасымен операциялар бойынша таза пайда			
- сауда операциялары		3,104,629	955,075
- валюталық баптарды қайта бағалау		43,755	2,141
Басқа кірістер		211,376	202,242
Әкімшілік және өзге де операциялық шығыстар	22	(2,779,417)	(2,273,567)
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі (шығын)/пайда		(10,630,148)	3,576,664
Корпоративтік табыс салығы бойынша үнемдеу/(шығыстар)	23	9,239	(830,196)
Бір жылдағы (шығын)/пайда		(10,620,909)	2,746,468
Басқа жиынтық табыс			
<i>Кейіннен пайда немесе залал ретінде қайта жіктелмейтін баптар:</i>			
Жер учаскелері мен ғимараттарды қайта бағалау және амортизациялау (кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығын шегергенде-63,927 мың теңге)		255,709	-
Жыл ішіндегі басқа жиынтық табыс		255,709	-
Бір жылдағы жиынтық (шығын)/кіріс жиыны		(10,365,200)	2,746,468
Акцияға базалық және таратылған пайда / (шығын) (теңгемен)	18	(355.75)	183.10

Банк Басқармасының атынан 2023 жылғы 24 наурызда шығарылымға қол қойылды және бекітілді:

 Мурат Алкан
 Басқарма Төрағасы

 Алма Максүтова
 Бас бухгалтер

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп

Мың қазақстандық теңгемен	Ескерту	Акционерлік капитал	Резервтік капитал	Негізгі құралдарды қайта бағалау қоры	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2020 жылдың 31 желтоқсанындағы қалдық	18	15,000,000	1,177,175	696,534	16,178,686	33,052,395
Бір жылдағы пайда		-	-	-	2,746,468	2,746,468
Басқа жиынтық табыс		-	-	-	-	-
2021 жылғы жиынтық табыс жиыны		-	-	-	2,746,468	2,746,468
Негізгі құралдардың амортизациясы		-	-	(1,497)	1,497	-
2021 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	18	15,000,000	1,177,175	695,037	18,926,651	35,798,863
Бір жылдағы шығын		-	-	-	(10,620,909)	(10,620,909)
Басқа жиынтық табыс		-	-	255,709	-	255,709
2022 жылғы жиынтық табыс жиыны		-	-	255,709	(10,620,909)	(10,365,200)
Акциялар шығару		33,500,000	-	-	-	33,500,000
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	18	48,500,000	1,177,175	950,746	8,305,742	58,933,663

Банк Басқармасының атынан 2023 жылғы 24 наурызда шығарылымға қол қойылды және бекітілді:

Мурат Алкан
Басқарма Төрағасы

Алма Максұтова
Бас бухгалтер

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы ақшалай қаражаттардың қозғалысы туралы
шоғырландырылған есеп

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Ескерту	2022 ж.	2021 ж.
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТАРДЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ			
Алынған пайыздар		10,866,569	7,196,416
Төленген пайыздар		(2,883,942)	(2,165,572)
Алынған комиссиялар		1,254,951	991,734
Төленген комиссиялар		(285,299)	(167,381)
Шетел валютасымен операциялар бойынша шығындарды шегергендегі пайда		3,104,629	955,075
Алынған басқа операциялық кірістер		188,966	177,615
Персоналға төленген шығыстар		(1,056,118)	(843,270)
Төленген өзге де әкімшілік және операциялық шығыстар		(1,376,546)	(1,104,776)
Төленген корпоративтік табыс салығы		(295,780)	(735,567)
Операциялық қызметтен операциялық активтер мен міндеттемелердегі өзгерістерге дейінгі ақша ағындары		9,517,430	4,304,274
<i>Операциялық активтердің таза (ұлғаюы)/азаюы</i>			
Басқа банктердегі қаражат		54,418	(69,807)
"Кері репо" шарттары бойынша дебиторлық берешек		(22,328)	-
Клиенттерге несиелер		(17,310,395)	(24,246,480)
Басқа активтер		1,235,954	(1,194,973)
<i>Операциялық міндеттемелердің таза ұлғаюы/(азаюы)</i>			
Несие мекемелерінің қаражаты		-	2,463,257
Басқа банктердің қаражаты		(1,454,037)	57,369
Клиенттердің қаражаты		8,105,237	3,233,385
Басқа міндеттемелер		787,115	96,050
Операциялық қызметтен алынған / (пайдаланылған) таза ақшалай қаражат		913,394	(15,356,925)
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТАРДЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ			
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу		(1,212,672)	(324,320)
Инвестициялық жылжымайтын мүлікті сатудан түсетін түсімдер		129,534	159,450
Негізгі құралдарды сатудан түсетін түсімдер		358	-
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақшалай қаражат		(1,082,780)	(164,870)
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТАРДЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ			
Жай акциялар шығару	18	33,500,000	-
Жалдау бойынша қарыздың негізгі сомасын төлеу		(176,373)	(166,030)
Қаржы қызметінен алынған/(пайдаланылған) таза ақшалай қаражат		33,323,627	(166,030)
Күтілетін несиелік шығындардың ақша қаражаттарына және олардың баламаларына әсері	8	(3,263)	782
Валюта бағамдарының өзгеруінің ақша қаражаттарына және олардың баламаларына әсері		2,712,380	654,329
Ақшалай қаражаттар мен олардың баламаларының таза өсуі/(азаюы)		35,863,358	(15,032,714)
Жыл басындағы ақшалай қаражаттар және олардың баламалары		37,742,168	52,774,882
Жыл соңындағы ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	8	73,605,526	37,742,168

Банк Басқармасының атынан 2023 жылғы 24 наурызда шығарылымға қол қойылды және бекітілді:

 Мұрат Алкан
 Басқарма Төрағасы

 Алма Максұтова
 Бас бухгалтер

5-тен 80-ге дейінгі беттердегі қоса беріліп отырған ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

1 Қызметтің ұйымдастырушылық құрылымы мен сипаттамасы

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік "Қазақстан - Зираат Халықаралық Банкі» Еншілес Банкі" акционерлік қоғамының (бұдан әрі – "Банк") және оның еншілес ұйымдарының (бұдан әрі бірлесіп – "Топ") қаржылық есептілігін қамтиды.

Банк 1993 жылы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тіркелген. Банк өз қызметін Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі (бұдан әрі - "Агенттік") 3 ақпан 2020 жылы берген № 1.2.67/241 бас банк лицензиясына сәйкес жүзеге асырады.

Банк халықтың салымдарын қабылдайды, Қазақстан аумағында және одан тыс жерлерде кредиттер береді және ақшалай қаражат аударуды жүзеге асырады, валюта айырбастау операцияларын жүргізеді, сондай-ақ Банктің клиенттері болып табылатын заңды және жеке тұлғаларға басқа да банктік қызметтер көрсетеді. Еншілес ұйымдардың негізгі қызметі банктің күмәнді және үмітсіз активтерін басқару болып табылады.

Банк салымдарды міндетті сақтандыру жүйесінің қатысушысы болып табылады. Бұл жүйе 2006 жылғы 7 шілдедегі "ҚР Екінші деңгейдегі банктерінде орналастырылған депозиттерге міндетті кепілдік беру туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жұмыс істейді және Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі (бұдан әрі – "ҚР ҰБ") реттейді. Сақтандыру банктің: ұлттық валютадағы жинақ салымдары (депозиттері) бойынша 20 миллион теңгеге дейін, ұлттық валютадағы карточкалар, шоттар және басқа да депозиттер бойынша 10 миллион теңгеге дейін және банкроттық және банк қызметін жүзеге асыруға ҚР ҰБ лицензиясы қайтарып алынған жағдайда әрбір жеке салымшының алдында шетел валютасындағы кепілдендірілген депозиттер бойынша 5 миллион теңгеге дейін міндеттемелерін жабады. 1993 жылдан бастап Банк Қазақстан қор биржасының (бұдан әрі мәтін бойынша – "ҚҚБ") мүшесі болып табылады және валюталық операцияларға қатысады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің филиалдық желісіне Қазақстан Республикасында орналасқан 7 филиал және 1 банктік қызмет көрсету орталығы (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 7 филиал, 1 банктік қызмет көрсету орталығы) кіреді.

Топтың бас кеңсесінің тіркелген мекенжайы: Қазақстан Республикасы, А15К7В1, Алматы қ., Клочков көшесі, 132.

Еншілес ұйымдар келесідей ұсынылған:

Атауы	Қызмет жүргізетін ел	Негізгі қызмет түрлері	Қатысу үлесі, %	
			31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
"Қазақстан-Зираат Халықаралық - 1 Стресс активтерін Басқару Ұйымы" ЖШС	Қазақстан	Банктің стресстік активтерін басқару	100.00	100.00
"Қазақстан-Зираат Халықаралық - 2 Стресс активтерін Басқару Ұйымы" ЖШС	Қазақстан	Банктің стресстік активтерін басқару	100.00	100.00

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің акционерлері:

Атауы	31 желтоқсан 2022 ж. %	31 Желтоқсан 2021 ж. %
T.C. Ziraat Bankasi A.S.	99.92	99.75
Emlak Pazarlamainsaat Proje Yonetimive Ticaret A.S.	0.08	0.25
Жиыны	100.00	100.00

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың бақылаушы акционері Т.С. Ziraat Bankasi A.S. болып табылады. (Түркия) (бұдан әрі мәтін бойынша – "бас ұйым" немесе "бақылаушы акционер").

2 **Топ өз қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта**

COVID-19

2020 жылдың наурызында Дүниежүзілік Денсаулық сақтау ұйымы COVID-19 коронавирусының жаңа түрін пандемия деп жариялады. Пандемияға байланысты қазақстандық билік органдары қозғалысқа тыйым салу және шектеу, карантин, өзін-өзі оқшаулау және кәсіпорындарды жабуды қоса алғанда, коммерциялық қызметті шектеу сияқты COVID-19 таралуын тежеуге және оның салдарын азайтуға бағытталған бірқатар шараларды қабылдады. Жоғарыда аталған шаралардың көпшілігі кейіннен жеңілдетілді, алайда 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша мемлекеттік органдар вирустың жаңа түрлеріне жауап ретінде 2023 жылы қосымша шектеулер енгізуі мүмкін деген қауіп әлі де бар.

Ресей мен Украина арасындағы қақтығыс

2022 жылдың 21 ақпанында Ресей президенті Луганск және Донецк Халық Республикаларын мойындағанын жариялады, ал 24 ақпанда Украина аумағына әскери жұмылдырылған әскерлер жіберді. Ресейдің әрекеттеріне жауап ретінде Америка Құрама Штаттары, Еуропалық Одақ және кейбір басқа елдер Ресейге қарсы санкциялар енгізді, соның ішінде бірқатар ресейлік қаржы ұйымдарын SWIFT-тен ажырату. Ресей Қазақстанның ең ірі сауда серіктесі болып табылады, оның үлесіне мұнай экспортының 40% - ы тиесілі және негізгі сауда транзиті болып табылады, атап айтқанда, қазақстандық шикі мұнайдың 80% - на дейін экспорттауға мүмкіндік беретін Каспий құбыр консорциумы (КҚК) арқылы.

Ресей мен Украина арасындағы қақтығыс және оның салдары салдарынан теңгенің айырбас бағамы құбылмалы болды, ал инфляция деңгейі 2022 жылдың желтоқсанында 20.3% - ға жетті. Бүгінгі таңда Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі Қазақстанның қаржы жүйесінің тұрақтылығын қолдау үшін бірқатар шаралар қабылдады.

Ағымдағы экономикалық жағдайдың ұзақ мерзімді салдарын болжау қиын, ал басшылықтың ағымдағы күтулері мен бағалаулары нақты нәтижелерден өзгеше болуы мүмкін.

Жалпы, Қазақстан Республикасының экономикасы дамушы нарықтарға тән кейбір сипаттамалық ерекшеліктерді көрсетуді жалғастыруда. Ол әсіресе ел экспортының негізгі бөлігін құрайтын мұнай мен газ және басқа минералды шикізат бағасының өзгеруіне сезімтал. Бұл ерекшеліктерге сонымен қатар елден тыс жерде еркін айырбасталмайтын ұлттық валютаның болуы және бағалы қағаздар нарығының өтімділігінің төмен деңгейі жатады, бірақ олармен шектелмейді. Жоғары инфляция, 2022 жылғы қаңтардағы соңғы ішкі тәртіпсіздіктерден туындаған проблемалар, аймақтағы жалғасып жатқан саяси шиеленістер, айырбас бағамының құбылмалылығы өтімділіктің төмендеуін және халықаралық қаржыландыруды тарта отырып қиындықтар туғызуды қоса алғанда, Қазақстан Республикасының экономикасына теріс әсер етті және жалғастыра алады.

Осы есептің күніндегі жағдай бойынша Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ресми айырбастау бағамы 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1 АҚШ доллары үшін 462.65 теңгемен салыстырғанда 1 АҚШ доллары үшін 462.36 теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсан: 1 АҚШ доллары үшін 431.8 теңге). Осылайша, теңгенің айырбас бағамына және Ұлттық банк пен Үкіметтің болашақ әрекеттеріне, сондай-ақ осы факторлардың Қазақстан Республикасының экономикасына әсеріне қатысты белгісіздік сақталуда.

2022 жылдың қыркүйегінде S & P Global Ratings халықаралық рейтингтік агенттігі Қазақстанның "BBB -" деңгейіндегі тәуелсіз рейтингін растады. Несиелік рейтингтің өзгеру болжамы сыртқы және қаржылық тәуекелдердің өсуі нәтижесінде "теріс" деңгейге дейін төмендетілді. Fitch агенттігі Қазақстанның ұзақ мерзімді рейтингін "тұрақты" болжаммен "BBB" ретінде растады. Тұрақты болжам үкіметтің күшті бюджеттік және сыртқы баланстарымен, мұнай кірістерінен жинақталған жинақтармен, таза қаржылық кредиторлық позициямен, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Үкіметі іске асыратын шаралармен нығайтылған қаржылық икемділікпен қолдау табады.

Экономикалық орта топтың қызметі мен қаржылық жағдайына айтарлықтай әсер етеді. Басшылық топтың тұрақты қызметін қамтамасыз ету үшін барлық қажетті шараларды қабылдайды. Алайда, қалыптасқан экономикалық жағдайдың болашақ салдарын болжау қиын, ал басшылықтың ағымдағы күтулері мен бағалаулары нақты нәтижелерден өзгеше болуы мүмкін.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері

Қаржылық есептілікті дайындау негізі

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына ("ҚЕХС") сәйкес бастапқы құны бойынша есепке алу қағидалары негізінде дайындалды, бастапқы тану әділ құны бойынша жүзеге асырылатын қаржы құралдарын, өзгерістері пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық жылжымайтын мүлікті және жер мен ғимараттарды қоспағанда әділ құны бойынша бағаланатын негізгі құралдар. Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде қолданылатын есеп саясатының негізгі ережелері төменде келтірілген. Осы қағидаттар, егер өзгеше көрсетілмесе, шоғырландырылған қаржылық есептілікте ұсынылған барлық кезеңдерге қатысты дәйекті түрде қолданылды (5-Ескертпе).

ҚЕХС бойынша қаржылық есептілікті дайындау кейбір маңызды бухгалтерлік бағалауды қолдануды талап етеді. Сонымен қатар, Топтың есеп саясатын қолдану кезінде басшылық өз пікірлеріне сүйенуі керек. Бағалаудың немесе күрделіліктің неғұрлым жоғары дәрежесін болжайтын бухгалтерлік есеп салалары, сондай-ақ болжамдар мен бағалаулар қаржылық есептілік үшін маңызды болып табылатын салалар 4-ескертпеде көрсетілген.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік, егер өзгеше көрсетілмесе, мыңдаған қазақстандық теңгемен (бұдан әрі мәтін бойынша – "теңге") ұсынылған.

Шоғырландыру принциптері

Еншілес ұйымдар. Топ бақылайтын ұйымдар еншілес ұйымдар болып табылады. Топ еншілес ұйымды бақылайды, егер Топ Инвестициялар объектісіне қатысудан түскен ауыспалы кірістермен байланысты тәуекелдерге ұшыраса немесе осындай кіріс алуға құқығы болса және осы кірістің мөлшеріне әсер ету мақсатында осы ұйымға қатысты өз өкілеттіктерін пайдалануға мүмкіндігі болса. Атап айтқанда, Топ Инвестициялар объектісін келесі шарттар орындалған жағдайда ғана бақылайды:

- Топтың инвестициялар объектісіне қатысты өкілеттіктерінің болуы (яғни инвестициялар объектісінің маңызды қызметін басқарудың ағымдағы мүмкіндігін қамтамасыз ететін қолданыстағы құқықтар);
- Топтың инвестициялар объектісіне қатысудан түсетін кірістердің немесе осындай кірістерді алу құқықтарының өзгеру тәуекеліне ұшырауының болуы;
- Топтың кірістер мөлшеріне әсер ету үшін инвестициялық объектіге қатысты өз өкілеттіктерін пайдалануға мүмкіндігі бар.

Еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігінің көрсеткіштері бақылауды алған күннен бастап оның тоқтатылған күніне дейін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің құрамында көрсетіледі.

Бақылауды жоғалтпай еншілес ұйымға қатысу үлесінің өзгеруі меншікті капиталмен жасалатын операция ретінде ескеріледі. Еншілес ұйымның шығындары, егер бұл теріс сальдоға әкеп соқтырса да, бақыланбайтын қатысу үлестеріне жатады. Қажет болған жағдайда еншілес ұйымдардың есеп саясатына оны Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру үшін өзгерістер енгізіледі.

Егер Топ еншілес ұйымды бақылауды жоғалтса, ол еншілес ұйымның (оның ішінде оған қатысты гудвилдің) активтері мен міндеттемелерін, бақыланбайтын қатысу үлестерінің баланстық құнын, меншікті капиталда көрсетілген жинақталған бағамдық айырмашылықтарды тануды тоқтатады; алынған өтемнің әділ құнын, операция нәтижесінде пайда болған қалған инвестицияның әділ құнын таниды. пайда немесе шығын құрамы; бұрын басқа жиынтық кірістің құрамында танылған компоненттердегі бас ұйымның үлесін пайда немесе шығын құрамына қайта жіктейді.

Топ қатысушылары арасындағы операциялар, осындай операциялар бойынша берешектің қалдықтары, сондай-ақ аталған операцияларды жасау процесінде туындайтын іске асырылмаған пайда шоғырландырылған қаржылық есептілікті жасау процесінде алып тасталады.

Қызметтің үздіксіздігі принципі

Басшылық осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті Қызметтің үздіксіздігі туралы жорамал негізінде дайындады (4-Ескертпе), онда Топтың өз қызметін жалғастыру қабілетіне елеулі күмән тудыруы мүмкін оқиғалар мен жағдайларға қатысты белгісіздіктер туралы ақпарат баяндалады.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржылық активтер мен міндеттемелер

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді стандартты шарттармен сатып алу немесе сату мәміле жасалған күні, яғни топ активті немесе міндеттемені сатып алу бойынша міндеттеме алған күні көрсетіледі. Стандартты шарттарда сатып алуға немесе сатуға шарттар бойынша нарықта қабылданған Қағидаларда немесе келісімдерде белгіленген мерзім шегінде активтер мен міндеттемелерді жеткізу талап етілетін шарт шеңберінде қаржы активтері мен міндеттемелерін сатып алу немесе сату жатады.

Бастапқы бағалау

Бастапқы тану кезінде қаржы құралдарының жіктелуі келісімшарттық шарттарға және құралдарды басқару үшін қолданылатын бизнес–модельге байланысты. Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер пайда мен залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын жағдайларды қоспағанда, қаржы құралдары бастапқыда мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, әділ құн бойынша бағаланады (бұдан әрі – "ПЗӨҚ").

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді бағалау санаттары. Топ өзінің барлық қаржылық активтерін активтерді басқару үшін пайдаланылатын бизнес–модельге және активтердің келісімшарттық шарттарына қарай бағаланатын ретінде жіктейді:

- амортизацияланған құны;
- ПЗӨҚ.

Топ ПЗӨҚ бойынша саудаға арналған туынды құралдар мен құралдарды жіктейді және бағалайды. Егер мұндай жіктеу бағалау немесе тану принциптерін қолданудың сәйкессіздігін жоюға немесе айтарлықтай азайтуға мүмкіндік берсе, топ өз қалауы бойынша қаржы құралдарын ПЗӨҚ бойынша бағаланатын деп жіктей алады.

Қарыздар мен қаржылық кепілдіктер беру жөніндегі міндеттемелерден басқа қаржылық міндеттемелер, егер олар саудаға және туынды құралдарға арналған болса немесе ұйымның қалауы бойынша әділ құны бойынша бағаланатын болып жіктелсе, амортизацияланған құн бойынша немесе ПЗӨҚ бойынша бағаланады.

Несиелік ұйымдардағы қаражат және клиенттерге амортизацияланған құны бойынша бағаланатын несиелер. Топ несиелік ұйымдардағы қаражатты, клиенттерге арналған несиелерді және басқа қаржылық инвестицияларды амортизацияланған құн бойынша бағалайды, егер келесі шарттардың екеуі де орындалса ғана:

- қаржы активі шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін қаржы активтерін ұстап қалуға бағытталған бизнес–модель шеңберінде ұсталады;
- қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерде тек негізгі қарыз сомасына және негізгі борыш сомасының (SPPI) өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне төлемдер болып табылатын ақша ағындарын алуды шарттайды.

Бұл шарттар төменде толығырақ қарастырылады.

Бизнес–модельді бағалау

Топ белгілі бір бизнес мақсатына жету үшін топтарға біріктірілген қаржылық активтерді басқару қалай жүзеге асырылатынын жақсы көрсететін деңгейде бизнес үлгісін анықтайды.

Топтың бизнес-модельі жеке құралдар деңгейінде емес, портфельді біріктірудің жоғары деңгейінде бағаланады және бақыланатын факторларға негізделген, мысалы:

- бизнес–модельдің өнімділігі мен осы бизнес–модельде ұсталатын қаржылық активтердің кірістілігі қалай бағаланады және бұл ақпарат Ұйымның негізгі басқару персоналына қалай жеткізіледі;
- бизнес-модельдің өнімділігіне әсер ететін тәуекелдер (және осы бизнес-модельде ұсталатын қаржылық активтердің кірістілігі) және, атап айтқанда, тәуекелдерді басқару тәсілі;
- бизнесті басқаратын менеджерлер қалай марапатталады (мысалы, сыйақы басқарылатын активтердің әділ құнына немесе шартта көзделген алынған ақша ағындарына негізделген бе);
- күтілетін жиілік, көлем және сату мерзімі де топтың бизнес үлгісін бағалаудағы маңызды аспектілер болып табылады.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Бизнес-модельді бағалау "ең нашар" немесе "стресстік" сценарийлерді ескермей, пайда болуы негізді түрде күтілетін сценарийлерге негізделген. Егер бастапқы танудан кейінгі ақша ағындары топтың күткенінен өзгеше тәсілмен жүзеге асырылса, Топ осы бизнес-модель шеңберінде ұсталатын қалған қаржылық активтердің жіктелуін өзгертпейді, бірақ кейіннен жаңадан құрылған немесе жаңадан сатып алынған қаржылық активтерді бағалау кезінде осындай ақпаратты ескереді.

"Тек негізгі қарыздың негізгі сомасы және негізгі қарыздың өтелмеген бөлігі бойынша пайыздық төлемдер" тесті (SPPI тесті)

Жіктеу процесінің бір бөлігі ретінде Топ шартта көзделген актив бойынша ақша ағындары тек негізгі қарыздың негізгі сомасы мен негізгі қарыздың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебінен төленетін төлемдер болып табылатындығын анықтау үшін қаржылық активтің шарттық шарттарын бағалайды (SPPI тесті деп аталады).

Осы тесттің мақсаттары үшін "қарыздың негізгі сомасын" бастапқы тану кезінде қаржы активінің әділ құнын білдіреді және ол осы қаржы активінің қолданылу мерзімі ішінде өзгеруі мүмкін (мысалы, егер қарыздың негізгі сомасын өтеу есебіне төлемдер болса немесе сыйлықақы/дисконттың амортизациясы болса).

Несиелік келісім-шарттағы пайыздардың ең маңызды элементтері, әдетте, ақшаның уақытша құнын өтеу және несиелік тәуекелді өтеу болып табылады. SPPI тестін өткізу үшін топ пайымдауды қолданады және тиісті факторларды талдайды, мысалы, қаржы активі қандай валютада көрсетілген және пайыздық мөлшерлеме белгіленген кезең.

Сонымен қатар, базалық кредиттік келісімге байланысты емес, шартта көзделген ақша ағындарының тәуекелдерге ұшырауына немесе құбылмалылығына елеусіз аз әсер ететін шарттық талаптар шартта көзделген ақша ағындарының туындауын шарттамайды, олар тек негізгі борыш сомасы мен негізгі борыш сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне төлемдер болып табылады. Мұндай жағдайларда қаржы активін ПЗӨҚ бойынша бағалау қажет.

Қаржылық кепілдіктер, аккредитивтер және несие беру міндеттемелері

Топ қаржылық кепілдіктер, аккредитивтер және несие беру міндеттемелерін шығарады.

Қаржылық кепілдіктер бастапқыда алынған сыйлықақы сомасында әділ құн бойынша қаржылық есептілікте танылады. Бастапқы танудан кейін топ бастапқы танылған соманың ең үлкен мөлшері бойынша әрбір кепілдік бойынша өз міндеттемесін пайда немесе залал құрамында танылған жинақталған амортизацияны шегергендегі және ҚЕХС (IFRS) 9 – бағалау резервіне сәйкес болжамалы несиелік шығындар (бұдан әрі мәтіні бойынша - "БНШ") бағалайды.

Кредиттер беру жөніндегі міндеттемелер және аккредитивтер шарттық міндеттемелер болып табылады, олардың талаптары бойынша міндеттеменің қолданылу мерзімі ішінде топ Клиентке алдын ала келісілген шарттарда кредит беруге міндетті.

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді қайта жіктеу

Топ қаржылық активтерді басқарудың бизнес-моделін өзгертетін ерекше жағдайларды қоспағанда, олар бастапқы танылғаннан кейін қаржылық активтерді қайта жіктемейді. Қаржылық міндеттемелер ешқашан қайта жіктелмейді.

Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары

Ақшалай қаражаттар мен олардың баламаларына қолма-қол ақшалай қаражат, ҚР ҰБ-дағы қаражат және кредиттік ұйымдардағы қаражат, оның ішінде қандай да бір шарттық міндеттемелерге ауыртпалық салынбаған, пайда болған күннен бастап тоқсан күн ішінде өтеу мерзімі бар кері репо шарттары бойынша орналастырылған депозиттер мен қаражаттар жатады.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

"Репо" және "кері репо" шарттары және бағалы қағаздармен қарыз операциялары

Бағалы қағаздарды сату және кері сатып алу шарттары ("репо" шарттары) есептілікте қаржыландырудың қамтамасыз етілген операциялары ретінде көрсетіледі. "Репо" шарттары бойынша өткізілген бағалы қағаздар қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілуін жалғастырады және контрагенттің шарт талаптарынан немесе жалпы қабылданған практикадан туындайтын осы бағалы қағаздарды сатуға немесе қайта кепілге қоюға құқығы болған жағдайда, "репо" шарттары бойынша кепіл ретінде берілген бағалы қағаздар санатына ауыстырылады. Тиісті міндеттемелер басқа банктердің немесе клиенттердің қаражатының құрамына енгізіледі. Кері сату (кері "репо") шарттары бойынша бағалы қағаздарды сатып алу бастапқы өтеу мерзіміне байланысты кредиттік ұйымдардағы ақшалай қаражаттар мен олардың баламаларының, қаражаттардың құрамында көрсетіледі. Сату бағасы мен кері сатып алу бағасы арасындағы айырмашылық пайыздық кіріс ретінде қарастырылады және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша "репо" шарттарының қолданылу мерзімі ішінде есептеледі.

Қарыз қаражаты

Шығарылған қаржы құралдары немесе олардың құрамдас бөліктері, егер шарттық келісімнің нәтижесінде топтың ақшалай қаражатын немесе өзге де қаржы активтерін жеткізуге не міндеттемесі болса, не міндеттемені, егер ақшалай қаражатын немесе басқа қаржы активтерінің белгіленген сомасын меншікті үлестік құралдардың белгіленген санына айырбастау жолымен болмаса, өзгеше түрде орындауға міндеттемесі болса, міндеттемелер ретінде жіктеледі. Мұндай құралдарға басқа банктердің қаражаты мен клиенттердің қаражаты кіреді. Бастапқы танудан кейін қарыз қаражаты тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі. Пайда мен залал міндеттемелерді тану тоқтатылған кезде пайда немесе залал құрамында, сондай-ақ амортизация процесінде көрсетіледі.

Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активі мен қаржылық міндеттеме нетто-шаманың қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есепте танылған сомаларды есепке алуды жүзеге асыруға заңды қорғалған құқық болған кезде және нетто-негізде есеп айырысуды жүзеге асыруға не активті іске асыруға және міндеттемені бір мезгілде орындауға ниет болған кезде өзара есепке алынуға жатады. Есепті жүзеге асыру құқығы келешектегі оқиғаға негізделмеуге тиіс және мынадай жағдайлардың барлығында заңды қорғалуға тиіс:

- қалыпты қызмет барысында;
- дефолт жағдайында; және
- ұйымның немесе контрагенттердің біреуінің төлем қабілетсіздігі немесе банкроттығы жағдайында

Бұл шарттар, әдетте, неттинг туралы бас келісімдерге қатысты орындалмайды және тиісті активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте толық сомада көрсетіледі.

Әділ құнды бағалау

Топ ssp-де көрсетілген қаржы құралдарын және инвестициялық жылжымайтын мүлік, ғимараттар және жер сияқты қаржылық емес активтерді әр есепті күнге әділ құнмен бағалайды.

Әділ құн-бұл активті сату кезінде алынатын немесе бағалау күніне нарыққа қатысушылар арасындағы әдеттегі мәміле кезінде міндеттемені беру кезінде төленетін баға. Әділ құнды бағалау активті сату немесе міндеттемені беру мақсатында мәміле жасалады деп болжайды:

- берілген актив немесе міндеттеме үшін негізгі болып табылатын нарықта; немесе
- негізгі нарық болмаған жағдайда, осы активке немесе міндеттемеге қатысты неғұрлым тиімді нарықта.

Топ негізгі немесе ең тиімді нарыққа қол жеткізуі керек. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны нарық қатысушылары өздерінің ең жақсы экономикалық мүдделері үшін әрекет еткен жағдайда активтің немесе міндеттеменің бағасын белгілеу кезінде нарық қатысушылары пайдаланатын болжамдарды пайдалана отырып бағаланады. Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарыққа қатысушының активті ең жақсы және тиімді пайдалану арқылы немесе оны осы активті ең жақсы және тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату арқылы экономикалық пайда алу қабілетін ескереді.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Топ осы жағдайларға сәйкес келетін және әділ құнды бағалау үшін жеткілікті деректер қол жетімді бағалау үлгілерін пайдаланады және сонымен бірге тиісті бақыланатын бастапқы деректерді барынша пайдалануға және бақыланбайтын бастапқы деректерді пайдалануды азайтуға мүмкіндік береді. Қаржылық есептілікте әділ құны бағаланатын немесе ашылатын барлық активтер мен міндеттемелер жалпы әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде төменде сипатталған әділ құн иерархиясы шеңберінде жіктеледі:

- 1-деңгей бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы баға ұсыныстары (түзетілмейтін).
- 2-деңгей-әділ құнды бағалау үшін маңызды иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама түрде байқалатын бағалау модельдері.
- 3-деңгей-әділ құнды бағалау үшін маңызды иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта байқалмайтын бағалау модельдері.

Қаржылық есептілікте қайталанатын негізде танылатын активтер мен міндеттемелер жағдайында топ әр есепті кезеңнің соңына жіктеуді (жалпы әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайта талдау арқылы оларды иерархия деңгейлері арасында аудару қажеттілігін анықтайды.

Несиелерді қайта құрылымдау

Топ мүмкіндігінше кепілге өндіріп алудың орнына несиелер бойынша шарттарды қайта қарауға, мысалы, төлемдердің шарттық мерзімдерін ұзартуға және несиелеудің жаңа шарттарын келісуге тырысады. Топ қаржылық активті тануды тоқтатады, мысалы, клиентке берілген несие, егер Шарттың талаптары іс жүзінде жаңа несиеге айналатындай қайта қаралса және айырмашылық құнсызданудан болған шығын танылғанға дейін тануды тоқтатудан түскен пайда немесе залал ретінде танылса.

Бастапқы тану кезінде құрылған кредит сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған (бұдан әрі – "САҚКҚ") актив болып есептелетін жағдайларды қоспағанда, кредиттер БНШ-ны бағалау мақсаттары үшін 1-кезеңге жатады. Клиентке несиені тануды тоқтату керек пе, жоқ па, соны бағалау кезінде топ, басқалармен қатар, келесі факторларды қарастырады:

- несие валютасын өзгерту;
- контрагентті өзгерту;
- модификация құралдың SPPI тестінің критерийлеріне сәйкес келмейтініне әкеледі ме.

Егер модификация ақша ағындарының айтарлықтай өзгеруіне әкелмесе, модификация тануды тоқтатпайды. Бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған ақша ағындарының өзгеруі негізінде топ амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін модификациялаудан болған залал құрамында пайда немесе залал ретінде ұсынылатын модификациядан түскен пайданы немесе залалды таниды, олар құнсызданудан болған шығын танылғанға дейін пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістің құрамында ұсынылады.

Тануды тоқтатпайтын модификация жағдайында топ несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуін немесе активтерді несиелік құнсыздану ретінде жіктеу қажеттілігін қайта бағалайды. Активті модификация нәтижесінде кредиттік құнсызданған ретінде жіктелгеннен кейін ол 3-кезеңнің құрамында кемінде 3 айлық сынақ кезеңінде қалады. Қайта құрылымдалған қарызды 3-кезеңнен ауыстыру үшін құнсызданудың барлық белгілерін жою және өзгертілген төлем кестесіне сәйкес кемінде үш төлем жүргізу қажет.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

IBOR реформасын жүзеге асыру аясында көптеген қаржы құралдары IBOR-дан тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемеге көшкен сайын өзгертілді немесе өзгертіледі. Қаржы құралының пайыздық мөлшерлемесін өзгертуден басқа, мұндай ауысу кезінде қаржы құралының шарттарына қосымша өзгерістер енгізілуі мүмкін. Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары жағдайында топ алдымен IBOR-дан тәуекелсіз мөлшерлемеге базалық пайыздық мөлшерлеменің өзгеруін көрсету үшін 3-ескертпеде сипатталған практикалық сипаттағы жеңілдетуді қолданады. Содан кейін практикалық сипаттағы жеңілдету қолданылмайтын кез-келген өзгерістерге қатысты топ бұл өзгерістердің маңызды екендігін бағалау үшін пайымдауды қолданады. Егер бұл өзгерістер елеулі болса, қаржы құралын тану тоқтатылады және жаңа қаржы құралы танылады. Егер өзгерістер елеусіз болса, топ қайта қаралған тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған, практикалық сипаттағы оңайлату қолданылмайтын өзгерістердің келтірілген құнына қаржы құралының жалпы баланстық құнын түзетеді.

Қаржы активтерінің құнсыздануын бағалау

Топ тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның шамамен мәнін пайдалана отырып дисконтталатын күтілетін қолма-қол ақшаның жетіспеушілігін бағалау үшін ықтималдықпен өлшенген бірнеше сценарийлер негізінде БНШ есептейді. Қолма – қол ақшаның жетіспеушілігі-бұл келісімшартқа сәйкес ұйымға тиесілі ақша ағындары мен ұйым алуды күткен ақша ағындарының арасындағы айырмашылық. БНШ есептеу механикасы төменде сипатталған, ал негізгі элементтер келесідей:

Дефолт ықтималдығы (PD)	<i>Дефолт ықтималдығы</i> - берілген уақыт аралығында дефолттың пайда болу ықтималдығының болжамды бағасы. Дефолт қарастырылып отырған кезең ішінде белгілі бір уақытта ғана орын алуы мүмкін, егер активті тану тоқтатылмаған болса және ол әлі де портфельдің бөлігі болып табылады.
Дефолт қаупі бар шама (EAD)	<i>Дефолт тәуекеліне ұшыраған шама</i> шартта көзделген борыштың негізгі сомасын және пайыздарды төлеуді немесе өзге де тәсілмен берілген қарыздарды өтеуді күтуді және төлемдерді кешіктіру нәтижесінде есептелген пайыздарды қоса алғанда, есепті күннен кейін осы шаманың күтілетін өзгерістерін ескере отырып, болашақта қандай да бір күнге дефолтқа ұшыраған шаманың есептік бағасын білдіреді.
Әдепкі шығындар деңгейі (LGD)	<i>Дефолт кезіндегі шығын деңгейі</i> белгілі бір уақытта дефолт орын алған жағдайда туындайтын шығынның есептік бағасы болып табылады. Бұл көрсеткіш шартта көзделген ақша ағындары мен кредитор алуды күтетін ақша ағындары арасындағы айырма, оның ішінде қамтамасыз етуді іске асыру нәтижесінде негізге алына отырып есептеледі. Әдетте EAD-ге қатысты пайызбен көрсетіледі.

БНШ бойынша бағалау резерві активтің әрекет ету мерзімі ішінде туындауы күтілетін кредиттік залалдар негізінде есептеледі (барлық мерзім үшін күтілетін кредиттік залалдар немесе БНШ барлық мерзім үшін), егер бастапқы танылған сөттен бастап кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алса, әйтпесе бағалау резерві 12 айлық күтілетін кредиттік залалға тең сомада есептеледі

(12 айлық БНШ). 12 айлық БНШ - бұл есепті күннен кейін 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттардың салдарынан туындайтын БНШ болып табылатын бүкіл мерзімдегі БНШ бөлігі. Барлық мерзім үшін БНШ және 12 айлық БНШ қаржы құралдарының базалық портфелінің сипатына байланысты жеке негізде немесе топтық негізде есептеледі.

Топ қаржы құралының қалған қолданылу мерзімі ішінде дефолт орын алу тәуекелінің өзгерістерін есепке алу жолымен бастапқы танылған сөттен бастап қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алғанына қатысты әрбір есепті кезеңнің соңында бағалауды жүзеге асыру саясатын өзгертеді. Жоғарыда сипатталған процесс негізінде топ оларға берілген несиелерді келесі топтарға біріктіреді:

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

1-кезең:	Кредитті бастапқы тану кезінде топ бағалау резервін 12 айлық БНШ-ға тең сомада таниды. 1-кезеңге несиелер мен басқа несиелік желілер де кіреді, олар бойынша несиелік тәуекел 2-кезеңнен ауыстырылғанға дейін төмендеді.
2-кезең:	Егер несие бойынша несиелік тәуекел бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай өскен болса, топ бағалау резервін бүкіл мерзімдегі БНШ-ға тең сомада таниды. 2-кезеңге несиелер мен басқа несиелік желілер де кіреді, олар бойынша несиелік тәуекел 3-кезеңнен ауыстырылғанға дейін төмендеді.
3 кезең:	Несиелік құнсызданған несиелер. Топ бағалау резервін бүкіл мерзім ішінде БНШ-ға тең сомада таниды.
САҚКҚ:	Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған (САҚКҚ) активтер-бұл бастапқы тану кезінде кредиттік құнсыздану болған қаржылық активтер. САҚКҚ-ны бастапқы тану кезінде активтер әділ құн бойынша бағаланады, содан кейін несиелік тәуекелге түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып есептелген пайыздық кіріс танылады. БНШ астындағы бағалау резерві бүкіл мерзім ішінде БНШ сомасының кейіннен өзгеруі орын алған көлемде ғана танылады немесе тануды тоқтатады.

Дефолт пен қалпына келтіруді анықтау. Топ қаржы құралы бойынша дефолт орын алды деп есептейді, сондықтан қарыз алушы шартта көзделген төлемдерді 90 күнге кешіктірген кез келген жағдайда БНШ есептеу мақсаттары үшін оны 3-кезеңге (кредиттік-құнсызданған активтер) жатқызады. Топ кредиттік ұйымдардағы қаражатқа қатысты дефолт орын алды деп есептейді және егер операциялық күн жабылған кезде жекелеген келісімдерде көрсетілген қажетті күндізгі төлемдер жүргізілмеген болса, оны жою жөнінде шұғыл шаралар қолданады.

Клиент бойынша дефолттың болуын сапалы бағалау шеңберінде топ төлемнің екіталай екенін көрсететін бірқатар оқиғаларды қарастырады. Мұндай оқиғалар орын алған жағдайда, топ мұндай оқиғаның дефолтқа әкелетінін және активтерді БНШ есептеу мақсатында 3-кезеңге жатқызу керек пе, әлде 2-кезең қолайлы ма, соны мұқият талдайды. Мұндай оқиғаларға мыналар жатады:

- қарыз алушының қаржылық қиындықтарына байланысты қарызды қайта құрылымдау;
- соңғы 6 айда кепіл мүлкінің 50% - дан астам құнсыздануы;
- қарыз алушының қайтыс болуы; соңғы 6 айда кепілдік мүлкінің толық жоғалуы және/немесе жарамсыздығы.

Топтың саясатына сәйкес қаржы құралдары "емделген" болып саналады, сондықтан дефолт критерийлерінің ешқайсысы кем дегенде 3 ай қатарынан байқалмаған 3-кезеңнен аударылады. Қайта құрылымдалған қарызды 3-кезеңнен ауыстыру үшін құнсызданудың барлық белгілерін жою, өзгертілген өтеу кестесіне сәйкес кемінде үш төлемнің болуы қажет.

Салық салу

Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы шығыстар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес есептеледі.

Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер баланстық міндеттемелер әдісін пайдалана отырып, барлық уақытша айырмашылықтарға қатысты есептеледі. Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы қаржылық есептілік мақсаттары үшін активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасында туындайтын барлық уақытша айырмашылықтар бойынша көрсетіледі.

Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер салық базасын төмендететін осы уақытша айырмашылықтар есептелуі мүмкін болашақта салық салынатын пайданы алу ықтималдығы бар шамада ғана көрсетіледі. Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер есепті күнге күшіне енген немесе іс жүзінде күшіне енген заңнаманы негізге ала отырып, активті іске асыру немесе міндеттемені реттеу кезеңі ішінде қолданылатын салық салу ставкалары бойынша бағаланады.

Будан басқа, Қазақстан Республикасында топтың қызметіне қатысты қолданылатын түрлі операциялық салықтар қолданылады. Бұл салықтар әкімшілік және басқа операциялық шығыстардың құрамында жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Негізгі құралдар

Ғимараттар мен жерді қоспағанда, негізгі құралдар жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған шығындарды шегергендегі күнделікті қызмет көрсету шығындарын есепке алмағанда бастапқы құны бойынша көрсетіледі. Мұндай құн жабдықты ауыстыруға байланысты шығындарды қамтиды, егер олар тану критерийлеріне сәйкес келсе, зардап шегу фактісі бойынша танылады.

Негізгі құралдардың баланстық құны осы активтің баланстық құны өтелмеуі мүмкін екенін көрсететін жағдайлар немесе мән-жайлардағы өзгерістер туындаған жағдайда құнсыздану мәніне бағаланады.

Бастапқы құны бойынша бастапқы танылғаннан кейін жер мен ғимараттар қайта бағалау күніндегі әділ құнды білдіретін қайта бағаланған құн бойынша келесі жинақталған амортизацияны (ғимараттар бойынша) және құнсызданудан кейінгі жинақталған шығындарды шегергенде көрсетіледі. Артық бағаланған активтің әділ құны мен оның баланстық құны арасындағы айтарлықтай сәйкессіздіктерді болдырмау үшін қайта бағалау жиі орындалады.

Қайта бағалау күніндегі жинақталған амортизация активтің жалпы баланстық құнын бір мезгілде азайта отырып алып тасталады және алынған сома активтің қайта бағаланған сомасы негізге алына отырып қайта есептеледі.

Қайта бағалаудан түскен құн өсімі бұрын пайда немесе залал құрамында көрсетілген осы актив құнының алдыңғы азаюын қалпына келтіру сомаларын қоспағанда, басқа жиынтық табыстың құрамында көрсетіледі. Бұл жағдайда актив құнының ұлғаю сомасы пайда немесе залал құрамында танылады. Негізгі құралдарды қайта бағалау қорында көрсетілген сол актив бойынша құнның алдыңғы өсіміне қарсы осындай азаюды тікелей есептеуді қоспағанда, қайта бағалаудан құнның азаюы пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

Топ есепке алу әдісін қолданады, оған сәйкес қайта бағалаудан түскен құн өсімі актив пайдаланылған сайын бөлінбеген пайда құрамына көшірілмейді. Актив есептен шығарылған немесе жойылған кезде топ барлық өсімге шыдайды. Нысанның амортизациясы ол пайдалануға қол жетімді болған кезде басталады. Амортизация активтерді пайдаланудың келесі есептік мерзімдері ішінде сызықтық әдіспен есептеледі:

	<u>Пайдалы қызмет мерзімі (жылдар саны)</u>
Ғимараттар	50 жыл
Кеңсе және компьютерлік жабдық	2.5 жыл
Көлік құралдары	4 жыл
Басқа да негізгі құралдар	4 жылдан 6.7 жылға дейін

Тарату құны, пайдалы пайдалану мерзімдері және активтердің амортизациясын есептеу әдістері әр есепті жылдың соңында талданады және қажеттілігіне қарай түзетіледі.

Жөндеуге және реконструкциялауға арналған шығыстар олардың жүзеге асырылуына қарай шығындарға жатқызылады және олар капиталдандыруға жататын жағдайларды қоспағанда, әкімшілік және өзге де операциялық шығыстардың құрамына енгізіледі.

Жалдау

Топ жалға алушы ретінде. Топ қысқа мерзімді және төмен құны бар активтерді жалға алудан басқа барлық жалдау шарттарын тану мен бағалауға бірыңғай тәсіл қолданады. Топ жалдау төлемдерін жүзеге асыруға қатысты жалдау міндеттемелерін және базалық активтерді пайдалану құқығын білдіретін пайдалану құқығы түріндегі активтерді таниды.

Пайдалану құқығы нысанындағы активтер

Топ активтерді жалдау басталған күнгі пайдалану құқығы түрінде таниды (яғни базалық актив пайдалануға қол жетімді болатын күн). Пайдалану құқығы нысанындағы активтер жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалауға түзетумен жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған шығындарды шегергенде бастапқы құны бойынша бағаланады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтердің бастапқы құнына жалдау бойынша танылған міндеттемелердің шамасы, жалдау басталған күні немесе осындай күнге дейін жүргізілген бастапқы тікелей шығындар мен жалдау төлемдері, алынған жалдау бойынша ынталандыру төлемдерін шегергенде жатады. Егер топ жалдау мерзімінің соңында жалға алынған активке меншік құқығын алатынына жеткілікті сенімділік болмаса, пайдалану құқығы түріндегі танылған актив келесі кезеңдердің қысқа мерзімінде сызықтық әдіспен амортизацияланады: активтің болжамды пайдалы қызмет мерзімі немесе жалдау мерзімі. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер құнсыздану мәніне тексеріледі.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Жалдау басталған күні топ жалдау мерзімі ішінде жүзеге асырылатын жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша бағаланатын жалдау міндеттемелерін таниды. Жалдау төлемдеріне кез келген ынталандырушы жалдау төлемдерін шегергендегі тұрақты төлемдер (соның ішінде, негізінен, тіркелген төлемдер), индекске немесе мөлшерлемеге байланысты өзгермелі жалдау төлемдері және тарату құнының кепілдіктері бойынша төленеді деп күтілетін сомалар кіреді. Жалдау төлемдеріне, егер топтың осы опционды орындайтынына жеткілікті сенімділік болса, сатып алу опционының ереуіл бағасы және жалдау мерзімі топтың жалға алуды тоқтату опционының ықтимал орындалуын көрсетсе, жалдау ақысын төлеу кіреді. Индекске немесе ставкаға тоуслді емес ауыспалы жалдау төлемдері осындай төлемдерді жүзеге асыруға оқолотін оқиға номосо шарт туындаған кезеңдегі шығыстар ретінде танылады.

Жалдау бойынша міндеттемелер

Жалдау төлемдерінің ағымдағы құнын есептеу үшін, егер жалдау шартында белгіленген пайыздық мөлшерлемені оңай анықтау мүмкін болмаса, топ жалдау басталған күні қосымша қарыз қаражаттарын тарту мөлшерлемесін пайдаланады. Жалға алу басталған күннен кейін пайыздарды есептеуді көрсету үшін жалдау міндеттемелерінің шамасы ұлғаяды және жүзеге асырылған жалдау төлемдерін көрсету үшін азаяды. Сонымен қатар, жалдау мерзімі өзгертілген, жалдау төлемдерінің мәні өзгерген немесе базалық активті сатып алуға арналған опционды бағалау өзгерген жағдайда жалдау міндеттемелерінің баланстық құны қайта бағаланады.

Қысқа мерзімді және төмен құнды активтерді жалға алу

Топ қысқа мерзімді жалдауға қатысты танудан босатуды қысқа мерзімді жалдау шарттарына (яғни, жалға алу басталған күні көзделген жалдау мерзімі 12 айдан аспайтын және сатып алуға опционы жоқ шарттарға) қолданады. Сондай-ақ, топ құны төмен деп саналатын кеңсе жабдықтарын жалдау шарттарына (яғни 100 ең төменгі есептік көрсеткішке дейін) құны төмен активтерді жалға алуға қатысты танудан босатуды қолданады. Құны төмен активтерді қысқа мерзімді жалдау және жалдау бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімі ішінде желілік әдіспен жалдау шығысы ретінде танылады.

Ұзарту опционы бар шарттарда жалдау мерзімін анықтау кезінде елеулі пайымдаулар

Топ жалдау мерзімін, егер оның орындалатынына жеткілікті сенімділік болса, жалдау мерзімін ұзартуға арналған опцион көзделген кезеңдермен немесе егер ол орындалмайтынына жеткілікті сенімділік болса, жалдау мерзімін тоқтатуға арналған опцион көзделген кезеңдермен бірге мерзімінен бұрын тоқтатуға жатпайтын жалдау кезеңі ретінде айқындайды.

Кейбір жалдау шарттары бойынша топта активтерді жалға алуды қосымша үш жылдан бес жылға дейін ұзартуға опцион бар. Топ осы ұзарту опциясын орындайтынына жеткілікті сенімділігі бар-жоғын анықтау үшін пайымдауды қолданады. Бұл ретте топ жалдау мерзімін ұзартуға арналған опционды орындау үшін экономикалық ынталандырудың туындауына әкеп соқтыратын барлық тиісті факторларды ескереді. Жалдау басталған күннен кейін топ маңызды оқиға немесе топтың бақылауындағы жағдайлар өзгерген кезде жалдау мерзімін қайта бағалайды және оның жалдау мерзімін ұзарту опционын (мысалы, бизнес стратегиясын өзгерту) орындау (немесе орындамау) қабілетіне әсер етеді.

Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтерге бағдарламалық жасақтама мен лицензиялар кіреді. Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқыда бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесі біріктіру операциялары шеңберінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны олардың сатып алу күніндегі әділ құнын білдіреді. Бастапқы танылғаннан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған шығындарды шегергендегі бастапқы құны бойынша көрсетіледі. Материалдық емес активтердің пайдалану мерзімі шектеулі немесе белгісіз. Пайдалы пайдалану мерзімі шектеулі материалдық емес активтер 6.7 жылды құрайтын пайдалы пайдалану мерзімі ішінде амортизацияланады және материалдық емес активтің ықтимал құнсыздану белгілері болған жағдайда құнсыздану мәніне талданады. Пайдалы пайдалану мерзімі белгісіз материалдық емес активтердің амортизациясының мерзімдері мен тәртібі кем дегенде жыл сайын өр есепті жылдың соңында талданады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік

Инвестициялық жылжымайтын мүлік-бұл жалдау ақысын алу, капиталды ұлғайту немесе сол немесе басқа жағдайда пайдаланылатын объектілер. Инвестициялық жылжымайтын мүлік объектілері бастапқыда сатып алу шығындарын қоса алғанда, сатып алу құны бойынша есепке алынады. Кейіннен олар әділ құны бойынша көрсетіледі. Инвестициялық жылжымайтын мүліктің әділ құнының өзгеруі олар пайда болған кезеңдегі пайдаға немесе шығындарға қосылады.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Инвестициялық жылжымайтын мүлік объектісі онымен байланысты экономикалық пайда алу көзделмеген кезде пайдаланудан шығарылған немесе түпкілікті шығарылған кезде баланстан алынады. Объектіні шығарудан түскен кез келген кіріс немесе залал (шығарудан түскен таза түсімдер мен активтің баланстық құны арасындағы айырма) шығу кезеңіндегі пайдаға немесе залалға енгізіледі.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік санатына не одан аударымдар жылжымайтын мүлікті пайдалану сипатында өзгеріс болған кезде ғана жүзеге асырылады. Инвестициялық жылжымайтын мүліктен меншік иесі иеленетін жылжымайтын мүлік объектісіне ауыстыру кезінде кейінгі есепке алу мақсаттары үшін шартты бастапқы құн пайдалану мақсаттары өзгерген кездегі әділ құнды білдіреді. Меншік иесі орналасқан жылжымайтын мүлік инвестициялық жылжымайтын мүлік объектісіне айналған жағдайда, топ мұндай жылжымайтын мүлікті пайдалану мақсаты өзгерген сәтке дейін негізгі құралдарды есепке алу саясатына сәйкес ескереді.

Сатуға арналған деп жіктелген активтер

Егер олардың баланстық құнын өтеу негізінен пайдалану барысында емес, өткізу мәмілесінің нәтижесінде жоспарланса, топ ұзақ мерзімді активтерді (немесе шығу тобын) сатуға арналған активтер ретінде жіктейді. Ол үшін ұзақ мерзімді активтер (немесе шығарушы топ) осындай активтерді (шығарушы топты) сатудың әдеттегі, типтік шарттары болып табылатын шарттарда қазіргі күйінде дереу сатуға қол жетімді болуы керек, ал оларды сату ықтималдықтың жоғары деңгейімен сипатталуы керек.

Сатудың жоғары ықтималдығы топ басшылығының ұзақ мерзімді активті (немесе жойылатын топты) жүзеге асыру жоспарын ұстануға деген ниетін білдіреді. Бұл ретте сатып алушыны іздеу және осындай жоспарды орындау бойынша белсенді іс-қимыл бағдарламасы басталуы қажет. Бұдан басқа, айналымнан тыс актив (немесе шығу тобы) оның ағымдағы әділ құнын ескере отырып, негізделген баға бойынша сатуға белсенді түрде ұсынылуы тиіс. Сонымен қатар, аяқталған мәміле ретінде сатуды көрсету сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер (немесе шығу тобы) жіктелген күннен бастап бір жыл ішінде күтілуі керек.

Топ сатуға арналған деп жіктелген активтерді (немесе шығатын топты) сату шығындарын шегергендегі баланстық құн мен әділ құн мәндерінің ең азы бойынша бағалайды. Активтердің (немесе шығатын топтың) баланстық құнының ықтимал құнсыздануын көрсететін оқиғалар орын алған немесе мән-жайлар өзгерген жағдайда Топ сату шығындарын шегергендегі олардың құнын бастапқы, сондай-ақ кейіннен әділ құнға дейін есептен шығарған кездегі құнсызданудан болған залалды көрсетеді.

Бағалау міндеттемелері

Бағалау міндеттемелері, егер бұрын белгілі бір оқиғаға байланысты топтың заңды немесе практикамен шартталған міндеттемелері болса, оларды шешу үшін болашақ экономикалық пайданы қамтитын және жеткілікті сенімділік дәрежесімен бағалауға болатын ресурстардың кетуі үлкен ықтималдықпен талап етілсе танылады.

Қызметкерлерге зейнетақы төлемдері және өзге де сыйақылар бойынша міндеттемелер

Топтың Қазақстан Республикасының Мемлекеттік зейнетақы жүйесіне қатысудан басқа, жұмыс берушінің ағымдағы жарналарын қызметкерлерге ағымдағы жалпы төлемдердің пайызы ретінде есептеуді көздейтін қосымша Зейнетақы бағдарламалары жоқ. Бұл шығыстар тиісті жалақы жататын есепті кезеңде көрсетіледі. Бұдан басқа, топ еңбек қызметі аяқталғаннан кейін қызметкерлерге елеулі сыйақы төлемейді.

Акционерлік капитал

Жай акциялар

Жай акциялар капитал құрамында көрсетіледі. Бизнесі біріктіру жағдайларын қоспағанда, жаңа акциялар шығарумен тікелей байланысты үшінші тараптарға көрсетілетін қызметтерге ақы төлеуге арналған шығындар осы эмиссия нәтижесінде алынған соманың азаюы ретінде капитал құрамында көрсетіледі. Алынған қаражаттың әділ құнының шығарылған акциялардың номиналды құнынан асып кету сомасы қосымша капитал ретінде көрсетіледі.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттемелер ретінде танылады және олар есепті күнге дейін жарияланған жағдайда ғана есепті күнге капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есепті күнге дейін ұсынылса, сондай-ақ есепті күннен кейін ұсынылса немесе жарияланса, бірақ шығарылымға қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін есептілікте ашылады.

Сегменттік есеп беру

Топтың сегменттік есептілігі келесі операциялық сегменттерге негізделген: корпоративтік банктік операциялар және бөлшек банктік операциялар.

Шартты активтер мен міндеттемелер

Шартты міндеттемелер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілмейді, бұл ретте ресурстардың өтелуіне байланысты шығуы екіталай болып табылатын жағдайларды қоспағанда, олар туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылады. Шартты активтер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілмейді, бұл ретте олар туралы ақпарат олармен байланысты экономикалық пайда алу ықтимал болған жағдайларда шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылады.

Кірістер мен шығыстарды тану

Егер топтың экономикалық пайда алу ықтималдығы жоғары болса және кірісті сенімді түрде бағалауға болатын болса, кіріс танылады.

Пайыздық және ұқсас кірістер мен шығыстар

Топ кредиттік-құнсызданған қаржы активтерінен басқа қаржы активтерінің жалпы баланстық құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы амортизацияланған құн бойынша немесе ӨҚБЖК бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтері бойынша пайыздық кірістерді есептейді. Тиімді пайыздық мөлшерлеме-бұл дисконттау кезінде болашақ ақшалай төлемдер немесе түсімдер қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде немесе қолданылатын қысқа мерзім ішінде дәл қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің таза баланстық құнына әкелетін мөлшерлеме. Есептеу кезінде қаржы құралы бойынша барлық шарттық шарттар (мысалы, мерзімінен бұрын өтеу құқығы) және тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын, бірақ болашақ несиелік шығындар ескерілмейтін құралмен тікелей байланысты комиссиялық немесе қосымша шығындар ескеріледі. Қаржы активінің немесе қаржылық міндеттеменің баланстық құны төлемдерді немесе түсімдерді бағалау тобы қайта қараған жағдайда түзетіледі. Түзетілген баланстық құн бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме негізінде есептеледі, ал баланстық құнның өзгеруі пайыздық кірістер немесе шығыстар ретінде көрсетіледі.

Несиелік құнсызданған қаржы активі жағдайында топ тиімді пайыздық мөлшерлемені берілген қаржы активінің таза амортизацияланған құнына қолдану арқылы пайыздық кірісті есептейді. Егер қаржылық актив бойынша дефолт жойылса және ол енді жойылмаса кредиттік-құнсызданған топ Жалпы құнға негізделген пайыздық кірісті есептеуге оралады.

Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған (САҚКК) қаржы активтері жағдайында топ қаржы активінің амортизацияланған құнына кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып, пайыздық табысты есептейді. Несиелік тәуекелге түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлеме-бұл бастапқы тану кезінде болашақ ақша ағындарын (несиелік шығындарды қоса алғанда) САҚКК активтердің амортизацияланған құнына дейін дисконттайтын мөлшерлеме.

ПЗӨҚ бойынша бағаланатын барлық қаржы активтері бойынша пайыздық кірістер жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте "өзге пайыздық кірістер" бабының құрамында шарттық пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып танылады.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Комиссиялық кірістер

Топ клиенттерге көрсететін қызметтердің өртүрлі түрлерінен комиссиялық кіріс алады. Комиссиялық кірістер келесі екі санатқа бөлінуі мүмкін:

Белгілі бір уақыт аралығында қызмет көрсеткені үшін алынған комиссиялық кірістер. Белгілі бір уақыт кезеңі ішінде қызмет көрсеткені үшін алынған комиссиялар осы кезең ішінде орындауға тиісті міндеттердің орындалуына қарай есептеледі. Мұндай баптарға комиссиялық кірістер мен активтерді басқару, жауапты сақтау және басқа басқару және кеңес беру қызметтері үшін сыйақы кіреді. Егер кредитті пайдалану ықтималдығы жоғары болса, кредиттер беру жөніндегі міндеттемелер үшін комиссиялар және кредиттер беруге байланысты өзге де комиссиялар болашақ кезеңдерге (қосымша шығындармен қатар) жатады және кредит бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемені түзету ретінде танылады.

Операциялар жасау бойынша қызметтер көрсетуден түсетін комиссиялық кірістер. Үшінші тараптың атынан операция жасау бойынша келіссөздер жүргізгені немесе оған қатысқаны үшін алынған комиссиялар, мысалы, акцияларды немесе басқа да бағалы қағаздарды сатып алу кезінде немесе бизнесті сатып алу немесе сату кезінде топтың орындау міндеті келісім жасасу болып табылса, осындай операция аяқталғаннан кейін танылады. Орындауға белгілі бір міндеттерге байланысты комиссиялар (немесе комиссиялардың бір бөлігі) тиісті критерийлер орындалғаннан кейін танылады.

Егер шарт ауыспалы өтеуді көздейтін болса, комиссиялық кірістер ауыспалы өтемге тән белгісіздікті кейіннен шешу кезінде кірістің жинақтаушы қорытындысы ретінде танылған соманың айтарлықтай азаюы болмайтын дәрежеде ғана танылады.

Шетел валюталарын қайта есептеу

Шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен ұсынылған, ол функционалдық валюта және Топтың қаржылық есептілігін ұсыну валютасы болып табылады. Шетел валютасындағы операциялар бастапқыда операция жасалған күні қолданыста болатын ҚҚБ белгілеген және жариялайтын айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Шетел валюталарында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданыстағы айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Шетел валютасындағы операцияларды қайта есептеу кезінде туындайтын кірістер мен шығыстар "шетел валютасымен операциялар бойынша таза пайда – валюталық баптарды қайта бағалау" бабы бойынша пайда немесе залал құрамында көрсетіледі. Шетел валютасында бастапқы құны бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар операция жасалған күні қолданылып жүрген айырбас бағамы бойынша қайта есептеледі. Шетел валютасындағы әділ құн бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданылып жүрген айырбас бағамы бойынша қайта есептеледі.

Шетел валютасындағы операция бойынша шарттық айырбастау бағамы мен ҚҚБ ресми бағамы арасындағы айырма осындай операция жасалған күні шетел валютасындағы операциялар бойынша таза кірістер құрамына енгізіледі.

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚҚБ айырбас бағамы тиісінше 1 АҚШ доллары үшін 462.65 теңге және 431.8 теңгені құрады.

Қаржылық есептілікті ұсынудағы өзгерістер

Қажет болған жағдайда салыстырмалы деректер ағымдағы жылдың нәтижелерін ұсынуға сәйкес келтіру үшін түзетілді. Төмендегі кестеде қаржылық есептілікті ұсыну мақсатында 2021 жылғы 31 желтоқсандағы сомаларға қайта жіктеудің әсері көрсетілген.

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

1) *Жиынтық кіріс туралы есепте комиссиялық кірістер мен шығыстарды бөлек ұсыну*

Өткен жылғы есептілікте топ шоғырландырылған қаржылық есептілік жазбаларында комиссиялық кірістер мен шығыстарды бөлек ашты, бірақ оларды жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте таза негізде көрсетті. Осы жылғы есептілікте топ 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте комиссиялық кірістер мен шығыстарды бөлек ашады.

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Бастапқыда ұсынылған сома	Қайта жіктеу	2021 жылғы 31 желтоқсанға қайта жіктеуден кейінгі сома
Комиссиялық кірістер	822,490	167,381	989,871
Комиссиялық шығыстар	-	(167,381)	(167,381)

2) *Өтеуге дейін қалған мерзімдер бойынша қаржылық міндеттемелерді талдау*

Топ өтеу үшін қалған мерзімдер бойынша қаржылық міндеттемелерді талдау ұсынысын 2021 жылғы 31 желтоқсанға өзгертті, себебі аталған күнге есептілікте ұсыну қаржыландыру бағдарламасына қатысу туралы келісімнің қолданылу мерзімі негізінде дайындалды.

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Талап етілгенге дейін	3 айдан аз	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	Жиыны
31 желтоқсан 2021 жыл						
Қаржылық міндеттемелер						
Несие мекемелерінің қаражаты						
Бастапқыда ұсынылған сома	-	-	-	-	8,097,049	8,097,049
Қайта жіктеу	-	42,500	372,417	3,818,554	(5,383,495)	(1,150,024)
Қайта жіктеуден кейінгі сома	-	42,500	372,417	3,818,554	2,713,554	6,947,025

3) *Әділ құн иерархиясы*

Өткен жылғы есептілікте топ қолма-қол ақша мен олардың баламаларын әділ құн иерархиясында 1-деңгей ретінде ұсынды, өйткені қолма-қол ақша мен олардың баламалары бірден пайдалануға қол жетімді және әділ құнның айтарлықтай ауытқу қаупі жоқ. 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша биылғы есепте топ қолма-қол ақшадан басқа қолма-қол ақша мен оның баламаларын жалпы қабылданған тәжірибелерге сәйкес 2-деңгей ретінде ашты. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы деректер де сәйкес келтірілді.

Өткен жылғы есептілікте топ клиенттерге несиелер мен аванстарды әділ құн иерархиясындағы 2-деңгей ретінде ұсынды, өйткені клиенттерге несиелер бойынша несиелік тәуекел жеткілікті болды деп болжанған нарықта байқалды және несиелердің әділ құны жақын көздерден сенімді түрде анықталуы мүмкін. 2022 жылы топ қосымша талдау жүргізіп, қарыздардың әділ құнын анықтау үшін жақын және көрінбейтін деректерді пайдалану қажет деген қорытындыға келді, сондықтан оларды әділ құн иерархиясында 3-деңгей ретінде ұсыну туралы шешім қабылдады. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы деректер де сәйкес келтірілді.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Өткен жылғы есептілікте топ инвестициялық жылжымайтын мүлікті әділ құн иерархиясындағы 2-деңгей ретінде ұсынды, өйткені Әділ құнды анықтауға арналған бастапқы деректер нарықта жеткілікті түрде байқалды және инвестициялық жылжымайтын мүліктің әділ құны көзделген көздерден жеткілікті сенімді түрде анықталуы мүмкін. 2022 жылы топ қосымша талдау жүргізіп, инвестициялық жылжымайтын мүліктің әділ құнын анықтау үшін жақын және көрінбейтін деректерді пайдалану қажет деген қорытындыға келді, сондықтан оларды әділ құн иерархиясында 3-деңгей ретінде ұсыну туралы шешім қабылдады. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы деректер де сәйкес келтірілді.

Мың қазақстандық теңгемен	Бағалау күні	Пайдалану арқылы әділ құнды бағалау			
		1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны
Әділ құны ашылатын активтер					-
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары					
2021-бастапқыда ұсынылған сома	31 желтоқсан 2021 ж.	37,742,168	-	-	37,742,168
Қайта жіктеу		(36,028,005)	36,028,005	-	-
2021-қайта жіктеуден кейінгі сома	31 желтоқсан 2021 ж.	1,714,163	36,028,005	-	37,742,168

Мың қазақстандық теңгемен	Бағалау күні	Пайдалану арқылы әділ құнды бағалау			
		1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны
Әділ құны ашылатын активтер					-
Клиенттерге несиелер мен аванстар					
2021-бастапқыда ұсынылған сома	31 желтоқсан 2021 ж.	-	76,117,986	-	76,117,986
Қайта жіктеу		-	(76,117,986)	76,117,986	-
2021-қайта жіктеуден кейінгі сома	31 желтоқсан 2021 ж.	-	-	76,117,986	76,117,986

Мың қазақстандық теңгемен	Бағалау күні	Пайдалану арқылы әділ құнды бағалау			
		1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны
Әділ құны ашылатын активтер					-
Инвестициялық жылжымайтын мүлік					
2021-бастапқыда ұсынылған сома	31 желтоқсан 2021 ж.	-	396,299	-	396,299
Қайта жіктеу		-	(396,299)	396,299	-
2021-қайта жіктеуден кейінгі сома	31 желтоқсан 2021 ж.	-	-	396,299	396,299

4) Өткен жылғы есептілікте ұсынылмаған қосымша ашулар

Өткен жылғы есептілікте топ қаржылық активтердің несиелік сапасына және топтың несиелік сипаттағы міндеттемелеріне талдау ашқан жоқ, өйткені бұл ақпарат қаржылық есептілікті пайдаланушылар үшін маңызды емес деп болжанған. Биылғы есептілікте бұл талдау ашылып, 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша салыстырмалы ақпарат ұсынылды. Өткен жылғы есептілікте ұсынылмаған 8, 9, 10 және 24-ескертпелердегі ашып көрсетулер * белгісімен белгіленген.

4 Маңызды есептік пайымдаулар мен бағалаулар

Топ қаржылық есептілікте көрсетілген сомаларға және келесі қаржы жылындағы активтер мен міндеттемелердің баланстық құнына әсер ететін бухгалтерлік бағалаулар мен болжамдар жасайды. Бухгалтерлік бағалау мен пайымдаулар үнемі талданады және басшылықтың өткен тәжірибесіне және басқа факторларға, соның ішінде қалыптасқан жағдайларда негізделген деп саналатын болашақ оқиғаларға қатысты күтулерге негізделген. Бухгалтерлік есеп саясатын қолдану барысында басшылық бухгалтерлік бағалауға қатысты кәсіби пікірлерді де қолданады. Қаржылық есептілікте көрсетілген сомаларға неғұрлым елеулі әсер ететін кәсіби пайымдаулар және келесі қаржы жылы ішінде активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын айтарлықтай түзету қажеттілігіне әкелуі мүмкін бухгалтерлік бағалау мыналарды қамтиды:

4 Маңызды есептік пайымдаулар мен бағалаулар (жалғасы)

Қаржы құралдарының әділ құны

Егер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің әділ құнын белсенді нарықтағы бағалар негізінде анықтау мүмкін болмаса, ол математикалық модельдерді қамтитын өртүрлі бағалау модельдерін қолдану арқылы анықталады. Мұндай модельдердің бастапқы деректері, егер мүмкін болса, бақыланатын нарық негізінде анықталады; әйтпесе, әділ құнды анықтау үшін пайымдауды қолдану қажет. Қосымша ақпарат 26-ескертпеде берілген.

Кейінге қалдырылған салық активін тану

Танылған кейінге қалдырылған салық активтері болашақ табыс салығына қарсы есептелуі мүмкін табыс салығының сомасын білдіреді және қаржылық жағдай туралы есепте көрсетіледі. Кейінге қалдырылған салық активі тиісті салық шегерімін пайдалану ықтималдығы жоғары болған жағдайда ғана танылады. Бұл болашақта қалпына келтіру күтілетін уақытша айырмашылықтардың болуын және шегерімдер жасау үшін жеткілікті болашақ салық салынатын пайданың болуын болжайды. Болашақ салық салынатын пайданы және болашақта есепке жатқызылуы мүмкін салық шегерімдерінің сомасын анықтау басшылық дайындаған орта мерзімді бизнес-жоспарға және оны болашаққа экстраполяциялау нәтижелеріне негізделген. Бизнес-жоспар осы жағдайларда негізделген деп саналатын басшылықтың күтулеріне негізделген.

2022 жылдың нәтижелері бойынша топ болашақ кезеңдерде салық салынатын пайданы азайту үшін 10 жыл ішінде шыдай алатын салық шығынына ие. Сәйкес ҚЕХС (IAS) 12, пайдаланылмаған салық шығындарын болашақ кезеңдерге ауыстыруға қатысты кейінге қалдырылған салық активтерін тану мүмкін, егер топ пайдаланылмаған салық шығындарын есептей алатын болашақ салық салынатын пайда алу мүмкіндігі болса. Тек 2022 жылы қалыптасқан салық залалына байланысты, 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша топ осы салық залалдарына қатысты кейінге қалдырылған салық активін мойындамады. ҚЕХС (IAS) 12-ге сәйкес әр есепті кезеңнің соңында топ танылмаған кейінге қалдырылған салық активтерін қайта бағалайды және болашақ салық салынатын пайда осы кейінге қалдырылған салық активін өтеуге мүмкіндік беретін шамада бұрын танылмаған кейінге қалдырылған салық активін таниды. Танылмаған кейінге қалдырылған салық активінің сомасы 23-ескертпеде берілген.

Қаржы активтері бойынша құнсызданудан күтілетін кредиттік залалдар/залалдар

Шығындарды бағалау ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес қаржылық активтердің барлық санаттары бойынша пайымдауды қолдануды талап етеді, атап айтқанда, құнсызданудан БНШ/шығынды анықтау және несиелік тәуекелдің едәуір өсуін бағалау кезінде оның мөлшерін бағалау қажет. Болашақ ақша ағындарының пайда болу мерзімі және қамтамасыз ету құны. Мұндай есептік бағалау бірқатар факторларға байланысты, олардың өзгеруі құнсыздану үшін бағалау резервтерінің өртүрлі сомаларына әкелуі мүмкін. Топтық БНШ есептеулері бастапқы деректердің айнымалыларын және олардың өзара тәуелділіктерін таңдауға қатысты бірқатар негізгі болжамдарды қамтитын күрделі модельдердің нәтижесі болып табылады. БНШ есептеу модельдерінің элементтері, олар пайымдаулар мен есептеулер болып саналады, мыналарды қамтиды:

- кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өскенін бағалау үшін топ пайдаланатын критерийлер, нәтижесінде қаржылық активтердің құнсыздануы бойынша бағалау резерві бүкіл мерзімдегі БНШ-ға тең сомада бағалануы керек және сапалық бағалау;
- қаржылық активтерді олар БНШ бойынша топтық негізде бағаланған кезде топтарға біріктіру;
- әр түрлі формулаларды және бастапқы деректерді таңдауды қоса алғанда, БНШ есептеу модельдерін әзірлеу;
- жұмыссыздық деңгейі мен қамтамасыз ету құны сияқты макроэкономикалық сценарийлер мен экономикалық деректер арасындағы байланысты анықтау, сондай-ақ дефолт ықтималдығы көрсеткіштеріне (PD), дефолт қаупі бар шамаға (EAD) және дефолт шығындарының деңгейіне (LGD) әсер ету;
- болжамды макроэкономикалық сценарийлерді таңдау және оларды БНШ бағалау модельдері үшін экономикалық бастапқы деректерді алу ықтималдығын ескере отырып өлшеу.

Толық ақпарат 10 және 25-ескертпелерде берілген.

4 Маңызды есептік пайымдаулар мен бағалаулар (жалғасы)

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша дефолт ықтималдығының 10% - ға артуы немесе азаюы күтілетін кредиттік залалдар үшін бағалау резервінің қорытынды сомасының 131,982 мың теңгеге ұлғаюына немесе төмендеуіне әкеп соқтырар еді (2021 жылғы 31 желтоқсан: 64,417 мың теңгеге ұлғаюы немесе төмендеуі). 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша дефолт жағдайында залал мөлшерінің 10% - ға ұлғаюы немесе азаюы күтілетін кредиттік залалдар үшін бағалау резервінің жиынтық сомасының 64,053 мың теңгеге ұлғаюына немесе төмендеуіне әкеп соқтырар еді (2021 жылғы 31 желтоқсан: 79,030 мың теңгеге ұлғаюы немесе төмендеуі).

Несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуі

Несиелік тәуекелдің едәуір арту фактісін анықтау үшін топ есепті күнгі қаржы құралының өрекет ету мерзімі ішінде дефолт қаупін бастапқы тану күніндегі дефолт қаупімен салыстырады. Бағалау процесінде есепті күндегі несиелік тәуекелдің нақты деңгейі емес, несиелік тәуекелдің салыстырмалы өсуі қарастырылады. Топ шамадан тыс шығындар мен күш-жігерсіз қол жетімді барлық негізделген және расталған болжамды ақпаратты, соның ішінде белгілі бір тұтынушы портфолиосының мінез-құлық аспектілерін ескереді. Топ дефолт сәтіне дейін несиелік тәуекелдің жоғарылауының мінез-құлық белгілерін анықтайды және жеке құрал немесе портфель деңгейінде несиелік тәуекелді бағалауға тиісті болжамды ақпаратты қосады. Егер клиенттердің барлық несиелері мен аванстары бойынша күтілетін несиелік шығындар бүкіл мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындар ретінде бағаланса (яғни, қазіргі уақытта 1-кезеңде және 12 айлық күтілетін несиелік шығындар ретінде бағаланатындарды қосқанда), 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша күтілетін несиелік шығындар бойынша бағалау резерві 266,490 мың теңге артық (2021 жылғы 31 желтоқсан: 363,851 мың теңгеге артық).

5 Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелерді қолдану

"Активті болжамды пайдалану басталғанға дейін алынған кіріс, ауыр шарттар-шартты орындау құны", "тұжырымдамалық негіздерге сілтеме" - ҚЕХС (IAS) 16, ҚЕХС (IAS) 37 және ҚЕХС (IFRS) 3 қолдану аясы шектеулі түзетулер және ҚЕХС-қа қатысты 2018-2020 жылдардағы ҚЕХС жыл сайынғы жетілдірулері (IFRS) 1, ҚЕХС (IFRS) 9, ҚЕХС (IFRS) 16 және ҚЕХС (IAS) 41 (2020 жылдың 14 мамырында шығарылған және 2022 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

- ҚЕХС (IAS) 16 түзетуі ұйымдарға ұйымның осы активті болжамды пайдалануға дайындау кезеңінде өндірілген дайын өнімді сатудан алынған кез келген кірісті негізгі құралдар Объектісінің құнынан шегеруге тыйым салады. Мұндай дайын өнімді сатудан түскен түсім, оны өндіруге жұмсалған шығындармен бірге, енді пайда немесе шығын ретінде танылады. Ұйым осындай дайын өнімнің құнын бағалау үшін ҚЕХС (IAS) 2 қолдануы керек. Құны мұндай сыналатын активтің амортизациясын қамтымайды, өйткені ол әлі пайдалануға дайын емес. ҚЕХС (IAS) 16 түзетуінде ұйым осы активтің техникалық және физикалық сипаттамаларын бағалау арқылы "активтің дұрыс жұмыс істеуін тексереді" деп түсіндіріледі. Демек, актив басшылықтың ниетіне сәйкес жұмыс істей алады және басшылық күткен операциялық қызмет деңгейіне жеткенге дейін амортизациялануы мүмкін.
- ҚЕХС (IAS) 37 түзетуінде "шартты орындауға арналған шығындар" ұғымы түсіндіріледі. Түзетуде шартты орындауға тікелей шығындар осындай шартты орындауға қосымша шығындарды және шартты орындауға тікелей байланысты басқа шығындарды бөлуді қамтитыны түсіндіріледі. Түзету сонымен қатар ауыр келісімшарт бойынша жеке резерв құрылғанға дейін ұйым осы Шартты орындауға арналған активтерді емес, шартты орындау кезінде пайдаланылған активтердің құнсыздануынан болған барлық залалды мойындайтынын түсіндіреді.
- ҚЕХС (IFRS) 3 бизнесті біріктіру кезінде активтің немесе міндеттеменің не екенін анықтауға мүмкіндік беретін 2018 жылғы қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздеріне сілтемелерді қосумен толықтырылды. Осы түзету қабылданғанға дейін ҚЕХС (IFRS) 3-те 2001 жылғы қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздеріне сілтеме жасады. Сонымен қатар, ҚЕХС (IFRS) 3-те міндеттемелер мен шартты міндеттемелерге қатысты жаңа ерекшелік қосылды. Бұл ерекшелік міндеттемелер мен шартты міндеттемелердің кейбір түрлеріне қатысты ҚЕХС (IFRS) 3-те қолданатын ұйым 2018 жылғы қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздеріне емес, ҚЕХС (IAS) 37 немесе ҚЕХС (IFRIC) 21 түсіндірмесіне сілтеме жасауы керек. Бұл жаңа ерекшелік болмаса, ұйым ҚЕХС (IAS) 37 сәйкес мойындамайтын бизнесті біріктіру кезіндегі кейбір міндеттемелерді мойындауы керек еді. Сондықтан, сатып алғаннан кейін бірден ұйым мұндай міндеттемелерді мойындауды тоқтатып, экономикалық пайданы көрсетпейтін кірісті мойындауы керек еді. Сондай-ақ, сатып алушы ұйым шартты активтерді сатып алу күні ҚЕХС (IAS) 37 сәйкес анықталғандай тануға міндетті емес екендігі түсіндірілді.

5 Жаңа немесе қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелерді қолдану (жалғасы)

- ҚЕХС (IFRS) 9 түзетуінде қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтату үшін "10% тестілеуге" қандай төлемдерді қосу керектігі қарастырылады. Шығындар немесе төлемдер үшінші тараптардың немесе несие берушінің пайдасына жүзеге асырылуы мүмкін. Осы түзетуге сәйкес үшінші тараптардың пайдасына шығындар немесе төлемдер "10% тестілеуге" енгізілмейді.
- ҚЕХС (IFRS) 16-ға 13-иллюстрациялық мысалға түзетулер енгізілді: жалға берушінің жалға алынған мүлікті жақсартуға қатысты төлемдерінің мысалы алынып тасталды. Бұл түзету жалға алынған мүлікті жақсартуды есепке алу тәсіліне қатысты ықтимал белгісіздікті болдырмау үшін енгізілді.
- ҚЕХС (IFRS) 1 Егер еншілес ұйым ҚЕХС-ты өзінің бас ұйымына қарағанда кешірек күннен бастап қолдана бастаса, босатуды қолдануға рұқсат береді. Еншілес ұйым өзінің активтері мен міндеттемелерін бас ұйымның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне енгізілетін баланстық құны бойынша, егер шоғырландыру мақсаттары үшін ешқандай түзетулер жасалмаса және оның шеңберінде бас ұйым аталған еншілес ұйымды сатып алған бизнес бірлестігінің нәтижелерін көрсету үшін бас ұйымның ҚЕХС-ке көшу күніне сүйене отырып бағалай алады. ҚЕХС (IFRS) 1-ге ҚЕХС (IFRS) 1-де көзделген осы ерекшелікті қолданған ұйымдарға бас ұйымның ҚЕХС-ке көшу күні негізінде бас ұйым көрсеткен көрсеткіштердің сандық мәндерін пайдалана отырып, жинақталған бағамдық айырмашылықтарды бағалауға мүмкіндік беретін түзету енгізілді. Бұл ҚЕХС (IFRS) 1 түзетуі ҚЕХС-ты алғаш рет қолданатын ұйымдардың шығындарын азайту үшін жоғарыда аталған босатудың күшін жинақталған бағамдық айырмашылықтарға таратады. Бұл ҚЕХС (IFRS) 1 түзету қарастырған бірдей босатуды пайдаланған қауымдастырылған ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға да қатысты болады.
- ҚЕХС (IAS) 41-ге сәйкес әділ құнды бағалау кезінде ұйымдар салық салу мақсатында ақша ағындарын алып тастауы керек деген талап жойылды. Бұл түзету салық салғаннан кейін ақша ағындарын дисконттау туралы стандарттағы талаптарға сәйкестігін қамтамасыз етуі керек.

Түзетулерді қолдану Топтың қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер еткен жоқ.

6 Жаңа стандарттар мен интерпретациялар

2023 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын және топ мерзімінен бұрын қабылдамаған жылдық кезеңдер үшін міндетті болып табылатын бірқатар жаңа стандарттар мен интерпретациялар жарияланды.

Бір операциядан туындайтын активтер мен міндеттемелерге қатысты кейінге қалдырылған салық – ҚЕХС (IAS) 12 түзетулері (2021 жылдың 7 мамырында шығарылған, 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе осы күннен кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді)

ҚЕХС (IAS) 12 түзетулерінде активтерді пайдаланудан шығару бойынша міндеттемелерді жалдау және есептеу сияқты операциялар бойынша кейінге қалдырылған салықты қалай көрсету керектігі түсіндіріледі. Белгілі бір жағдайларда ұйымдар активтерді немесе міндеттемелерді бастапқы тану кезінде кейінге қалдырылған салықты көрсетуден босатылады. Бұрын активтерді жалдау және пайдаланудан шығару сияқты операцияларға – актив пен міндеттеме бір уақытта танылатын операцияларға осы ерекшелікті қолдануға қатысты белгісіздік болған. Түзетулерде бұл ерекшелік қолданылмайтындығы және ұйымдар мұндай операциялар бойынша кейінге қалдырылған салықты көрсетуге міндетті екендігі түсіндіріледі. Осы түзетулерге сәйкес ұйымдар бастапқы тану кезінде салық салынатын және шегерілетін уақыт айырмашылықтарының тең сомалары пайда болатын операциялар бойынша кейінге қалдырылған салықты тануы керек.

6 Жаңа стандарттар мен интерпретациялар (жалғасы)

Міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жіктеу - ҚЕХС (IAS) түзетулері 1 (2020 жылдың 23 қаңтарында шығарылған және 2022 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді)

Шектеулі қолдану аясындағы осы түзетулер міндеттемелердің есепті кезеңнің соңындағы құқықтарға байланысты қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді болып жіктелетінін нақтылайды. Егер ұйымның есепті кезеңнің соңында оларды өтеуді кемінде 12 айға кейінге қалдыруға елеулі құқығы болса, міндеттемелер ұзақ мерзімді болып табылады. Басшылық бұдан былай мұндай құқықтың шартсыз болуы керек деген талапты қамтымайды. Басшылықтың кейіннен өтеуді кейінге қалдыру құқығын пайдалану туралы күтуі міндеттемелерді жіктеуге әсер етпейді. Өтеуді кейінге қалдыру құқығы ұйым барлық қолданыстағы шарттарды кезеңнің соңында орындаған жағдайда ғана туындайды. Міндеттеме қысқа мерзімді болып жіктеледі, егер шарт есепті күнге немесе оған дейін бұзылған болса, тіпті есепті кезең аяқталғаннан кейін несие берушіден шартты орындау міндетінен босату алынған жағдайда да. Сонымен қатар, егер несиелік келісімнің шарты есепті күннен кейін ғана бұзылса, несие ұзақ мерзімді болып жіктеледі. Сонымен қатар, түзетулер ұйымның меншікті капиталға айырбастау арқылы өтей алатын қарызды жіктеу талаптарын нақтылайды. "Өтеу" ақшалай қаражат, экономикалық пайдасы бар басқа ресурстар немесе ұйымның меншікті үлестік құралдары түріндегі есеп айырысу арқылы міндеттемені тоқтату ретінде анықталады. Меншікті капиталға айырбастауға болатын айырбасталатын құралдар үшін, бірақ айырбастау опционы біріктірілген қаржы құралының жеке құрамдас бөлігі ретінде үлестік құрал ретінде жіктелетін құралдар үшін ғана ерекшелік қарастырылған.

Міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жіктеу - күшіне ену күнін ауыстыру - ҚЕХС (IAS) түзетулері 1 (2020 жылдың 15 шілдесінде шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енеді)

Қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді міндеттемелерді жіктеуге қатысты 1 ҚЕХС (IAS) түзетулері 2022 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енетін бастапқы күнімен 2020 жылдың қаңтарында шығарылды. Алайда, COVID-19 пандемиясына байланысты ұйымдарға түзетулер енгізу нәтижесінде жіктеуге байланысты өзгерістерді енгізуге көбірек уақыт беру үшін күшіне ену күні бір жылға ауыстырылды.

ҚЕХС (IAS) 8 түзетулері: "Бухгалтерлік бағалауды анықтау" (2021 жылдың 12 ақпанында шығарылды және 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді)

ҚЕХС (IAS) 8 түзетуі ұйымдардың есеп саясатындағы өзгерістер мен бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістерді қалай ажыратуы керектігін түсіндіреді.

ҚЕХС (IAS) 1 және ҚЕХС бойынша практикалық 2-нұсқаулыққа түзетулер: есеп саясаты туралы ақпаратты ашу (2021 жылғы 12 ақпанда шығарылды және 2023 жылғы 1 қаңтардан басталатын немесе осы күннен кейінгі жылдық кезеңдерге қатысты қолданылады)

ҚЕХС (IAS) 1 ұйымдардан есеп саясатының негізгі ережелерінің орнына олардың есеп саясаты туралы маңызды ақпаратты ашуды талап ететін түзетулер енгізілді. Түзетулерде есеп саясаты туралы маңызды ақпараттың анықтамасы бар. Сонымен қатар, түзетулер, егер онсыз қаржылық есептілікті пайдаланушылар қаржылық есептіліктегі басқа маңызды ақпаратты түсіне алмаса, есеп саясаты туралы ақпарат айтарлықтай болады деп күтілуде. Түзетулерде ұйымның қаржылық есептілігі үшін маңызды болып саналатын есеп саясаты туралы ақпараттың мысалдары келтірілген. Сонымен қатар, ҚЕХС (IAS) 1 түзетуі есеп саясаты туралы маңызды емес ақпаратты ашудың қажеті жоқ екенін түсіндіреді. Алайда, егер мұндай ақпарат ашылса, ол есеп саясаты туралы маңызды ақпаратты түсінуді қиындатпауы керек. Бұл түзетуді қолдау үшін Есеп саясаты туралы ақпаратты ашуға маңыздылық тұжырымдамасын қолдану бойынша ұсыныстарды қамтитын "маңыздылық туралы пайымдауларды қалыптастыру" ҚЕХС бойынша 2-практикалық нұсқаулыққа өзгерістер енгізілді.

6 Жаңа стандарттар мен интерпретациялар (жалғасы)

ҚЕХС (IFRS) 17 "сақтандыру шарттары" (2017 жылдың 18 мамырында шығарылды және 2021 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе осы күннен кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді, күшіне ену күні кейіннен 2023 жылдың 1 қаңтарына ҚЕХС (IFRS) 17 түзетулерімен ауыстырылды, төменде көрсетілгендей)

ҚЕХС (IFRS) 17 ҚЕХС (IFRS) 4-ті ауыстырады, бұл компанияларға сақтандыру шарттарын есепке алудың қолданыстағы тәжірибесін қолдануға мүмкіндік берді, нәтижесінде инвесторларға ұқсас сақтандыру компанияларының басқа қатынастарындағы қаржылық нәтижелерді салыстыру және салыстыру қиынға соқты. ҚЕХС (IFRS) 17 сақтандырушыда бар қайта сақтандыру шарттарын қоса алғанда, сақтандыру шарттарының барлық түрлерін есепке алу қағидаттарына негізделген бірыңғай стандарт болып табылады. Осы стандартқа сәйкес сақтандыру шарттарының топтарын тану және бағалау (i) шарттарды орындау бойынша ақша ағындары туралы барлық қолда бар ақпарат ескерілген тәуекелді ескере отырып түзетілген болашақ ақша ағындарының (шарттарды орындау бойынша ақша ағындары) келтірілген құны бойынша (егер құн міндеттеме болып табылса) қосылатын бақыланатын нарықтық ақпаратқа сәйкес жүргізілуі тиіс) немесе одан (егер құн актив болып табылса) (ii) шарттар тобы бойынша бөлінбеген пайда сомасы (шарттар бойынша сервистік маржа) шегеріледі. Сақтандырушылар сақтандыру шарттары тобынан олар қамтуды қамтамасыз ететін кезеңдегі және тәуекелден босатылған кезеңдегі пайданы көрсететін болады. Егер келісімшарттар тобы шығынға ұшыраса немесе оған айналса, ұйым бірден шығынды көрсетеді. Топ осы стандартты топ шығарған міндеттемелерді орындаудың жекелеген кепілдіктеріне қолдануды жоспарлап отыр және қазіргі уақытта жаңа стандарттың өзінің қаржылық есептілігіне әсерін бағалауды жүргізуде.

ҚЕХС (IFRS) 17 түзетулері және ҚЕХС (IFRS) 4 түзетулері (2020 жылдың 25 маусымында шығарылды және 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді)

Түзетулерге ҚЕХС (IFRS) 17 енгізуді жеңілдетуге және стандарт пен ауысудың жекелеген талаптарын жеңілдетуге бағытталған бірқатар түсіндірулер кіреді. Бұл түзетулер ҚЕХС (IFRS) 17 сегіз саласына жатады және стандарттың негізгі принциптерін Өзгертуді қарастырмайды. ҚЕХС (IFRS) 17-ге келесі түзетулер енгізілді:

- Күшіне ену күні: ҚЕХС (IFRS) 17 күшіне ену күні (түзетулермен) екі жылға кейінге қалдырылды. Стандарт 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе осы күннен кейінгі жылдық есепті кезеңдерге қолданылуы керек. ҚЕХС (IFRS) 4-те белгіленген ҚЕХС (IFRS) 9-ды қолданудан уақытша босатудың қолданылу мерзімі де 2023 жылғы 1 қаңтардан басталатын немесе осы күннен кейінгі жылдық есепті кезеңдерге ауыстырылды.
- Сақтандыру аквизициялық ақша ағындарының күтілетін өтемі: ұйымдар өздерінің аквизициялық шығындарының бір бөлігін ұзарту күтілетін тиісті шарттарға жатқызуы және мұндай шығындарды ұйым шартты ұзартуды мойындағанға дейін активтер ретінде тануы тиіс. Ұйымдар әрбір есепті күнге активті өтеу ықтималдығын бағалауы және қаржылық есептілікке ескертулерде нақты актив туралы ақпаратты ұсынуы керек. Инвестициялық қызметтерге жататын шартта көзделген қызметтер үшін маржа: жалпы модельге сәйкес инвестициялық табыс алу жөніндегі қызметтермен ауыспалы төлемдері бар шарттар бойынша және өзге де шарттар бойынша сақтандыру өтемінің де, инвестициялық қызметтердің де пайда көлемі мен күтілетін кезеңін ескере отырып, қамту бірліктерін бөлу қажет. Инвестициялық қызметке байланысты шығындар ұйым сақтанушы үшін сақтандыру өтемақысының пайдасын арттыру үшін осындай қызметті жүзеге асыратын жағдайларда сақтандыру шартының шекарасына ақша ағындары ретінде енгізілуі керек.

6 Жаңа стандарттар мен интерпретациялар (жалғасы)

- Сатып алынған қайта сақтандыру шарттары - шығындарды өтеу: ұйым базалық сақтандыру шарттарының ауыртпалықты тобы бойынша бастапқы тану кезінде немесе топқа ауыртпалықты базалық сақтандыру шарттарын қосу кезінде залалды мойындаған кезде, ұйым сатып алынған қайта сақтандыру шарттарының тиісті тобы бойынша шартта көзделген қызметтер үшін маржаны түзетуі және осындай қайта сақтандыру шарттары бойынша пайданы тануы тиіс. Қайта сақтандыру шарты бойынша өтелген залал сомасы базалық сақтандыру шарттары бойынша танылған залалды және ұйым сатып алынған қайта сақтандыру шарты бойынша өтеуді күтетін базалық сақтандыру шарттары бойынша талаптардың пайызын көбейту жолымен айқындалады. Бұл талап сатып алынған қайта сақтандыру шарты базалық сақтандыру шарттары бойынша залал танылғанға дейін немесе осындай танумен бір мезгілде танылған жағдайда ғана қолданылатын болады. Басқа түзетулер басқа түзетулерге кейбір несиелік карталар туралы шарттар (немесе ұқсас шарттар) үшін және кейбір несиелік шарттар үшін қолдану аясынан ерекшеліктер кіреді; топтарда емес, портфельдердегі қаржылық жағдай туралы есепте сақтандыру шарттары бойынша активтер мен міндеттемелерді ұсыну; сатып алынған қайта сақтандыру шарттары мен шарттары арқылы қаржылық тәуекелдерді азайту кезінде тәуекелді азайту нұсқасының қолданылуы пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша туынды емес қаржы құралдары; ҚЕХС (IFRS) 17-ні қолданған кезде алдыңғы аралық қаржылық есептілікте көрсетілген бағалау мөндерін өзгерту үшін есеп саясатын таңдау; сақтандыру шартының талаптары бойынша нақты сақтанушыға жатқызылатын пайда салығы бойынша төлемдер мен түсімдерді шарттарды орындау бойынша ақша ағындарына қосу; өтпелі кезең ішінде талаптардан іріктеп босату және өзге де ұсақ түзетулер.

ҚЕХС (IFRS) 17 – ҚЕХС (IFRS) 17-ге түзетулерді қолданудағы сақтандырушылар үшін өтпелі опция (2021 жылғы 9 желтоқсанда шығарылған және 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді)

ҚЕХС (IFRS) 17-ге көшу талаптарына түзету сақтандырушыларға ҚЕХС (IFRS) 17-ні бастапқы қолдану туралы инвесторлар үшін ақпараттың пайдасын арттыруға бағытталған мүмкіндік береді. Түзету тек сақтандырушылардың ҚЕХС (IFRS) 17-ге ауысуына қатысты және басқа ҚЕХС (IFRS) 17 талаптарына әсер етпейді. ҚЕХС (IFRS) 17 және ҚЕХС (IFRS) 9-дағы өтпелі талаптар әр түрлі күндерде қолданылады және ҚЕХС (IFRS) 17-ні бастапқы қолдану кезінде ұсынылған салыстырмалы ақпаратты жіктеудегі келесі бір реттік айырмашылықтарға әкеледі: ағымдағы құн бойынша бағаланатын сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер мен ағымдағы құн бойынша ескерілетін кез келген тиісті қаржы активтері арасындағы есептегі сәйкессіздіктер егер ұйым ҚЕХС (IFRS) 9 үшін салыстырмалы ақпаратты қайта есептеу туралы шешім қабылдаса, амортизацияланған құн, қаржылық активтер арасындағы жіктеу айырмашылықтары, оларды тану салыстырмалы кезеңде тоқтатылды (оларға ҚЕХС (IFRS) 9 қолданылмайды) және басқа қаржы активтері (оларға ҚЕХС (IFRS) 9 қолданылатын болады). Түзету сақтандырушыларға бухгалтерлік есептегі уақытша сәйкессіздіктерді болдырмауға көмектеседі және сәйкесінше инвесторлар үшін салыстырмалы ақпараттың пайдасын арттырады. Сақтандырушыларға қаржы активтері туралы салыстырмалы ақпарат беруде таңдау беріледі. ҚЕХС (IFRS) 17 бастапқы қолданған кезде ұйым салыстырмалы ақпаратты ұсыну мақсатында қаржы активтеріне жіктеу қабатын қолдана алады, ол бойынша ол ҚЕХС (IFRS) 9 бойынша салыстырмалы ақпаратты қайта есептемейді. Өтпелі опцияны әр құрал үшін бөлек қолдануға болады. Опция ұйымға салыстырмалы ақпаратты ұсынуға мүмкіндік береді, егер жіктеу және бағалау бойынша ҚЕХС (IFRS) 9 талаптары осы қаржы құралына қолданылса, бірақ ұйымнан құнсыздануға қатысты ҚЕХС (IFRS) 9 талаптарын қолдануды талап етпесе. Опция қаржы активіне жіктеу қабатын қолданатын ұйымнан ұйымның осы активті ҚЕХС (IFRS) 9-бен қалай жіктеуді күтетінін анықтау үшін ауысу күнінде қол жетімді сенімді және расталған ақпаратты қолдануды талап етеді.

Егер жоғарыда өзгеше көрсетілмесе, осы жаңа стандарттар мен түсініктемелер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

7 Сегменттер туралы ақпарат

Операциялық сегменттер—бұл пайда алуға мүмкіндік беретін немесе операциялық қызметтің нәтижелерін операциялық шешімдер қабылдауға жауаптылар тұрақты негізде талдайтын және оларға қатысты жеке қаржылық ақпарат бар шығыстар туындысын көздейтін қаржы-шаруашылық қызметті жүзеге асыратын топтың құрамдас бөліктері. Топтың операциялық шешімдерін қабылдауға топтың басқармасы жауапты болып табылады.

Есеп беру сегменттерінің кіріс көзі болып табылатын өнімдер мен қызметтердің сипаттамасы

Топ бір негізгі бизнес—сегмент – тікелей дебеттік құралдар, ағымдағы шоттар, депозиттер, овердрафттар, кредиттер және басқа да кредиттік құралдар мен валюталық өнімдер болып табылатын корпоративтік банк операциялары негізінде қызмет жүргізеді. Сондай-ақ, топ жеке банктік қызметтер, клиенттердің жеке шоттары, жинақтар, депозиттер, тұтынушылық несиелер болып табылатын бөлшек банктік операцияларды жүргізеді.

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және осы күні аяқталған жылдағы есеп беру сегменттері туралы сегменттік ақпарат берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Корпоративтік банктік операциялар	Бөлшек банктік операциялар	Жиыны
2022 жылғы 31 желтоқсанға			
Активтер			
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	73,605,526	—	73,605,526
Басқа банктердегі қаражат	1,209,370	—	1,209,370
Клиенттерге несиелер	74,248,904	1,252,708	75,501,612
Есепті сегменттер активтерінің жиыны	149,063,800	1,252,708	150,316,508
Бөлінбеген сомалар			17,802,024
Активтердің жиынтығы			168,118,532
Міндеттемелер			
Несие мекемелерінің қаражаты	5,108,357	—	5,108,357
Клиенттердің қаражаты	84,410,851	18,552,121	102,962,972
Есепті сегменттер міндеттемелерінің жиыны	89,519,208	18,552,121	108,071,329
Бөлінбеген сомалар			1,113,540
Міндеттемелердің жиынтығы			109,184,869

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

7 Сегменттер туралы ақпарат (жалғасы)

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Корпоративтік банктік операциялар	Бөлшек банктік операциялар	Жиыны
2022 жыл			
Тиімді пайыздық мөлшерлеменен есептелген пайыздық кірістер	11,226,388	763,792	11,990,180
Басқа пайыздық кірістер	-	-	-
Пайыздық шығыстар	(2,618,170)	(192,401)	(2,810,637)
Таза пайыздық кіріс	8,608,212	571,331	9,179,543
Несиелік шығындар бойынша шығыстар	(21,289,901)	(72,118)	(21,362,019)
Несие портфелінің құнсыздануы бойынша резервтен кейінгі таза пайыздық кіріс	(12,681,689)	499,213	(12,182,476)
Комиссиялық кірістер	938,156	319,136	1,257,292
Комиссиялық шығыстар	(285,307)	-	(285,307)
Шетел валютасындағы операциялар бойынша таза пайда			
- сауда операциялары	3,104,629	-	3,104,629
- валюталық баптарды қайта бағалау	43,755	-	43,755
Басқа кірістер	211,376	-	211,376
Өкімшілік және өзге де операциялық шығыстар	(2,779,417)	-	(2,779,417)
Сегмент нәтижелері	(11,448,497)	818,349	(10,630,148)
Корпоративтік табыс салығы бойынша үнемдеу			9,239
Бір жылдағы пайда			(10,620,909)

7 Сегменттер туралы ақпарат (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы және осы күні аяқталған жылдағы есеп беру сегменттері туралы сегменттік ақпарат берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Корпоративтік банктік операциялар	Бөлшек банктік операциялар	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсанға			
Активтер			
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	37,742,168	–	37,742,168
Басқа банктердегі қаражат	1,076,701	–	1,076,701
Клиенттерге несиелер	74,761,580	1,037,247	75,798,827
Есепті сегменттер активтерінің жиыны	113,580,449	1,037,247	114,617,696
Бөлінбеген сомалар			17,864,517
Активтердің жиынтығы			132,482,213
Міндеттемелер			
Несие мекемелерінің қаражаты	5,102,162	–	5,102,162
Клиенттердің қаражаты	77,641,423	12,920,506	90,561,929
Есепті сегменттер міндеттемелерінің жиыны	82,743,585	12,920,506	95,664,091
Бөлінбеген сомалар			1,019,259
Міндеттемелердің жиынтығы			96,683,350

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

7 Сегменттер туралы ақпарат (жалғасы)

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Корпоративтік банктік операциялар	Бөлшек банктік операциялар	Жиыны
2021 жыл			
Тиімді пайыздық мөлшерлеменен есептелген пайыздық кірістер	8,030,476	370,700	8,401,176
Басқа пайыздық кірістер	(1,891,637)	(329,934)	(2,221,571)
Таза пайыздық кіріс	6,138,839	40,766	6,179,605
Несиелік шығындар бойынша шығыстар	(2,417,688)	106,366	(2,311,322)
Несие портфелінің құнсыздануы бойынша резервтен кейінгі таза пайыздық кіріс	3,721,151	147,132	3,868,283
Комиссиялық кірістер	751,445	238,426	989,871
Комиссиялық шығыстар	(167,381)	–	(167,381)
Шетел валютасындағы операциялар бойынша таза пайда			
- сауда операциялары	955,075	–	955,075
- валюталық баптарды қайта бағалау	2,141	–	2,141
Басқа кірістер	180,968	21,274	202,242
Әкімшілік және өзге де операциялық шығыстар	(2,273,116)	(451)	(2,273,567)
Сегмент нәтижелері	3,170,283	406,381	3,576,664
Корпоративтік табыс салығы бойынша үнемдеу			(830,196)
Бір жылдағы пайда			2,746,468

Топтың басқа банктердегі қаражат бойынша және белгілі бір кредиттер бойынша пайыздық кірістерден басқа барлық кірістері Қазақстан Республикасында пайда болады. Барлық айналымнан тыс активтер Қазақстан Республикасында орналасқан. Топ қызметінің географиялық салалары контрагенттің нақты орналасқан жері негізінде, яғни контрагенттің заңды тәуекелі емес, экономикалық тәуекел негізінде осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке 25-ескертпеде келтірілген. Топтың 2022 және 2021 жылдары алынған жалпы кірістің он пайызынан астамын құрайтын клиенттері жоқ.

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

8 Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары

Ақшалай қаражаттар мен олардың баламалары келесі позицияларды қамтиды:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
ҚР ҰБ-дағы корреспонденттік шоттар	683,353	7,931,442
Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар	12,490,442	5,931,676
90 күнге дейінгі мерзімге орналастырылған ҚР ҰБ-дағы мерзімді депозиттер	48,279,218	5,901,434
90 күнге дейінгі мерзімге орналастырылған кредиттік ұйымдардағы мерзімді депозиттер	10,182,528	1,238,059
Қолма-қол ақша	1,973,972	1,714,163
"Кері репо" мәмілелері	-	15,026,141
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары жиыны	73,609,513	37,742,915
БНШ шегергенде	(3,987)	(747)
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары жиыны	73,605,526	37,742,168

Ақшалай қаражаттың және олардың баламаларының барлық қалдықтары 1-кезеңге жатады. Бір жылдағы резервтердің өзгеруін талдау төменде келтірілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең
2020 жылғы 31 желтоқсанға арналған БНШ резерві	(1,529)
Бір жылдағы БНШ өзгерісі (20-ескерту)	858
Бағамдық айырмашылық	(76)
2021 жылғы 31 желтоқсанға арналған БНШ резерві	(747)
Бір жылдағы БНШ өзгерісі (20-ескерту)	(3,263)
Бағамдық айырмашылық	23
2022 жылғы 31 желтоқсанға арналған БНШ резерві	(3,987)

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік сапа бойынша ақшалай қаражаттар мен олардың баламаларын талдау келтірілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Міндетті резервтерді қоса алғанда ҚР ҰБ шоттары бойынша қалдықтар	Басқа банктердегі мерзімді депозиттер	Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар	Жиыны
<i>Кешіктірілмеген және құнсызданбаған</i>				
- Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінің BBB- рейтингі бар	48,962,571	-	-	48,962,571
- BBB-тен BVB+ке дейінгі рейтингімен	-	-	405,192	405,192
- BB-тен BB+ке дейінгі рейтингімен	-	7,865,924	9,385,304	17,251,228
- B-тен B+ке дейінгі рейтингімен	-	2,316,604	2,699,946	5,016,550
Жалпы баланстық құн	48,962,571	10,182,528	12,490,442	71,635,541
Несиелік шығындар бойынша бағалау резерві	-	(92)	(3,895)	(3,987)
Қолма-қол ақшалай қаражатын қоспағанда, ақшалай қаражаттар мен олардың баламаларының жиыны	48,962,571	10,182,436	12,486,547	71,631,554

8 Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары (жалғасы)

Топ S&P, Moody's және Fitch тәуелсіз халықаралық рейтингтік агенттіктері банктерге берген сыртқы рейтингтер негізінде ақшалай қаражаттардың және олардың баламаларының несиелік сапасын бағалайды.

Күтілетін несиелік шығындарды бағалау мақсатында ақшалай қаражаттар мен олардың баламаларының қалдықтары 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1-кезеңге енгізілген. Күтілетін кредиттік залалды бағалауға көзқарас 25-ескертпеде келтіріледі.

Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік сапа бойынша ақшалай қаражаттар мен олардың баламаларын талдау келтірілген*:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Міндетті резервтерді қоса алғанда ҚР ҰБ шоттары бойынша қалдықтар	Басқа банктердегі мерзімді депозиттер	Басқа банктердегі корреспонденттік шоттар	Басқа банктермен кері РЕПО шарттары	Жиыны
<i>Кешіктірілмеген және құнсызданбаған</i>					
- Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінің ВВВ- рейтингі бар	13,832,876	-	-	-	13,832,876
- ВВВ-тен ВВВ+ке дейінгі рейтингімен	-	-	1,577,106	15,026,141	16,603,247
- ВВ-тен ВВ+ке дейінгі рейтингімен	-	1,238,059	4,307,824	-	5,545,883
- рейтингсіз	-	-	46,746	-	46,746
Жалпы баланстық құн	13,832,876	1,238,059	5,931,676	15,026,141	36,028,752
Несиелік шығындар бойынша бағалау резерві	-	(168)	(579)	-	(747)
Қолма-қол ақшалай қаражатын қоспағанда, ақшалай қаражаттар мен олардың баламаларының жиыны	13,832,876	1,237,891	5,931,097	15,026,141	36,028,005

* Бұл ашу өткен жылдың қаржылық есептілігінде ұсынылмаған.

Қамтамасыз ету

2022 жылдың 31 желтоқсанында топтың "кері репо" шарттары бойынша дебиторлық берешегі болмады. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша "кері репо" шарттары бойынша дебиторлық берешек мынадай бағалы қағаздармен қамтамасыз етілді:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.
Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ноталары	8,435,200
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары	3,984,000
Еуразиялық Банктің Облигациялары	3,339,000
	15,758,200

Минималды резервтерге қойылатын талаптар

Қазақстандық заңнамаға сәйкес Топ Топтың белгілі бір міндеттемелерінің пайызы ретінде есептелетін резервтік активтерді қолдауға міндетті. Мұндай резервтер ҚР ҰБ-дағы ағымдағы шоттарда және/немесе қолма-қол ақша массасында резервтерді қалыптастыру кезеңінде ҚР ҰБ-дағы ағымдағы шоттардағы ақша қаражаттарының жиынтық сомасының орташа айлық қалдықтары және/немесе ұлттық валютадағы қолма-қол ақшалай қаражат мөлшерінде сақталуы тиіс. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша міндетті резервтер талаптарға сәйкес 2,949,732 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 2,648,455 мың теңге).

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

9 Басқа банктердегі қаражат

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
Басқа банктерде орналастырылған салымдар БНШ шегергенде	1,209,685 (315)	1,079,770 (3,069)
Басқа банктердегі қаражаттың жиыны	1,209,370	1,076,701

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың "Зираат Банк Өзбекстан" АҚ-та 2,500,000 АҚШ доллары сомасына депозиті немесе 1,156,625 мың теңге сомасына баламасы болған (2021 жылғы 31 желтоқсанда 2,500,000 АҚШ доллары немесе 1,079,770 мың теңге).

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең
2020 жылғы 31 желтоқсанға арналған БНШ резерві	(1,504)
Бір жылдағы БНШ өзгерісі	(1,495)
Бағамдық айырмашылық	(70)
2021 жылғы 31 желтоқсанға арналған БНШ резерві	(3,069)
Бір жылдағы БНШ өзгерісі	2,969
Бағамдық айырмашылық	(215)
2022 жылғы 31 желтоқсанға арналған БНШ резерві	(315)

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиттік сапа бойынша банктердегі депозиттерге талдау берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Банктердегі депозиттер	Жиыны
Кешіктірілмеген және құнсызданбаған В- несиелік рейтингімен	1,209,370	1,209,370
Банктердегі депозиттердің жиыны	1,209,370	1,209,370

Топ тәуелсіз халықаралық рейтингтік агенттіктер: S&P, Moody's және Fitch банктерге берген сыртқы рейтингтер негізінде банктердегі депозиттердің несиелік сапасын бағалайды.

Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау мақсатында банктердегі депозиттердің қалдықтары 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1-кезеңге енгізілді. Топ банктердегі депозиттер үшін несиелік шығындар үшін бағалау резервін жасайды.

Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиттік сапа бойынша банктердегі депозиттерге талдау берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Банктердегі депозиттер	Жиыны
Кешіктірілмеген және құнсызданбаған В несиелік рейтингімен	1,076,701	1,076,701
Банктердегі депозиттердің жиыны	1,076,701	1,076,701

* Бұл ашу өткен жылдың қаржылық есептілігінде ұсынылмаған.

Банктердегі депозиттердің әділ құнын бағалауға қатысты 26-ескертуді қараңыз.

10 Клиенттерге несиелер мен аванстар

Клиенттерге арналған несиелер келесі позицияларды қамтиды:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
Шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер	56,073,297	66,824,723
Ірі клиенттерге берілген несиелер	25,496,046	15,160,204
Ипотекалық несиелер	1,222,800	900,850
Тұтынушылық несиелер	239,860	211,351
Құнсыздануға арналған резерв шегерілгенге дейін амортизацияланған құн бойынша бағаланатын клиенттерге кредиттер мен аванстардың баланстық құны жиыны	83,032,063	83,157,128
Кредиттік портфельдің құнсыздануына арналған резервті шегергенде	(7,530,451)	(7,358,301)
Клиенттерге кредиттер мен аванстардың жиыны	75,501,612	75,798,827

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына Топ қарыз беру күніне қызметкерлердің орташа жылдық саны екі жүз елуден асатын және (немесе) үш миллион айлық есептік көрсеткіштен асатын орташа жылдық табысы бар клиенттерге кредиттерді "ірі клиенттерге берілген кредиттер"; қарыз беру күніне қызметкерлердің орташа жылдық саны екі жүз елуден аспайтын клиенттерге жіктейді адам және (немесе) "шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген кредиттер" сияқты айлық есептік көрсеткіштің үш миллионнан аспайтын орташа жылдық табысы. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы айлық есептік көрсеткіш 3,180 теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 2,917 теңге). Жеке тұлғаларға жылжымайтын мүлік кепілімен берілген несиелерді Топ "ипотека" санатына жатқызады. Жеке тұлғаларға берілген барлық басқа несиелерді Топ "тұтынушылық несиелер" санатына жатқызады.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын клиенттерге кредиттердің құнсыздануына бағалау резерві

Төменде 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл ішінде ірі клиенттерге берілген несиелер бойынша жалпы баланстық құнның және тиісті БНШ-ның өзгеруіне талдау берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Ірі клиенттерге берілген несиелер				
2022 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	3,632,155	3,719,466	7,808,583	15,160,204
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	25,005,029	-	-	25,005,029
Басқа санаттарға аударымдар	7,293,999	(2,680,010)	-	4,613,989
Кезең ішінде тануды тоқтату	(10,062,037)	(1,077,959)	-	(11,139,996)
1-кезеңге аударымдар	12,402	(12,402)	-	-
2-кезеңге аударымдар	(387,603)	387,603	-	-
3-кезеңге аударымдар	-	-	-	-
Есептелген пайыздардағы таза өзгеріс	144,388	(161,319)	4,909	(12,022)
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	22,006,178	(3,544,087)	4,909	18,467,000
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Есептен шығару	-	-	(9,176,340)	(9,176,340)
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	(317,666)	-	1,362,848	1,045,182
31 желтоқсан 2022 ж.	25,320,667	175,379	-	25,496,046

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

10 Клиенттерге несиелер мен аванстар (жалғасы)

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Ірі клиенттерге берілген несиелер				
2022 жылғы 1 қаңтардағы БНШ	(25,502)	(29,662)	(1,400,315)	(1,455,479)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	(202,961)	-	-	(202,961)
Басқа санаттарға аударымдар	(54,172)	27,371	-	(26,801)
Кезең ішінде тануды тоқтату	20,271	2,124	-	22,395
1-кезеңге аударымдар	(138)	138	-	-
2-кезеңге аударымдар	2,398	(2,398)	-	-
Кезеңдер арасындағы аудармалар немесе бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде БНШ өзгеруі	112,414	1,349	(7,571,076)	(7,457,313)
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	(122,188)	28,584	(7,571,076)	(7,664,680)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Есептен шығару	-	-	9,176,340	9,176,340
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	(2,067)	-	(204,949)	(207,016)
31 желтоқсан 2022 ж. г.	(149,757)	(1,078)	-	(150,835)

Төменде 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл ішінде шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер бойынша жалпы баланстық құнның және тиісті БНШ-ның өзгеруіне талдау берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер				
2022 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	46,643,715	6,507,933	13,673,075	66,824,723
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	47,697,169	-	-	47,697,169
Басқа санаттарға аударымдар	(7,293,999)	2,680,010	-	(4,613,989)
Кезең ішінде тануды тоқтату	(39,028,604)	(4,162,412)	(1,238,168)	(44,429,184)
1-кезеңге аударымдар	4,241,688	(4,241,688)	-	-
2-кезеңге аударымдар	(8,812,462)	9,219,732	(407,270)	-
3-кезеңге аударымдар	(9,975,224)	(2,707,734)	12,682,958	-
Есептелген пайыздардағы таза өзгеріс	1,704,992	929,224	(2,572,989)	61,227
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	(11,466,440)	1,717,132	8,464,531	(1,284,777)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Есептен шығару	-	-	(12,423,120)	(12,423,120)
Залалдарды өтеу	-	-	39,058	39,058
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	1,092,227	120,444	1,704,742	2,917,413
31 желтоқсан 2022 ж.	36,269,502	8,345,509	11,458,286	56,073,297

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

10 Клиенттерге несиелер мен аванстар (жалғасы)

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер				
2022 жылдың 1 қаңтарына БНШ	(389,189)	(252,027)	(5,126,652)	(5,767,868)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	(1,794,235)	-	-	(1,794,235)
Басқа санаттарға аударымдар	54,172	(27,371)	-	26,801
Кезең ішінде тануды тоқтату	84,370	64,645	230,214	379,229
1-кезеңге аударымдар	(58,211)	58,211	-	-
2-кезеңге аударымдар	96,944	(170,944)	74,000	-
3-кезеңге аударымдар	351,193	29,227	(380,420)	-
Кезеңдер арасындағы аудармалар немесе бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде БНШ өзгерісі	968,024	(182,874)	(12,891,682)	(12,106,532)
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	(297,743)	(229,106)	(12,967,888)	(13,494,737)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Есептен шығару	-	-	12,423,120	12,423,120
Залалдарды өтеу	-	-	(39,058)	(39,058)
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	(312)	(6,479)	(284,270)	(291,061)
31 желтоқсан 2022 ж.	(687,244)	(487,612)	(5,994,748)	(7,169,604)

Төменде 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы жалпы баланстық құнның және тұтынушылық несиелер бойынша тиісті БНШ-ның өзгеруіне талдау берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Тұтынушылық несиелер				
2022 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	60,313	7,706	143,332	211,351
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	450,821	-	-	450,821
Кезең ішінде тануды тоқтату	(288,427)	(7,928)	(127,092)	(423,447)
1-кезеңге аударымдар	7,387	(7,387)	-	-
2-кезеңге аударымдар	(10,323)	10,323	-	-
3-кезеңге аударымдар	-	-	-	-
Есептелген пайыздардағы таза өзгеріс	(2,772)	2,755	17	-
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	156,686	(2,237)	(127,075)	27,374
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Есептен шығару	-	-	108	108
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	662	237	128	1,027
31 желтоқсан 2022 ж.	217,661	5,706	16,493	239,860

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

10 Клиенттерге несиелер мен аванстар (жалғасы)

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Тұтынушылық несиелер				
2022 жылдың 1 қаңтарына БНШ	(504)	(70)	(77,357)	(77,931)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	(3,630)	-	-	(3,630)
Кезең ішінде тануды тоқтату	147	1	49,887	50,035
1-кезеңге аударымдар	(68)	68	-	-
2-кезеңге аударымдар	47	(47)	-	-
3-кезеңге аударымдар	-	-	-	-
Кезеңдер арасындағы аудармалар немесе бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде БНШ өзгерісі	1,473	(25)	11,214	12,662
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	(2,031)	(3)	61,101	59,067
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Есептен шығару	-	-	(108)	(108)
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	(8)	(3)	(128)	(139)
31 желтоқсан 2022 ж.	(2,543)	(76)	(16,492)	(19,111)

Төменде жалпы баланстық құнның өзгеруіне және 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы ипотекалық несиелер бойынша тиісті БНШ-ға талдау берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Ипотекалық несиелер				
2022 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	550,812	313,449	96,589	960,850
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	788,211	-	-	788,211
Кезең ішінде тануды тоқтату	(373,622)	(115,225)	(44,436)	(533,283)
1-кезеңге аударымдар	99,911	(95,540)	(4,371)	-
2-кезеңге аударымдар	(45,756)	57,349	(11,593)	-
3-кезеңге аударымдар	(126,680)	(101,884)	228,564	-
Есептелген пайыздардағы таза өзгеріс	(72,955)	72,431	530	6
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	269,109	(182,869)	168,694	254,934
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	1,526	-	5,550	7,076
31 желтоқсан 2022 ж.	821,447	130,580	270,833	1,222,860

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

10 Клиенттерге несиелер мен аванстар (жалғасы)

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Ипотекалық несиелер				
2022 жылдың 1 қаңтарына БНШ	(3,109)	(46,566)	(7,348)	(57,023)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	(54,293)	-	-	(54,293)
Кезең ішінде тануды тоқтату	1,010	3	-	1,013
1-кезеңге аударымдар	(1,301)	260	1,041	-
2-кезеңге аударымдар	430	(3,117)	2,687	-
3-кезеңге аударымдар	43,921	38,814	(82,735)	-
Кезеңдер арасындағы аудармалар немесе бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде БНШ өзгерісі	3,496	10,167	(91,568)	(77,905)
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	(6,737)	46,127	(170,575)	(131,185)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	-	-	(2,693)	(2,693)
31 желтоқсан 2022 ж.	(9,846)	(439)	(180,616)	(190,901)

Төменде 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл ішінде ірі клиенттерге берілген несиелер бойынша жалпы баланстық құнның және тиісті БНШ-ның өзгеруіне талдау берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Ірі клиенттерге берілген несиелер				
2021 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	5,391,472	6,069,652	-	11,461,124
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	6,826,196	-	-	6,826,196
Басқа санаттарға аударымдар	-	2,753,782	-	2,753,782
Кезең ішінде тануды тоқтату	(4,319,235)	(3,001,618)	-	(7,320,853)
1-кезеңге аударымдар	439,830	(439,830)	-	-
2-кезеңге аударымдар	(2,678,766)	2,678,766	-	-
3-кезеңге аударымдар	(2,571,462)	(4,724,793)	7,296,255	-
Есептелген пайыздардағы таза өзгеріс	534,915	376,088	407,488	1,318,491
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	(1,768,522)	(2,357,605)	7,703,743	3,577,616
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	9,205	7,419	104,840	121,464
31 желтоқсан 2021 ж.	3,632,155	3,719,466	7,808,583	15,160,204

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

10 Клиенттерге несиелер (жалғасы)

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Ірі клиенттерге берілген несиелер				
2021 жылдың 1 қаңтарына БНШ	(92,709)	(142,541)	-	(235,250)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	(32,133)	-	-	(32,133)
Басқа санаттарға аударымдар	-	(27,371)	-	(27,371)
Кезең ішінде тануды тоқтату	4,894	282	-	5,176
1-кезеңге аударымдар	(4,581)	4,581	-	-
2-кезеңге аударымдар	4,024	(4,024)	-	-
3-кезеңге аударымдар	77,780	137,471	(215,251)	-
Кезеңдер арасындағы аудармалар немесе бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде БНШ өзгерісі	17,261	1,967	(1,136,032)	(1,116,804)
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	67,245	112,906	(1,351,283)	(1,171,132)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	(38)	(27)	(49,032)	(49,097)
31 желтоқсан 2021 ж.	(25,502)	(29,662)	(1,400,315)	(1,455,479)

Төменде 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл ішінде шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер бойынша жалпы баланстық құнның және тиісті БНШ-ның өзгеруіне талдау берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер				
2021 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	14,223,790	15,085,497	14,305,525	43,614,812
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	53,452,072	-	-	53,452,072
Басқа санаттарға аударымдар	-	(2,753,782)	-	(2,753,782)
Кезең ішінде тануды тоқтату	(23,472,040)	(8,658,646)	(1,609,889)	(33,740,375)
1-кезеңге аударымдар	2,762,820	(2,762,820)	-	-
2-кезеңге аударымдар	(2,706,623)	4,272,669	(1,566,046)	-
3-кезеңге аударымдар	(887,300)	(132,232)	1,019,532	-
Есептелген пайыздардағы таза өзгеріс	2,792,582	1,421,997	1,011,156	5,225,735
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	31,941,511	(8,612,814)	(1,145,047)	22,183,650
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	478,414	35,250	512,597	1,026,261
31 желтоқсан 2021 ж.	46,643,715	6,507,933	13,673,075	66,824,723

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

10 Клиенттерге несиелер (жалғасы)

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер				
2021 жылдың 1 қаңтарына БНШ	(182,651)	(204,199)	(4,322,964)	(4,709,814)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	(539,503)	-	-	(539,503)
Басқа санаттарға аударымдар	-	27,371	-	27,371
Кезең ішінде тануды тоқтату	32,709	47,937	182,845	263,491
1-кезеңге аударымдар	(26,994)	26,994	-	-
2-кезеңге аударымдар	10,397	(752,988)	742,591	-
3-кезеңге аударымдар	22,786	55,271	(78,057)	-
Кезеңдер арасындағы аудармалар немесе бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде БНШ өзгерісі	297,361	561,302	(1,586,331)	(727,668)
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	(203,244)	(34,113)	(738,952)	(976,309)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	(3,294)	(13,715)	(64,736)	(81,745)
31 желтоқсан 2021 ж.	(389,189)	(252,027)	(5,126,652)	(5,767,868)

Төменде 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы жалпы баланстық құнның және тұтынушылық несиелер бойынша тиісті БНШ-ның өзгеруіне талдау берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Тұтынушылық несиелер				
2021 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	58,668	73,830	296,784	429,282
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	95,121	-	-	95,121
Кезең ішінде тануды тоқтату	(202,215)	(119,389)	(150,940)	(472,544)
1-кезеңге аударымдар	591	(591)	-	-
2-кезеңге аударымдар	(13,915)	13,915	-	-
3-кезеңге аударымдар	(11,964)	-	11,964	-
Есептелген пайыздардағы таза өзгеріс	133,665	39,775	(14,496)	158,944
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	1,283	(66,290)	(153,472)	(218,479)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	362	166	20	548
31 желтоқсан 2021 ж.	60,313	7,706	143,332	211,351

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

10 Клиенттерге несиелер (жалғасы)

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Тұтынушылық несиелер				
2021 жылдың 1 қаңтарына БНШ	(460)	(391)	(128,183)	(129,034)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	(9,555)	-	-	(9,555)
Кезең ішінде тануды тоқтату	446	7,784	65,491	73,721
1-кезеңге аударымдар	(9)	9	-	-
2-кезеңге аударымдар	75	(75)	-	-
3-кезеңге аударымдар	26,789	-	(26,789)	-
Кезеңдер арасындағы аудармалар немесе бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде БНШ өзгерісі	(17,787)	(7,396)	12,169	(13,014)
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	(41)	322	50,871	51,152
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	(3)	(1)	(45)	(49)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
31 желтоқсан 2021 ж.	(504)	(70)	(77,357)	(77,931)

Төменде жалпы баланстық құнның өзгеруіне және 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы ипотекалық несиелер бойынша тиісті БНШ-ға талдау берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Ипотекалық несиелер				
2021 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	574,279	399,416	231,503	1,205,198
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	670,358	-	-	670,358
Кезең ішінде тануды тоқтату	(440,172)	(193,147)	(196,691)	(830,010)
1-кезеңге аударымдар	132,040	(126,688)	(5,352)	-
2-кезеңге аударымдар	(129,826)	222,056	(92,230)	-
3-кезеңге аударымдар	(158,482)	-	158,482	-
Есептелген пайыздардағы таза өзгеріс	(98,295)	9,780	(12,386)	(100,901)
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	(24,377)	(87,999)	(148,177)	(260,553)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	910	2,032	13,263	16,205
31 желтоқсан 2021 ж.	550,812	313,449	96,589	960,850

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

10 Клиенттерге несиелер (жалғасы)

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Ипотекалық несиелер				
2021 жылдың 1 қаңтарына БНШ	(1,257)	(8,450)	(82,182)	(91,889)
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер:</i>				
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	(71,503)	-	-	(71,503)
Кезең ішінде тануды тоқтату	195	39	104,043	104,277
1-кезеңге аударымдар	(1,743)	446	1,297	-
2-кезеңге аударымдар	7,748	(47,194)	39,446	-
3-кезеңге аударымдар	72,871	-	(72,871)	-
Кезеңдер арасындағы аудармалар немесе бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде БНШ өзгерісі	(9,179)	9,540	5,594	5,955
Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер ететін өзгерістер жиыны	(1,611)	(37,169)	77,509	38,729
<i>Кезең ішіндегі кредиттік залалдар үшін бағалау резервіне аударымдарға әсер етпейтін өзгерістер:</i>				
Оң және теріс бағамдық айырмашылықтар	(241)	(947)	(2,675)	(3,863)
31 желтоқсан 2021 ж.	(3,109)	(46,566)	(7,348)	(57,023)

Төмендегі кестеде амортизацияланған құн бойынша бағаланатын клиенттерге кредиттер мен аванстар бойынша кредиттік тәуекелді талдау ұсынылған, олар үшін күтілетін кредиттік залалдар үшін бағалау резерві танылған. Төмендегі кестеде клиенттерге берілген несиелер мен аванстардың баланстық құны сонымен қатар берілген несиелер бойынша Топтың несиелік тәуекелге максималды әсерін көрсетеді.

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын ірі корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің кредиттік сапасына талдау келтірілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең (12 айға БНШ)	2-кезең (Несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуінен бастап барлық мерзімге БНШ)	3 кезең (Кредиттік- құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге БНШ)	Жиыны
Ірі клиенттерге берілген несиелер				
А-дан AAA-ға дейінгі несиелік рейтингімен	20,405,933	-	-	20,405,933
В-ден BBB-ге дейінгі несиелік рейтингімен	4,905,954	175,379	-	5,081,333
Рейтинг жоқ	8,780	-	-	8,780
Жалпы баланстық құн	25,320,667	175,379	-	25,496,046
Несиелік шығындар бойынша бағалау резерві	(149,757)	(1,078)	-	(150,835)
Баланстық құн	25,170,910	174,301	-	25,345,211

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

10 Клиенттерге несиелер (жалғасы)

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген кредиттердің кредиттік сапасына талдау келтірілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең (12 айға БНШ)	2-кезең (Несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуінен бастап барлық мерзімге БНШ)	3 кезең (Кредиттік- құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге БНШ)	Жиыны
Шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер				
А-дан ААА-ға дейінгі несиелік рейтингімен	11,195,012	-	-	11,195,012
В-ден ВВВ-ге дейінгі несиелік рейтингімен	20,536,030	299,775	-	20,835,805
С-ден ССС-ге дейінгі несиелік рейтингімен	35,063	8,045,734	11,118,504	19,199,301
D несиелік рейтингімен	-	-	304,071	304,071
Рейтинг жоқ	4,503,397	-	35,711	4,539,108
Жалпы баланстық құн	36,269,502	8,345,509	11,458,286	56,073,297
Несиелік шығындар бойынша бағалау резерві	(687,244)	(487,612)	(5,994,748)	(7,169,604)
Баланстық құн	35,582,258	7,857,897	5,463,538	48,903,693

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын тұтынушылық несиелердің несиелік сапасына талдау келтірілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең (12 айға БНШ)	2-кезең (Несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуінен бастап барлық мерзімге БНШ)	3 кезең (Кредиттік- құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге БНШ)	Жиыны
Тұтынушылық несиелер				
Рейтинг жоқ	217,661	5,706	16,493	239,860
Жалпы баланстық құн	217,661	5,706	16,493	239,860
Несиелік шығындар бойынша бағалау резерві	(2,543)	(76)	(16,492)	(19,111)
Баланстық құн	215,118	5,630	1	220,749

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын ипотекалық несиелердің несиелік сапасына талдау келтірілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең (12 айға БНШ)	2-кезең (Несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуінен бастап барлық мерзімге БНШ)	3 кезең (Кредиттік- құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге БНШ)	Жиыны
Ипотекалық несиелер				
Рейтинг жоқ	821,447	130,580	270,833	1,222,860
Жалпы баланстық құн	821,447	130,580	270,833	1,222,860
Несиелік шығындар бойынша бағалау резерві	(9,846)	(439)	(180,616)	(190,901)
Баланстық құн	811,601	130,141	90,217	1,031,959

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

10 Клиенттерге несиелер (жалғасы)

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын ірі корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің кредиттік сапасына талдау келтірілген *:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең (12 айға БНШ)	2-кезең (Несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуінен бастап барлық мерзімге БНШ)	3 кезең (Кредиттік- құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге БНШ)	Жиыны
Ірі клиенттерге берілген несиелер				
А-дан AAA-ға дейінгі несиелік рейтингімен	-	1,027,453	-	1,027,453
В-ден ВВВ-ге дейінгі несиелік рейтингімен	3,632,155	2,680,009	-	6,312,164
С-ден ССС-ге дейінгі несиелік рейтингімен	-	-	7,808,583	7,808,583
Рейтинг жоқ	-	12,004	-	12,004
Жалпы баланстық құн	3,632,155	3,719,466	7,808,583	15,160,204
Несиелік шығындар бойынша бағалау резерві	(25,502)	(29,662)	(1,400,315)	(1,455,479)
Баланстық құн	3,606,653	3,689,804	6,408,268	13,704,725

* Бұл ашу өткен жылдың қаржылық есептілігінде ұсынылмаған.

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген кредиттердің кредиттік сапасына талдау келтірілген *:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең (12 айға БНШ)	2-кезең (Несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуінен бастап барлық мерзімге БНШ)	3 кезең (Кредиттік- құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге БНШ)	Жиыны
Шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер				
А-дан AAA-ға дейінгі несиелік рейтингімен	7,606,026	-	-	7,606,026
В-ден ВВВ-ге дейінгі несиелік рейтингімен	24,507,626	5,159,520	-	29,667,146
С-ден ССС-ге дейінгі несиелік рейтингімен	13,153,855	1,257,363	9,066,444	23,477,662
D несиелік рейтингімен	-	-	4,572,377	4,572,377
Рейтинг жоқ	1,376,208	91,050	34,254	1,501,512
Жалпы баланстық құн	46,643,715	6,507,933	13,673,075	66,824,723
Несиелік шығындар бойынша бағалау резерві	(389,189)	(252,027)	(5,126,652)	(5,767,868)
Баланстық құн	46,254,526	6,255,906	8,546,423	61,056,855

* Бұл ашу өткен жылдың қаржылық есептілігінде ұсынылмаған.

10 Клиенттерге несиелер (жалғасы)

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын тұтынушылық несиелердің несиелік сапасына талдау келтірілген*:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең (12 айға БНШ)	2-кезең (Несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуінен бастап барлық мерзімге БНШ)	3 кезең (Кредиттік- құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге БНШ)	Жиыны
Тұтынушылық несиелер				
Рейтинг жоқ	60,313	7,706	143,332	211,351
Жалпы баланстық құн	60,313	7,706	143,332	211,351
Несиелік шығындар бойынша бағалау резерві	(504)	(70)	(77,357)	(77,931)
Баланстық құн	59,809	7,636	65,975	133,420

* Бұл ашу өткен жылдың қаржылық есептілігінде ұсынылмаған.

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын ипотекалық несиелердің несиелік сапасына талдау келтірілген*:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең (12 айға БНШ)	2-кезең (Несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуінен бастап барлық мерзімге БНШ)	3 кезең (Кредиттік- құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге БНШ)	Жиыны
Ипотекалық несиелер				
Рейтинг жоқ	550,812	313,449	96,589	960,850
Жалпы баланстық құн	550,812	313,449	96,589	960,850
Несиелік шығындар бойынша бағалау резерві	(3,109)	(46,566)	(7,348)	(57,023)
Баланстық құн	547,703	266,883	89,241	903,827

* Бұл ашу өткен жылдың қаржылық есептілігінде ұсынылмаған.

Өзгертілген және қайта құрылымдалған қарыздар

Топ қаржылық активті тануды тоқтатады, мысалы, клиентке берілген несие, егер Шарттың талаптары іс жүзінде жаңа несиеге айналатындай қайта қаралса және айырмашылық құнсызданудан болған шығын танылғанға дейін тануды тоқтатудан түскен пайда немесе залал ретінде танылса. Бастапқы тану кезінде несиелер құрылған несие САҚҚК активі болып саналатын жағдайларды қоспағанда, БНШ бағалау мақсаттары үшін 1-кезеңге жатады.

Егер модификация ақша ағындарының айтарлықтай өзгеруіне әкелмесе, модификация тануды тоқтатпайды. Бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған ақша ағындарының өзгеруіне сүйене отырып, Топ құнсызданудан болған шығын танылғанға дейін модификациядан түскен пайданы немесе шығынды таниды.

10 Клиенттерге несиелер (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2-кезеңнің және 3-кезеңнің активтері көрсетілген, олардың шарттары кезең ішінде қайта қаралған және нәтижесінде Топ шеккен модификацияның тиісті әсерін көрсете отырып, қайта құрылымдалған ретінде ескеріледі.

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	2022 ж.	2021 ж.
Бір жыл ішінде өзгертілген клиенттерге берілетін несиелердің жалпы құны	0,725,435	13,095,404
Модификацияға дейінгі амортизацияланған құн	6,499,131	8,872,647
Модификациядан түскен таза (шығын)/пайда	497,694	(5,362)

Кредиттік сапаны арттырудың өзге де тетіктерін қамтамасыз ету

Топ қамтамасыз етуді талап ететін кепілдік мөлшері мен түрі контрагенттің несиелік тәуекелін бағалауға байланысты. Қамтамасыз ету түрлері мен бағалау параметрлерінің рұқсат етілуіне қатысты қағидаттар белгіленді. Төменде алынған қамтамасыз етудің негізгі түрлері келтірілген:

- коммерциялық несиелеу кезінде- жылжымайтын мүлік, тауарлық-материалдық құндылықтар және дебиторлық берешек кепілі;
- Жеке тұлғаларға несие беру кезінде- тұрғын үй кепілі.

Сондай-ақ, Топ еншілес ұйымдарға берілген несиелерге қатысты бас ұйымдардан кепілдіктер алады. Басшылық қамтамасыз етудің нарықтық құнына мониторингті жүзеге асырады және құнсызданудан болған шығындарға бағалау резервінің жеткіліктілігін тексеру барысында негізгі келісімге сәйкес қосымша қамтамасыз етуді сұратады.

3 кезеңнің клиенттеріне 2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы кредиттер бойынша БНШ кредиттік сапасын арттырудың қамтамасыз етілуі немесе өзге де тетіктері болмаған жағдайда:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
Ірі клиенттерге берілген несиелер*	-	6,408,268
Шағын және орта бизнес кәсіпорындарына берілген несиелер	3,236,310	8,546,423
Тұтынушылық несиелер	-	65,975
Ипотекалық несиелер	-	89,241
	3,236,310	15,109,907

* Бұл сома 2021 жылғы қаржылық есептілікте ашылған жоқ.

Бір жыл ішінде әр түрлі активтер тиісті қарыз алушылардың қарызына айырбастау үшін Топтың меншігіне өтті. Қазіргі уақытта Топ осы активтерді сатуды жүзеге асыруда. Топтың саясатына сәйкес, өндіріп алынған жылжымайтын мүлік белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады. Сатудан түскен түсімдер қолданыстағы берешекті азайту немесе өтеу үшін қолданылады. Әдетте, Топ өз қызметін жүзеге асыру мақсатында мұндай жылжымайтын мүлікті алмайды. Төменде өндіріп алынған және есепті күні ұсталатын активтердің баланстық құны туралы ақпарат берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
Жер	626,898	3,503,660
Ғимараттар мен құрылыстар	123,362	787,222
Өндіріп алу жолданған кепілдердің жиыны	750,260	4,290,882

2022 және 2021 жылдар ішінде Топ кепілмен қамтамасыз ету үшін өндіріп алу арқылы жылжымайтын мүлік алған жоқ.

10 Клиенттерге несиелер (жалғасы)

Клиенттерге несие шоғырландыру

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың ең ірі он қарыз алушысы ОК бойынша резерв шегерілгенге дейін клиенттерге кредиттердің жалпы сомасының 62%. (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 66%) құрады. Осы кредиттердің жиынтық сомасы 51,644,772 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 55,136,817 мың теңге).

Кредиттер негізінен экономиканың мынадай секторларында қызметін жүзеге асырағын Қазақстан Республикасындағы клиенттерге беріледі:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
Коммерциялық және тұрғын үй объектілерін салу	18,622,265	21,737,678
Сауда	13,767,628	14,881,161
Қонақ үй бизнесі	9,608,396	10,004,937
Өндіріс	8,125,471	9,586,785
Жалға алу	7,547,070	11,772,788
Білім беру объектілерін салу	4,535,412	4,526,502
Жеке тұлғалар	1,462,720	1,172,201
Ауыл шаруашылығы	1,361,033	1,188,800
Басқалары	18,002,068	8,286,276
БНШ бойынша резервті шегергенге дейінгі клиенттерге кредиттердің жиыны	83,032,063	83,157,128

Жеке тұлғаларға берілген несиелер тұтынушылық және ипотекалық несиелермен ұсынылған.

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

11 Негізгі құралдар

Төменде негізгі құралдар баптары бойынша қозғалыс берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Жер	Ғимараттар мен құрылыстар	Компьютерлік жабдық	Көлік құралдары	Басқалар негізгі құралдар	Активтерді пайдалану құқығы	Жиыны
Бастапқы немесе артық бағаланған құн							
2021 жылғы 1 қаңтарға	754,369	9,577,490	27,994	1,525	258,646	558,205	11,178,229
Түсімдер	-	-	70,265	-	31,502	331,856	433,623
Шығу	-	(46,319)	(10,929)	-	(23,945)	(162,324)	(243,517)
2021 жылғы 31 желтоқсан	754,369	9,531,171	87,330	1,525	266,203	727,737	11,368,335
Түсімдер	-	1,028,279	25,673	-	31,462	6,907	1,092,321
Шығу	-	(13,796)	(3,649)	-	(71,161)	(2,590)	(91,196)
Қайта бағалаудың есері	55,334	264,302	-	-	-	-	319,636
2022 жылғы 31 желтоқсан	809,703	10,809,956	109,354	1,525	226,504	732,054	12,689,096
Жинақталған тозу							
2021 жылғы 1 қаңтарға	-	(98,211)	(11,426)	-	(107,414)	(227,881)	(444,932)
Амортизация және құнсыздану	-	(34,317)	(29,886)	-	(51,996)	(141,514)	(257,713)
Шығу	-	46,319	10,929	-	16,660	142,524	216,432
2021 жылғы 31 желтоқсан	-	(86,209)	(30,383)	-	(142,750)	(226,871)	(486,213)
Амортизация және құнсыздану	-	(34,317)	(37,193)	-	(49,355)	(138,036)	(258,901)
Шығу	-	13,796	3,668	-	71,161	-	88,625
2022 жылғы 31 желтоқсан	-	(106,730)	(63,908)	-	(120,944)	(364,907)	(656,489)
Таза баланстық құн							
31 желтоқсан 2020 ж	754,369	9,479,279	16,568	1,525	151,232	330,324	10,733,297
2021 жылғы 31 желтоқсан	754,369	9,444,962	56,947	1,525	123,453	500,866	10,882,122
2022 жылғы 31 желтоқсан	809,703	10,703,226	45,446	1,525	105,560	367,147	12,032,607

Жер мен ғимараттардың әділ құны нарықта ұсынылатын ұқсас объектілердің құнына қарай анықталады. Жер мен ғимараттардың әділ құны туралы толығырақ ақпарат 26-ескертпеде көрсетілген.

Егер жер мен ғимараттар құнсыздануды және ғимараттар бойынша жинақталған тозуды шегергенде бастапқы құны бойынша ескерілсе, олардың баланстық құны 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша тиісінше 45,080 мың теңгені және 10,141,907 мың теңгені (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: тиісінше 45,080 мың теңге және 9,118,504 мың теңгені) құрайтын еді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банк пайдалануындағы офистік және компьютерлік жабдықтармен, көлік құралдарымен және өзге де негізгі құралдармен ұсынылған толық өзін-өзі сұрыпталған негізгі құралдардың бастапқы құны 25,484 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 110,332 мың теңге).

12 Инвестициялық жылжымайтын мүлік

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
1 қаңтардағы жағдай бойынша	396,299	547,378
Түсім	-	-
Шығу	(107,480)	(151,079)
31 желтоқсандағы жағдай бойынша	288,819	396,299

2022 жыл ішінде Топ инвестициялық жылжымайтын мүлік объектілерін жалға беруден түскен 12,957 мың теңге сомасындағы табысты мойындады (2021 жыл: 13,553 мың теңге). 2022 жыл ішінде инвестициялық жылжымайтын мүлікті сатудан түскен табыс 129,534 мың теңгені құрады (2021 жыл: 112,179 мың теңге). Инвестициялық жылжымайтын мүлікті шығару бойынша шығыстар 107,480 мың теңгені құрады (2021 жыл: 104,103 мың теңге). Инвестициялық жылжымайтын мүлікті сатудан түскен таза табыс 22,054 мың теңгені құрады (2021 жыл: 8,076 мың теңге).

12 Инвестициялық жылжымайтын мүлік (жалғасы)

Топтың инвестициялық жылжымайтын мүлігінің әділ құны әділ құн иерархиясының 3-деңгейіне жатады. Инвестициялық жылжымайтын мүліктің әділ құнын бағалауға қатысты 26-ескертуді қараңыз.

13 Басқа активтер

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа активтер мынадай позицияларды қамтиды:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
ҚҚБ шотында пайдалануға шектелген қаражат	2,457,455	272,008
Банк қызметі бойынша басқа дебиторлар	732,552	285,753
Алуға комиссиялар	28,114	25,403
	3,218,121	583,164
БНШ резервін шегергенде	(268,913)	(250,937)
Басқа қаржы активтері	2,949,208	332,227
Алынған кепіл мүлкі	750,260	4,290,882
Банктік емес қызмет бойынша өзге де алдын ала төлем	564,228	1,018,777
Банк қызметінде пайдаланылмайтын активтер	379,619	379,619
КТС-тан басқа салықтар бойынша алдын ала төлем	4,184	129,606
Басқалары	315,638	148,417
Басқа қаржылық емес активтер	2,013,929	5,967,301
Басқа активтер	4,963,137	6,299,528

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алып қойылған кепіл мүлкі қарыз алушылардың кредиттерді қайтару жөніндегі міндеттемелерін реттеу кезінде Топ алған жылжымайтын мүлік объектілерін білдіреді. Алынған кепіл мүлкі бастапқы құнның және өткізудің таза құнының ең аз мөндері бойынша бағаланады. Қазіргі уақытта Топ осы активтерді сату бойынша іс-шараларды белсенді жүргізіп жатқанына қарамастан, олардың көпшілігі қысқа уақыт ішінде жүзеге асырылмаған. Басшылық бұл активтерді жақын болашақта іске асыруға ниетті.

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы басқа қаржы активтері бойынша БНШ-дағы резервтердің өзгеруіне талдау берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең
31 желтоқсан 2020 ж.	-
Бір жылға есептеулер	(252,065)
Есептен шығару	1,128
2021 жылғы 31 желтоқсан	(250,937)
Бір жылға есептеулер	(25,586)
Есептен шығару	-
Бағамдық айырмашылық	7,610
2022 жылғы 31 желтоқсан	(268,913)

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

14 Несие мекемелерінің қаражаты

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несиелік мекемелердің қаражаты келесі позицияларды қамтиды:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
"ДАМУ" кәсіпкерлікті дамыту қоры" АҚ	5,108,357	5,102,162
Несие мекемелерінің қаражаты	5,108,357	5,102,162

2020 жылғы 13 қазанда Топ "Даму Өңірлер III" шағын және орта бизнес субъектілері үшін өңірлік басым жобаларды қаржыландыру бағдарламасы шеңберінде "ДАМУ" кәсіпкерлікті дамыту қоры" АҚ-пен кредиттік келісімге қол қойды. Кредиттік келісім 7 жыл мерзімге 5 млрд теңге сомасына жасалды. Несие бойынша пайыздық мөлшерлеме 8,5% құрайды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ кредиттік келісім бойынша жалпы сомасы 5,000,000 мың теңгеге 7 транш алды. 2022 жылы Топ "В" деңгейінен төмен кредиттік рейтингті төмендету жөніндегі келісімді бұзды. Топтың рейтингін төмендету банктің бас компаниясы Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasi A.S. шетел валютасындағы эмитенттің дефолт рейтингіне (ЭДР) ұқсас рейтингтік әрекетке сәйкес келеді. 2022 жылдың қыркүйегінде Топ "ДАМУ" кәсіпкерлікті дамыту қоры" АҚ-тан хат алды, онда Қор осы Келісімді бұзуға қатысты қаражатты мерзімінен бұрын қайтаруды талап ету құқығынан бас тартты.

Кредиттік мекемелер қаражатының өтімділігін талдау 25-ескертпеде келтірілген.

15 Клиенттердің қаражаты

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттердің қаражаты келесі позицияларды қамтиды:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Ескерту	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
Ағымдағы шоттар		59,442,639	46,028,929
Мерзімді депозиттер		43,520,333	44,533,000
Клиенттердің қаражаты		102,962,972	90,561,929
Кепілдіктер бойынша қамтамасыз ету ретінде ұсталатындар	24	1,193,226	471,025

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың ең ірі он клиенті клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттеріндегі жиынтық қалдықтың 40%-н құрады (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 57%). 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осындай клиенттер қаражатының жиынтық қалдығы 41,762,877 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 51,689,145 мың теңге).

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
Мерзімді депозиттер		
Заңды тұлғалар	30,833,781	34,275,913
Жеке тұлғалар	10,074,132	7,785,921
Мемлекеттік және қоғамдық ұйымдар	2,612,420	2,471,166
Ағымдағы шоттар		
Заңды тұлғалар	49,801,780	40,492,926
Жеке тұлғалар	8,477,989	5,134,585
Мемлекеттік және қоғамдық ұйымдар	1,162,870	401,418
Клиенттердің қаражаты	102,962,972	90,561,929

15 Клиенттердің қаражаты (жалғасы)

Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне сәйкес Топ салымшының бірінші талабы бойынша салым сомасын беруге міндетті. Мерзімді салым салымшыға оның талабы бойынша мерзім өткенге дейін қайтарылған жағдайларда, егер шартта пайыздардың өзге мөлшері көзделмесе, салым бойынша пайыздар талап етілгенге дейін салымдар бойынша банк төлейтін пайыздардың мөлшеріне сәйкес мөлшерде төленеді.

2022 жылғы 24 ақпанда Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жеке тұлғалардың салымдары бойынша 10% мөлшерінде өтемақы (сыйлықақы) төлеуді көздейтін теңгемен салымдарды қорғау бағдарламасы туралы бірлескен өтініш жариялады. Бұл шешім қаржы нарықтарындағы есіп келе жатқан геосаяси тәуекелдер мен құбылмалылық аясында қабылданды.

Бағдарлама шарттарына сай келетін теңгедегі депозиттер теңгедегі Депозиттерді қорғау бағдарламасына қатысуға жіберілді. Бұл салымдар 2022 жылғы 23 ақпандағы күннің соңындағы жағдай бойынша салымдарды сақтандыру жүйесіне қатысушы бір немесе бірнеше банктерде ашылуы мүмкін. Өтемақы төлеудің міндетті шарты 2022 жылдың 23 ақпанынан бастап банктегі салымның сақталуы болды. 2023 жылдың 24 ақпанына дейін, яғни кемінде 12 ай.

Осы есеп беру күніндегі жағдай бойынша Банк жоғарыда аталған өтемақы сомаларын алды және өз клиенттерінің банктік шоттарына аударылды.

Төменде клиенттердің қаражатын санаттар бойынша бөлу берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
Заңды тұлғалар:		
Құрылыс	24,640,110	28,264,979
Сауда және қызметтер	21,410,413	17,652,766
Өндіріс	11,577,001	16,318,785
Кәсіби қызметтер	10,539,970	5,035,039
Көлік және коммуникация	5,255,509	4,830,648
Металл кендерін өндіру	4,890,037	2,040,691
Басқалары	6,097,811	3,498,515
Жеке тұлғалар	18,552,121	12,920,506
Клиенттердің қаражаты	102,962,972	90,561,929

16 Жалдау бойынша міндеттемелер

Топ жалдау бойынша келесі міндеттемелерді мойындады:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
Қысқа мерзімді жалдау міндеттемелері	185,972	181,810
Ұзақ мерзімді жалдау міндеттемелері	217,133	352,959
Жалдау бойынша міндеттемелердің жиыны	403,105	534,769

2022 жылы қаржылық шығыстарға енгізілген пайыздық шығыстар 40,393 мың теңгені құрады. (2021 жыл: 41,208 мың теңге).

Жалдау шарттарында жалға берушіге тиесілі жалға берілетін активтер бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз етуден басқа ешқандай келісім жоқ. Жалға алынған активтерді несиелер мен несиелер бойынша кепіл ретінде пайдалану мүмкін емес.

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

17 Басқа міндеттемелер

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа міндеттемелер мынадай ұстанымдарды қамтиды:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	<i>Ескерту</i>	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
Құжаттамалық есеп айырысулар бойынша міндеттемелер		113,292	39,795
Берілген кредиттер бойынша пайыздардың аванстық төлемдері		49,203	30,358
Басқа қаржылық міндеттемелер		162,495	70,153
Корпоративтік табыс салығын қоспағанда, төлеуге салынатын салықтар		80,807	57,023
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша есептелген шығыстар		44,202	38,466
Шартты міндеттемелер бойынша шығындарды жабуға арналған резерв	24	125,495	20,400
Басқа міндеттемелер		73,400	19,090
Басқа қаржылық емес міндеттемелер		323,904	134,979
Басқа міндеттемелер		486,399	205,132

18 Капитал

Акционерлік капитал

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың жарияланған, шығарылған және толық төленген жай акцияларының жалпы саны 48,500,000 акцияны құрайды (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 15,000,000 акция). Акцияларды орналастыру құны бір жай акция үшін 1,000 теңгені құрады. Акционерлердің дивидендтер алуға және капиталды теңгемен бөлуге құқығы бар.

2022 және 2021 жылдары Топ дивидендтер жарияламады немесе төлемеді.

Басқа қорлардың сипаты мен мақсаты

Резервтік капитал. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 1,177,175 мың теңге сомасына күтпеген шығыстар мен болашақ шығындарды жабуға арналған жалпы банктік резерві бар (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 1,177,175 мың теңге). Жалпы банк резервінің қаражаты Топ акционерлерінің ресми шешімі бойынша ғана бөлінуі мүмкін.

Негізгі құралдарды қайта бағалау қоры. Негізгі құралдарды қайта бағалау қоры Топтың меншігіндегі жер мен ғимараттардың әділ құнының өсуін, сондай-ақ осы құнның төмендеуін көрсету үшін пайдаланылады, бірақ мұндай төмендеу бұрын капитал құрамында көрсетілген сол актив құнының бұрынғы өсуімен байланысты шамада ғана қолданылады.

Акцияға шаққандағы пайда

Акцияға шаққандағы базалық пайда қарапайым акционерлерге тиесілі кезеңдегі таза пайданы кезең ішінде орналастырылған акциялардың орташа өлшенген санына бөлу арқылы есептеледі. Топта опциондар немесе айырбасталатын қарыз немесе үлестік құралдар жоқ.

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

18 Капитал (жалғасы)

Төменде акцияға шаққандағы базалық және таратылған пайданы есептеу кезінде пайдаланылған пайда мен акциялар туралы мәліметтер келтірілген:

Мың қазақстандық теңгемен	2022 ж.	2021 ж.
Топ акционерлеріне тиесілі бір жылдағы (таза шығын)/таза пайда	(10,620,909)	2,746,468
Бір акцияға шаққандағы базалық және таратылған пайданы анықтау мақсатында жай акциялардың орташа өлшенген саны	29,854,795	15,000,000
(Базалық және таратылған шығын)/акцияға шаққандағы базалық және таратылған пайда (теңгемен)	(355.75)	183.10

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топта акцияға шаққандағы пайданы тарататын қаржы құралдары болмады.

19 Пайыздық кірістер және пайыздық шығыстар

Таза пайыздық кірістер келесі позицияларды қамтиды:

Мың қазақстандық теңгемен	2022 ж.	2021 ж.
Клиенттерге несиелер	8,546,770	7,124,342
Басқа банктердегі қаражат	3,377,342	943,490
"Кері репо" шарттары бойынша дебиторлық берешек	66,068	333,344
Тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістердің жиыны	11,990,180	8,401,176
Басқа пайыздық кірістер	-	-
Пайыздық кірістер	11,990,180	8,401,176
Клиенттердің қаражаты	(2,038,940)	(1,914,907)
Несие мекемелерінің қаражаты	(731,304)	(265,456)
Жалдау бойынша міндеттемелер	(40,393)	(41,208)
Пайыздық шығыстар	(2,810,637)	(2,221,571)
Таза пайыздық кіріс	9,179,543	6,179,605

20 Несиелік шығындар бойынша шығыстар

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдың жиынтық кірісі туралы жеке есепте көрсетілген қаржы құралдары бойынша БНШ бойынша шығыстар келтірілген:

Мың қазақстандық теңгемен	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	(3,263)	-	-	(3,263)
Басқа банктердегі қаражат	2,969	-	-	2,969
Клиенттерге амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер	(428,699)	(154,398)	(20,648,438)	(21,231,535)
Басқа қаржы активтері	-	-	(25,586)	(25,586)
Қаржылық кепілдіктер	(104,604)	-	-	(104,604)
Кредиттік шығындар бойынша шығыстардың жиыны	(533,597)	(154,398)	(20,674,024)	(21,362,019)

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

20 Несиелік шығындар бойынша шығыстар (жалғасы)

Төменде 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдың жиынтық кірісі туралы жеке есепте көрсетілген қаржы құралдары бойынша БНШ бойынша шығыстар келтірілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	858	–	–	858
Басқа банктердегі қаражат	(1,495)	–	–	(1,495)
Клиенттерге амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер	(137,651)	41,946	(1,961,855)	(2,057,560)
Басқа қаржы активтері	(757)	–	(251,308)	(252,065)
Қаржылық кепілдіктер	(1,060)	–	–	(1,060)
Кредиттік шығындар бойынша шығыстардың жиыны	(140,105)	41,946	(2,213,163)	(2,311,322)

21 Комиссиялық кірістер мен шығыстар

Таза комиссиялық кірістер келесі позицияларды қамтиды:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	2022 ж.	2021 ж.
Есеп айырысу операциялары	642,817	481,783
Кепілдіктер мен аккредитивтер шығару	316,156	265,064
Кассалық операциялар	215,280	177,440
Банктік шоттарға қызмет көрсету бойынша қызметтер	46,721	35,925
Сейф операциялар	6,292	5,540
Төлем карточкалары	335	–
Басқалары	29,691	24,119
Комиссиялық кірістер	1,257,292	989,871
Есеп айырысу операциялары	(148,413)	(82,764)
Кепілдіктер	(49,871)	–
Төлем жүйелері бойынша комиссиялық шығыстар	–	(57,227)
Басқалары	(87,023)	(27,390)
Комиссиялық шығыстар	(285,307)	(167,381)
Таза комиссиялық кіріс	971,985	822,490

22 Әкімшілік және өзге де операциялық шығыстар

Әкімшілік және басқа операциялық шығындар келесі позицияларды қамтиды:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Ескерту	2022 ж.	2021 ж.
Жалақы және сыйлықақылар		963,312	763,448
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар		396,664	292,872
Негізгі құралдардың тозуы	11	258,900	257,713
Бағдарламалық жасақтаманы техникалық қолдау		255,914	196,287
Кәсіби қызметтер		193,002	88,835
Әлеуметтік қамсыздандыруға аударымдар		100,141	74,977
Ғимараттарды күтіп ұстау		85,184	38,817
Материалдық емес активтердің амортизациясы		85,012	72,555
Күзет қызметтері		80,481	69,474
Депозиттерді сақтандыру		80,263	42,564
Байланыс қызметтері және ақпараттық қызметтер		52,779	47,050
Іссапар шығындары		29,090	11,375
Мүшелік жарналар		18,671	19,250
Сақтандыру		12,586	11,198
Жарнама және маркетинг		12,300	2,717
Инкассация		8,574	8,100
Кеңсе керек-жарақтары		7,981	17,708
Көлік		7,556	5,492
Медициналық тауарлар		160	1,767
Ғимаратты жөндеу шығындары		-	197,281
Басқалары		130,847	54,087
Әкімшілік және өзге де операциялық шығыстардың жиыны		2,779,417	2,273,567

23 Табыс салығы

Корпоративтік табыс салығы (КТС) бойынша шығыстар мынадай позициялармен ұсынылған:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	2022 ж.	2021 ж.
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	-	843,393
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығын үнемдеу-уақытша айырмашылықтардың пайда болуы және қалпына келтірілуі	(9,239)	(13,197)
Корпоративтік табыс салығы бойынша (үнемдеу)/шығыстар	(9,239)	830,196

Топтың табысына тек Қазақстан Республикасында ғана салық салынады. Салық заңнамасына сәйкес 2022 және 2021 жылдардағы корпоративтік табыс салығының қолданыстағы мөлшерлемесі 20% құрайды.

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

23 Табыс салығы (жалғасы)

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар мен 2022 және 2021 жылдардағы нормативтік салық мөлшерлемесіне көбейтілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарды есепке алғанға дейінгі пайда арасындағы салыстыру келесідей:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	2022 ж.	2021 ж.
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі (шығын)/пайда	(10,630,148)	3,576,664
Нормативтік салық мөлшерлемесі	20%	20%
Нормативтік мөлшерлеме бойынша есептелген корпоративтік табыс салығы бойынша теориялық (үнемдеу)/шығыстар	(2,126,030)	715,333
Шегерімге жатқызылмайтын әкімшілік және өзге де әкімшілік шығыстар	40,230	17,496
Салық мақсатында шегерілмейтін/салық салынбайтын резервтердегі өзгерістер	5,625	7,360
Болашақ кезеңге келтірілген танылмаған салық шығындары	2,045,177	-
Басқа тұрақты айырмашылықтар	25,759	90,007
Корпоративтік табыс салығы бойынша (үнемдеу)/шығыстар	(9,239)	830,196

2021 жылғы 31 желтоқсанға кейінге қалдырылған КТС бойынша активтер мен міндеттемелер, сондай-ақ олардың тиісті жылдардағы қозғалысы төмендегідей ұсынылған:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Пайда немесе шығын құрамындағы уақытша айырмашылықтардың пайда болуы және төмендеуі		Пайда немесе шығын құрамындағы уақытша айырмашылықтардың пайда болуы және төмендеуі		Басқа жиынтық табыстың құрамындағы уақытша айырмашылықтардың пайда болуы және азаюы	
	31 желтоқсан 2020 ж.	31 желтоқсан және төмендеуі	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан және төмендеуі	31 желтоқсан және азаюы	31 желтоқсан 2022 ж.
Шегерілетін уақыт айырмашылықтарының салық әсері						
Болашақ кезеңге келтірілген салық шығындары	9,384	4,579	13,963	2,039,635	-	2,053,598
Болашақ кезеңге ауыстырылған салық шығындары бойынша резерв	-	-	-	(2,045,177)	-	(2,045,177)
Қаржы құралдарының құнсыздануына арналған шығыстар	-	-	-	1,487	-	1,487
Басқалары	-	-	-	2,049	-	2,049
Кейінге қалдырылған КТС бойынша активтер	9,384	4,579	13,963	(2,006)	-	11,957
Салық салынатын уақытша айырмашылықтардың салықтық әсері						
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	(167,926)	13,604	(154,322)	43,608	(63,927)	(174,641)
Басқалар	(13,917)	1,381	(12,536)	(27,687)	-	(40,223)
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	(10,080)	(6,343)	(16,423)	(4,676)	-	(21,099)
Болашақ кезеңдердің шығындары	(6)	(24)	(30)	-	-	(30)
Кейінге қалдырылған КТС бойынша міндеттемелер	(191,929)	8,618	(183,311)	11,245	(63,927)	(235,993)
Кейінге қалдырылған КТС бойынша таза актив / (міндеттеме)	(182,545)	13,197	(169,348)	9,239	(63,927)	(224,036)

24 Шарттық және шартты міндеттемелер

Саяси және экономикалық жағдайлар

Қазақстанда экономикалық реформалар және нарықтық экономиканың талаптарына жауап беретін құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылымды дамыту жалғасуда. Қазақстан экономикасының тұрақтылығы көбінесе осы реформалардың барысына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Үкіметі экономика, қаржы және ақша-кредит саясаты саласында қабылдайтын шаралардың тиімділігіне байланысты болады.

Еңгенің негізгі шетел валюталарына айырбас бағамының құбылмалылығы Қазақстан экономикасына кері әсерін тигізуде. Тартылатын қаржыландырудың теңгедегі пайыздық мөлшерлемелері жоғары болып қалуда. Аталған факторлар капиталға қол жетімділіктің шектелуіне, капиталдың жоғары құнына, инфляцияның жоғары деңгейіне және одан әрі экономикалық өсуге қатысты белгісіздікке әкелді, бұл болашақта Топтың қаржылық жағдайына, операцияларының нәтижелеріне және экономикалық перспективаларына теріс әсер етуі мүмкін.

Топ басшылығы қазіргі жағдайда Топтың экономикалық тұрақтылығын сақтау үшін тиісті шаралар қабылдап жатыр деп санайды.

Сот процестері мен талаптары

Топ іскерлік операцияларға байланысты әртүрлі сот процестерінің әлеуетті нысаны болып табылады. Топ мұндай түрлердің қанағаттандырылмаған немесе қауіп төндіретін талаптары Топтың қаржылық жағдайына немесе оның қызметінің нәтижелеріне айтарлықтай теріс әсер етуі мүмкін деп санамайды.

Топ жекелеген мән-жайлардан туындайтын елеулі міндеттемелердің ықтималдығын бағалайды және міндеттеменің туындауына себеп болған оқиғалар орын алуы және міндеттеме сомасы жеткілікті сенімділік дәрежесімен есептелуі мүмкін болған кезде ғана өзінің шоғырландырылған қаржылық есептілігінде резервтер құрады. Жоғарыда сипатталған шартты міндеттемелердің кез келгені бойынша осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте ешқандай резерв құрылған жоқ.

Күтпеген салық төлемдері

Әр түрлі заңнамалық және нормативтік құқықтық актілердің ережелері әрдайым нақты тұжырымдала бермейді және оларды түсіндіру жергілікті салық органдарының инспекторлары мен Қаржы министрлігінің шенеуніктерінің пікіріне байланысты. Жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдары арасында пікір алшақтығы жағдайлары жиі кездеседі. Қазақстандық заңдардың, қаулылардың және тиісті нормативтік-құқықтық актілердің мәлімделген немесе анықталған бұзушылықтары үшін айыппұлдар мен өсімпұлдардың қолданыстағы режимі өте қатал. Айыппұлдар даулы соманы тәркілеуді (валюталық заңнаманы бұзғаны үшін), сондай-ақ өдетте төленбеген салықтар сомасының 50% мөлшерінде айыппұлдарды қамтиды.

Топ ол деп санайды барлық қолданыстағы салықтарды төледі немесе есептеді. Түсініксіз жағдайларда Топ басшылықтың негізделген бағалары негізінде салық міндеттемелерін есептеді. Топтың саясаты шығын ықтималдығы бар есепті кезеңдегі резервтерді тануды көздейді және оның сомасы жеткілікті дәлдікпен анықталуы мүмкін. Қазақстандық салық салу жүйесіне тән белгісіздікке байланысты салықтардың, айыппұлдар мен өсімпұлдардың әлеуетті сомасы осы уақытқа дейін шығыстарға жатқызылған және 2022 жылғы 31 желтоқсанға есептелген сомадан асып кетуі мүмкін. Мұндай сомаларды есептеу мүмкіндігіне және олардың ықтимал маңызды сипатына қарамастан, Топ басшылығы олардың екіталай немесе бағаланбайтын немесе екеуі де бір уақытта деп санайды.

24 Шарттық және шартты міндеттемелер (жалғасы)

Шарттық және шартты міндеттемелер

31 желтоқсанда Топтың шарттық және шартты міндеттемелері келесі позицияларды қамтыды:

Мың қазақстандық теңгемен	Ескерту	2022 ж.	2021 ж.
Кредиттік сипаттағы міндеттемелер			
Кепілдіктер		32,921,544	13,352,831
Пайдаланылмаған несие желілері		20,446,145	16,667,687
Аккредитивтер		267,638	89,062
Кредиттік сипаттағы міндеттемелердің жиынтығы		53,635,327	30,109,580
Кредиттік сипаттағы міндеттемелер бойынша БНШ бойынша резерв			
Кепілдіктер бойынша қамтамасыз ету ретінде ұсталатын клиенттердің қаражаты	17	(125,495)	(20,400)
	14	(1,193,226)	(471,025)
Резервті шегергенде және ақшалай қаражат түріндегі қамтамасыз етуді шегергенде кредиттік сипаттағы міндеттемелердің жиынтығы		52,316,606	29,618,155

Кредиттік сипаттағы міндеттемелер

Кредиттер беру жөніндегі міндеттемелер шарттық міндеттемелер болып табылады, олардың талаптары бойынша Топ міндеттеменің қолданылу мерзімі ішінде Клиентке алдын ала келісілген шарттарда кредит беруге міндетті. Клиенттің үшінші тараптар алдындағы міндеттемелерін орындамаған жағдайда, төлемдерді жүзеге асыру жөніндегі Топтың қайтарып алынбайтын міндеттемелері болып табылатын кепілдіктер мен кепілдік аккредитивтер кредиттер мен қарыздар сияқты кредиттік тәуекел деңгейіне ие болады. Белгілі бір шарттарды орындау кезінде келісілген сома шегінде клиенттердің атынан төлемдерді жүзеге асыру жөніндегі Топтың жазбаша міндеттемелері болып табылатын құжаттамалық және тауарлық аккредитивтер тауарлардың тиісті жеткізілімдерімен немесе ақшалай депозиттермен қамтамасыз етіледі және тиісінше тікелей қарыз алудан гөрі тәуекел деңгейі төмен болады. Кредиттер беру жөніндегі міндеттемелер кез келген қолайсыз жағдайлар туындаған жағдайда Топтың келісімнен біржақты шығу құқығын көздейді. Осылайша, БНШ бағалау резерві 2022 және 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға несие беру міндеттемелері бойынша танылмады.

Несие беру міндеттемелері несие, кепілдік немесе аккредитив түрінде несие беру үшін басшылық бекіткен соманың пайдаланылмаған бөлігін қамтиды. Қамтамасыз ету міндеттемелеріне қатысты шығындар сомасының ықтималдығы пайдаланылмаған міндеттемелердің жалпы сомасынан аз, өйткені несие беру міндеттемелері клиенттердің белгілі бір несиелік талаптарды сақтауына байланысты.

Топ несиелік міндеттемелер өтелгенге дейін қалған мерзімді бақылайды, өйткені әдетте ұзақ мерзімді міндеттемелер қысқа мерзімді міндеттемелерге қарағанда несиелік тәуекелдің жоғары деңгейіне ие. Жыл сайын Топ кредиттік қаражатты/міндеттемелерді алуға қолжетімділік кезеңін қайта қарау мақсатында берілген кредиттік лимиттерге ревизия жүргізеді. Кредит қабілеттілігі нашарлаған жағдайда қолжетімділік кезеңі жаңартылмайды.

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

24 Шарттық және шартты міндеттемелер (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиттік тәуекел деңгейлері негізінде кредиттік сипаттағы міндеттемелердің кредиттік сапасына талдау келтірілген.

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең (12 айға БНШ)	
	31 желтоқсан 2022 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.
Кепілдіктер мен аккредитивтер		
- Жоғары деңгей	12,159,428	5,645,156
- Жақсы деңгей	10,540,633	2,327,017
- Қанағаттанарлық деңгей	995,065	192,155
- Арнайы мониторингті қажет етеді	9,494,056	5,277,565
Танылмаған жалпы құны	33,189,182	13,441,893
Кепілдіктер мен аккредитивтерге арналған резерв	(125,495)	(20,400)
Кредиттер беру жөніндегі міндеттемелер		
- Жоғары деңгей	7,917,835	4,233,349
- Жақсы деңгей	10,893,943	10,445,365
- Қанағаттанарлық деңгей	1,207,179	1,957,758
- Арнайы мониторингті қажет етеді	427,188	31,215
Танылмаған жалпы құны	20,446,145	16,667,687
Кредиттер беру жөніндегі міндеттемелерге арналған резерв	-	-

Банк пайдаланатын деңгейлер бойынша кредиттік тәуекелді жіктеу жүйесінің және кредиттік сипаттағы міндеттемелерге қатысты дефолтты және кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюын айқындауды қоса алғанда, күтілетін кредиттік залалдарды бағалауға тәсілдің сипаттамасы 25-ескертпеде келтіріледі.

Шарттарға сәйкес пайдаланылмаған несие желілері, аккредитивтер және кепілдіктер бойынша берешектің жалпы сомасы міндетті түрде болашақ ақшалай талаптарды білдірмейді, өйткені қарыз алушыға қаражат бермей-ақ аталған міндеттемелердің қолданылу мерзімінің аяқталуы немесе күшін жою мүмкін.

Төменде 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы БНШ-дағы резервтердің өзгеруіне талдау берілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	1-кезең	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға БНШ бойынша резерв	(19,253)	(19,253)
Бір жылдағы БНШ өзгерісі	(1,060)	(1,060)
Бағамдық айырмашылықтар	(87)	(87)
2021 жылғы 31 желтоқсанға БНШ бойынша резерв	(20,400)	(20,400)
Бір жылдағы БНШ өзгерісі	(104,604)	(104,604)
Бағамдық айырмашылықтар	(491)	(491)
2021 жылғы 31 желтоқсанға БНШ бойынша резерв	(125,495)	(125,495)

25 Тәуекелдерді басқару

Кіріспе

Топ тұрақты анықтау, бағалау және бақылау процесінде, сондай-ақ тәуекел лимиттерін және басқа да ішкі бақылау шараларын белгілеу арқылы тәуекелдерді басқаруды жүзеге асырады. Тәуекелдерді басқару процесі Топтың тұрақты рентабельділігін сақтау үшін өте маңызды және Топтың әрбір жеке қызметкері оның міндеттеріне байланысты тәуекелдер үшін жауап береді. Топ несиелік тәуекелге, өтімділік тәуекеліне және нарықтық тәуекелге ұшырайды, ол өз кезегінде сауда операцияларымен байланысты тәуекелге және сауда емес қызметпен байланысты тәуекелге бөлінеді. Топ сонымен қатар операциялық тәуекелдерге ұшырайды.

Тәуекелдерді тәуелсіз бақылау процесі қоршаған ортаның өзгеруі, технология немесе саланың өзгеруі сияқты іс-әрекеттерді жүргізу тәуекелдеріне әсер етпейді. Мұндай тәуекелдерді Стратегиялық жоспарлау процесінде Топ бақылайды.

Тәуекелдерді басқару процесі Топ тұрақты негізде жүзеге асыратын тәуекелдерді анықтауды, өлшеуді, бақылауды және шектеуді қамтиды.

Тәуекелдерді басқару құрылымы

Тәуекелдерді анықтау және бақылау үшін жалпы Жауапкершілік Директорлар кеңесіне жүктеледі, бірақ тәуекелдерді басқару мен бақылауға жауапты жеке тәуелсіз органдар да бар.

Директорлар кеңесі

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқарудың жалпы тәсіліне, тәуекелдерді басқару стратегиясы мен принциптерін бекітуге жауап береді.

Басқарма

Басқарманың міндеті-топтағы тәуекелдерді басқару процесін бақылау.

Тәуекелдерді басқару жөніндегі Директорлар кеңесінің комитеті. Тәуекелдерді басқару жөніндегі директорлар кеңесінің комитеті олардың сенімділігі мен тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау мәселелері бойынша ұсынымдар әзірлеу арқылы Банктің Директорлар кеңесіне жәрдем көрсетеді.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді басқару бөлімшесі тәуелсіз бақылау процесін қамтамасыз ету үшін тәуекелдерді басқарумен байланысты рәсімдерді енгізуге және жүргізуге жауапты.

Бөлімше қызметінің негізгі мақсаты ол жүргізетін операциялардың түрі мен көлемін ескере отырып, Топтың тәуекелдерін тиімді айқындауды, бағалауды және шектеуді қамтамасыз ететін тәуекелдерді анықтау және бақылау әдістерін қолдануды көздейтін Топтың тәуекелдерін басқарудың тиімді жүйесін құру және оның жұмыс істеуі болып табылады. Бұл бөлімше тәуекелдерді бағалау және тәуекелдер туралы есептілік жүйесінде толық ақпарат жинауды қамтамасыз етеді.

Топтың қазынашылығы

Топтың қазынашылығы Топтың активтері мен міндеттемелерін, сондай-ақ жалпы қаржылық құрылымды басқаруға жауапты. Қазынашылық сонымен қатар өтімділік тәуекелі мен Топты қаржыландыру тәуекеліне жауап береді.

Ішкі аудит

Топта өтетін тәуекелдерді басқару процестерін жыл сайын ішкі аудит қызметі тексереді, ол процедуралардың жеткіліктілігін де, Топтың осы процедураларды орындауын да тексереді. Ішкі аудит бөлімі басшылықпен жүргізілген тексерулердің нәтижелерін талқылайды және аудит жөніндегі комитетке өз қорытындылары мен ұсынымдарын ұсынады.

25 Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Тәуекелдерді бағалау және тәуекелдер туралы ақпарат беру жүйелері

Топтың тәуекелдері әдеттегі қызмет барысында күтілетін шығынды да, статистикалық модельдер негізінде ең үлкен нақты шығындарды бағалауды білдіретін күтпеген шығындарды да көрсететін әдісті қолдана отырып бағаланады. Модельдер өткен тәжірибелерден алынған және экономикалық жағдайларды ескере отырып түзетілген ықтималдық мөндерін пайдаланады. Сондай-ақ, Топ екіталай деп саналатын оқиғалар орын алған жағдайда орын алатын "ең нашар сценарийлерді" модельдейді.

Тәуекелдерді бақылау және бақылау негізінен Топ белгілеген лимиттерге негізделеді. Мұндай шектеулер Топ жұмыс істейтін қызмет стратегиясы мен нарықтық жағдайларды, сондай-ақ жеке салаларға ерекше назар аудара отырып, Топ қабылдауға дайын тәуекел деңгейін көрсетеді.

Сонымен қатар, Топ тәуекелдер мен операциялардың барлық түрлері бойынша жиынтық позицияға қатысты тәуекелдерді көтерудің жалпы қабілетін бақылайды және бағалайды.

Қызметтің барлық түрлері бойынша алынған ақпарат тәуекелдерді талдау, бақылау және ерте анықтау мақсатында зерттеледі және өңделеді. Көрсетілген ақпарат Директорлар кеңесіне, Басқармаға, активтер мен міндеттемелерді басқару жөніндегі комитетке, кредиттік Комитетке және бөлімшелердің әрқайсысының басшыларына түсіндірмелермен беріледі. Есепте кредиттік тәуекелдің жиынтық мөлшері туралы ақпарат, болжамды кредиттік көрсеткіштер, белгіленген тәуекел лимиттерінен ерекшеліктер, өтімділік коэффициенттері, пайыздық мөлшерлеменің өзгеруінің тәуекел коэффициенттері және тәуекел деңгейіндегі өзгерістер қамтылады.

Барлық деңгейлер үшін Топ Топтың барлық бөлімшелеріне кең, қажетті және өзекті ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз ету үшін таралатын тәуекелдер туралы өртүрлі есептер жасайды.

Басқарма мен Топтың өзге де бөлімшелерінің кеңесі тұрақты түрде өткізіліп тұрады, онда белгіленген лимиттерді, инвестицияларды, өтімділікті, сондай-ақ тәуекел деңгейіндегі өзгерістерді қолдау талқыланады.

Тәуекелді азайту

Топ несиелік тәуекелді азайту үшін кепілдікті белсенді қолданады (қосымша ақпарат төменде көрсетілген).

Тәуекелдің шамадан тыс концентрациясы

Тәуекел концентрациясы бірқатар контрагенттер ұқсас қызмет түрлерін жүзеге асырған немесе олардың қызметі бір географиялық аймақта жүргізілген немесе контрагенттер ұқсас экономикалық сипаттамаларға ие болған және экономикалық, саяси және басқа жағдайлардағы өзгерістер нәтижесінде осы контрагенттердің шарттық міндеттемелерді орындау қабілетіне ұқсас әсер еткен жағдайда пайда болады. Тәуекел концентрациясы белгілі бір салаға немесе географиялық аймаққа әсер ететін жағдайлардағы өзгерістерге Топ қызметінің нәтижелерінің салыстырмалы сезімталдығын көрсетеді.

Тәуекелдің шамадан тыс шоғырлануын болдырмау үшін Топтың саясаты мен процедуралары әртараптандырылған портфельді сақтауға бағытталған арнайы принциптерді қамтиды. Белгіленген тәуекел концентрациясын басқару жүзеге асырылады.

Несиелік тәуекел

Топ кредиттік тәуекелге ұшырайды, бұл қаржы құралымен операция тараптарының бірі шарт бойынша міндеттемені орындамау салдарынан екінші Тараптың қаржылық шығынға ұшырауына себеп болатын тәуекел болып табылады.

Несиелік тәуекел Топтың контрагенттермен несиелік және басқа операцияларының нәтижесінде пайда болады, соның салдарынан несиелік сипаттағы қаржылық активтер мен баланстан тыс міндеттемелер пайда болады.

Топтың кредиттік тәуекелінің ең жоғары деңгейі қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте қаржы активтерінің баланстық құнында көрсетіледі. Берілген қаржылық кепілдіктер, несие беру міндеттемелері, пайдаланылмаған несие желілері және экспорттық/импорттық аккредитивтер үшін міндеттеме сомасы максималды несиелік тәуекел болып табылады.

25 Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Несиелік тәуекелді басқару

Несиелік тәуекел-бұл Топтың бизнесі үшін жалғыз маңызды тәуекел. Сондықтан басшылық несиелік тәуекелді басқаруға ерекше назар аударады.

Тәуекелдерді басқару мақсатында несиелік тәуекелді бағалау күрделі процесс болып табылады және модельдерді қолдануды талап етеді, өйткені тәуекел нарықтық жағдайларға, күтілетін ақша ағындарына және уақыт өте келе өзгереді. Активтер портфолиосындағы несиелік тәуекелді бағалау дефолт ықтималдығына, сәйкес залал коэффициенттеріне және контрагенттер арасындағы дефолт корреляциясына қатысты қосымша бағалауды қажет етеді.

Шектеулер

Топ бір қарыз алушыға немесе байланысты қарыз алушылар тобына лимиттер белгілеу, сондай-ақ географиялық және салалық сегменттер бойынша лимиттер белгілеу арқылы несиелік тәуекелді бақылайды. Экономиканың өнімдері мен салалары бойынша кредиттік тәуекел лимиттерін басшылық үнемі бекітеді. Мұндай тәуекелдердің мониторингі жүйелі түрде жүзеге асырылады, бұл ретте лимиттер жылына кемінде бір рет қайта қаралады.

Несиелік тәуекелді жіктеу жүйесі

Кредиттік тәуекелді бағалау және кредиттік тәуекел деңгейі бойынша қаржы құралдарын жіктеу мақсатында Банк екі тәсілді қолданады: тәуекелдерге негізделген ішкі рейтинг жүйесі немесе сыртқы халықаралық рейтингтік агенттіктердің (Standard&Poor 's (S&P), Fitch, Moody' s) тәуекел деңгейлерін бағалауы.

Компанияны бағалау жүйесі (FDS) - қарыз алушылардың несиелік қабілетін анықтау мақсатында қолданылатын жүйе.

Келесі кестеде FDS-те қолданылатын несиелік ұпайлар келтірілген:

Несиелік рейтинг	Несиелік рейтингке түсініктеме
AAA	Қаржылық және қаржылық емес критерийлерден бастап өте оң компания болумен қатар, ұзақ мерзімді жоғары несиелік қабілеттілікті жалғастыра алады
AA	Қаржылық және қаржылық емес критерийлерден бастап оң компания болумен қатар, ұзақ мерзімді несиелік қабілеттілікті жалғастыра алады
A	Қысқа мерзімді несиелік қабілеті жоғары және қаржылық және қаржылық емес критерийлерден бастап оңтайландыруды қамтамасыз ететін жоғары несиелік компания
BBB	Қаржылық және қаржылық емес критерийлердің маңызды бөлігінің несиелік қабілетін оңтайландыруды қамтамасыз еткен ұзақ мерзімді несиелік қабілеттілікке арналған Компания
BB	Қаржылық және/немесе қаржылық емес критерийлердің бір бөлігінде кредит қабілеттілігін оңтайландыруды қамтамасыз етпеумен қатар қысқа мерзімді кредит қабілеттілігі бар орташа ұзақ мерзімді тәуекелді талдау критерийлері шеңберінде бағалауды орындау қажет Компания
B	Кредитке қабілеттілігі мерзімнің соңына дейін қайта қаралатын Компания қаржылық және/немесе қаржылық емес критерийлердің маңызды бөлігінде кредитке қабілеттілікті оңтайландыруды қамтамасыз етпеумен қатар тәуекелді талдау критерийлері шеңберінде бағалауды орындау қажет болуы мүмкін.
CCC	Кепілдікпен бағалау қажет.
CC	Қаржылық және/немесе қаржылық емес критерийлердің маңызды бөлігі теріс. Қысқа мерзімді несиелік қабілеттілікке ие және кепілдік конъюктурасы бар бағалауды талап ететін Компания, сонымен қатар міндеттемелерді орындауда қиындықтар туындауы мүмкін.
C	Қаржылық және/немесе қаржылық емес критерийлер тұрғысынан келісуге болады, тәуекелдер шекарасынан төмен болып қалады. Несиелеуді тек Директорлар кеңесі құрылымының комитеттері немесе бас дирекцияның несиелік Комитеті-1 ұсынады.
D	Қаржылық және/немесе қаржылық емес критерийлер тұрғысынан келісуге болады, тәуекелдер шекарасынан төмен болып қалады. Несиелеуді тек Директорлар кеңесі құрылымының комитеттері ұсынады

(*) Қолма-қол ақшамен берілетін кредиттерді немесе олардың баламаларын осы кесте шеңберінде қарауға болмайды.

(**) Бір топта орын алатын компаниялар бас компанияның несиелік рейтингін алады.

25 Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Рейтингтік модельдерді несиелік тәуекелдерді басқару департаменті үнемі қайта қарайды, дефолт туралы нақты мәліметтер негізінде бәк-тестіленеді және қажет болған жағдайда жаңартылады. Қолданылатын әдіске қарамастан, Топ рейтингтердің дәлдігін үнемі растайды, модельдердің болжамды қабілеттерін есептейді және бағалайды.

Сыртқы рейтингтерді контрагенттерге S&P, Moody's және Fitch сияқты тәуелсіз халықаралық рейтингтік агенттіктер тағайындайды. Бұл рейтингтер жалпыға қол жетімді. Мұндай рейтингтер мен дефолт ықтималдығының тиісті диапазондары банкаралық депозиттер мен корреспонденттік шоттар үшін қолданылады.

Несиелік тәуекел - Топтың клиенттері немесе контрагенттері өздерінің келісімшарттық міндеттемелерін орындамауы салдарынан шығынға ұшырау қаупі. Топ жеке контрагенттер, географиялық немесе салалық тәуекел концентрациялары бойынша қабылдауға дайын тәуекелдің шекті мөлшерін белгілеу және белгіленген тәуекел лимиттерінің сақталуын бақылау арқылы несиелік тәуекелді басқарады.

Топ контрагенттердің несиелік қабілеттілігіндегі ықтимал өзгерістерді, соның ішінде кепілдік мөлшерін мерзімді қайта қарауды ерте анықтауды қамтамасыз ету үшін несиелік сапаны тексеру процедурасын әзірледі.

Несиелік сапаны тексеру процедурасы топқа ықтимал шығындардың мөлшерін тәуекелдер бойынша бағалауға және қажетті шараларды қабылдауға мүмкіндік береді.

Несиелік сипаттағы міндеттемелерге байланысты тәуекелдер

Топ өз клиенттеріне клиенттердің атынан төлемдер тобын жүргізу қажеттілігі туындауы мүмкін кепілдіктер алу мүмкіндігін ұсынады. Клиенттер мұндай төлемдерді кепілдік беру шарттарына сәйкес Топқа өтейді. Көрсетілген шарттар бойынша Топкредиттер бойынша тәуекелдерге ұқсас және тәуекелдерді бақылаудың бірдей рәсімдері мен саясаты арқылы төмендетілетін тәуекелдерді көтереді.

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп баптарының баланстық құны өзара есеп айырысу туралы бас келісімдерді және қамтамасыз етуді ұсыну туралы келісімдерді пайдалану салдарынан тәуекелдің төмендеуінің әсерін ескермей, осы баптар бойынша кредиттік тәуекелдің ең жоғары мөлшерін неғұрлым дәл көрсетеді.

Әділ құн бойынша көрсетілетін қаржы құралдары бойынша олардың баланстық құны кредиттік тәуекелдің ағымдағы мөлшерін білдіреді, бірақ болашақта құнның өзгеруі нәтижесінде туындауы мүмкін тәуекелдің ең жоғары мөлшерін білдірмейді.

Қаржы құралдарының әрбір сыныбы бойынша кредиттік тәуекелдің ең жоғары мөлшері туралы толығырақ ақпарат жеке ескертпелерде берілген. Қамтамасыз етудің және тәуекелді төмендетудің өзге де әдістерінің әсері туралы ақпарат 9-ескертпеде және 23-ескертпеде берілген.

Қазынашылық және банкаралық қатынастар

Топтың қазынашылық және банкаралық қатынастарына қаржылық қызмет көрсету ұйымдары, банктер, брокер-дилерлер, биржалар және клирингтік ұйымдар сияқты контрагенттермен қарым-қатынас кіреді. Мұндай қатынастарды бағалау үшін Топ қаржылық есептілік сияқты жалпыға қол жетімді ақпаратты және сыртқы рейтингтер сияқты басқа сыртқы көздерден алынған деректерді талдайды.

25 Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Коммерциялық несиелеу және шағын бизнеске несие беру

Коммерциялық несиелеу жағдайында қарыз алушыларды бағалауды Топтың несиелік тәуекелдер департаменті жүргізеді. Несиелік тәуекелді бағалау әртүрлі тарихи, ағымдағы және болжамды ақпаратты ескеретін есептеу әдістемесіне негізделген, мысалы:

- Тарихи қаржылық ақпарат, клиенттер тұрғысынан дайындалған болжамдар мен жоспарлармен бірге. Мұндай қаржылық ақпарат алынған және күтілетін нәтижелер туралы деректерді, төлем қабілеттілігі коэффициенттерін, өтімділік коэффициенттерін және клиенттің қаржылық нәтижелерін бағалауға сәйкес келетін кез келген басқа коэффициенттерді қамтиды.
- Сыртқы ақпарат көздерінен тұтынушылар туралы жалпы ақпарат. Мұндай ақпаратқа рейтингтік агенттіктер тағайындаған сыртқы рейтингтер, тәуелсіз талдаушылардың есептері, облигациялар нарығындағы айналымдағы бағалар немесе пресс–релиздер мен мақалалар кіреді.
- Макроэкономикалық немесе геосаяси ақпарат, мысалы, клиент өз қызметін жүзеге асыратын белгілі бір салаға және географиялық аймақтарға қатысты ЖІӨ өсу қарқыны.
- Ұйымның нәтижелерін анықтауға сәйкес келетін басқару сапасы мен клиенттің мүмкіндіктері туралы басқа негізделген және расталған ақпарат.

Несиелік сапаны бағалау әдістерінің күрделілігі мен еркей-тегжейінің деңгейі Топтың әсеріне және клиенттің мөлшеріне байланысты ерекшеленеді. Шағын бизнеске арналған кейбір күрделі емес несиелерді бөлшек сауда өнімдерінің модельдерін қолдана отырып Топ бағалайды.

Тұтынушылық несиелеу және ипотекалық несиелеу

Тұтынушылық несиелеу жеке тұлғаларға кепілдендірілген және кепілсіз несиелерді қамтиды. Бұл өнімдерді ипотекалық несиелермен бірге бағалау әр түрлі қолдану арқылы жүзеге асырылады критерийлер, оның негізгі көрсеткіші мерзімі өткен күндер саны болып табылады. Модельдерде пайдаланылатын басқа да негізгі бастапқы деректер мыналар болып табылады: басқа банктер мен мемлекеттік органдардың төлем талаптары–тапсырмалары бойынша есептен шығару фактілері, қайта бағалау қорытындылары бойынша кепілдердің нарықтық құнының төмендеуі, сол қарыз алушының басқа қаржы активтері бойынша дефолттың болуы, сондай-ақ кредит сомасының қамтамасыз ету құнына арақатынасының коэффициенті.

Дефолт қаупі бар шама

Дефолт тәуекеліне ұшыраған шама (EAD) құнсыздану үшін бағаланатын қаржы құралдарының жалпы баланстық құнын білдіреді және клиенттің дефолтқа жақындаған кезде қарызын ұлғайту қабілетін де, мерзімінен бұрын өтеу мүмкіндігін де көрсетеді. 1-кезең несиелері үшін EAD есептеу үшін Топ 12 айлық БНШ–ды бағалау үшін 12 ай ішінде дефолт ықтималдығын бағалайды. Қаржы активтерінің 2-кезеңінің, 3-кезеңінің және САҚҚҚ активтері үшін ead көрсеткіші құралдың бүкіл қолданылу мерзімі ішінде болуы мүмкін оқиғалар үшін қарастырылады.

Дефолттағы шығындар деңгейі

Коммерциялық несиелеу жағдайында LGD көрсеткіші кем дегенде үш айда бір рет бағаланады және Топтың бюджеттеу, тиімділікті талдау және тәуекелдерді басқару департаменті қайта қарайды және бекітеді.

Несиелік тәуекелді бағалау LGD бағалаудың стандартты моделіне негізделген, нәтижесінде белгілі бір LGD деңгейлері белгіленеді. LGD деңгейлерінің деректері EAD-тің күтілетін көрсеткішін ұсталған кепілдікті сату нәтижесінде қалпына келтіріледі немесе жүзеге асырылады деп күтілетін сомалармен салыстырғанда ескереді.

Топ клиенттерге несиелерді болашақ ақша ағындарын бағалауға сәйкес келетін негізгі сипаттамаларға негізделген топтарға бөлді. Ол үшін өткен кезеңдердің шығындары туралы ақпарат пайдаланылады және мәмілелерге тән сипаттамалардың кең ауқымы, сондай-ақ қарыз алушының сипаттамалары қарастырылады.

25 Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуі

Топқа қатысты барлық активтерді үнемі тексередіжарайды ма есептеледі. Құрал немесе құралдар портфелі бойынша құнсыздану үшін бағалау резервін қандай сомада құру керектігін анықтау үшін (яғни, бүкіл мерзім ішінде 12 айлық БНШ немесе БНШ сомасында), топ бастапқы танылған сәттен бастап берілген құрал немесе құралдар портфелі бойынша кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өскенін талдайды. Топ, егер қарыз алушы шартта көзделген төлемдерді 30 күнге кешіктірсе, қаржы құралы бойынша несиелік тәуекел бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай өсті деп санайды.

Топ сонымен қатар актив бойынша несиелік тәуекелдің айтарлықтай өскенін көрсету үшін қосымша сапалы әдісті қолданады, мысалы, Клиентті/несиені проблемалық тізімге ауыстыру немесе несиелік оқиғаға байланысты қайта құрылымдау.

Ұқсас активтер тобы бойынша Топтық негізде БНШ бағаланған жағдайда, Топ бастапқы танылған сәттен бастап несиелік тәуекелдің айтарлықтай өсуі болғанын бағалаудың бірдей принциптерін қолданады.

Бағалау топтық негізде жүзеге асырылатын қаржы активтерін топтастыру. Төменде көрсетілген факторларға байланысты топ БНШ-ны жеке негізде немесе топтық негізде есептейді.

Топ БНШ-ны жеке негізде есептейтін активтер кластарына мыналар кіреді:

- қаржылық активтер класына қарамастан 3 кезеңнің барлық активтері;
- жалпы құны меншікті капиталдың 0,2% - нан асатын қаржылық активтер.

Топ БНШ-ны топтық негізде есептейтін активтер кластарына мыналар кіреді:

- 1 және 2 кезеңдегі ипотекалық және тұтынушылық несиелер, сондай-ақ 1 және 2 кезеңдегі коммерциялық несиелеу портфелі;
- жалпы құны меншікті капиталдың 0,2% - % аспайтын қаржылық активтер.

Болжалды ақпарат және бірнеше экономикалық сценарийлер

БНШ есептеу модельдерінде Банк бастапқы экономикалық деректер ретінде пайдаланады:

- ЖІӨ өсуі;
- номиналды ақшалай кірістердің өсуі;
- жұмыссыздық деңгейі;
- инфляция;
- тұрғын үй нарығындағы номиналды бағалар.

БНШ есептеу кезінде қолданылатын бастапқы деректер мен модельдер әрдайым қаржылық есептілікті ұсыну күніндегі нарықтың барлық сипаттамаларын көрсете бермейді. Мұны көрсету үшін кейде сапалы түзетулер немесе уақытша түзетулер ретінде қабаттасулар жасалады, егер мұндай айырмашылықтар маңызды болса.

25 Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Болжамды ақпарат алу үшін Топ сыртқы көздерден (сыртқы рейтингтік агенттіктер, мемлекеттік органдар, мысалы, орталық банктер және халықаралық қаржы институттары) деректерді пайдаланады. Банктің несиелік тәуекелдер департаментінің мамандары бірнеше сценарийлерге қатысты салмақ коэффициенттерін анықтайды. Төмендегі кестеде әрбір экономикалық сценарийде БНШ бағалау үшін қолданылатын негізгі болжамды экономикалық айнымалылардың/болжамдардың мәндері көрсетілген. Кейінгі жылдар бағанының деректері ұзақ мерзімді орташа болып табылады, сондықтан 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы барлық сценарийлер үшін бірдей.

Негізгі факторлар	БНШ сценарийі	Берілген	2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.	Кейінгі жылдар
		ықтималдық, %				
ЖІӨ өсуі, %	Оптимистік	10%	6.00%	6.08%	6.15%	6.10%
	Базалық	70%	4.00%	4.05%	4.10%	4.07%
	Пессимистік	20%	2.00%	2.03%	2.05%	2.03%
Номиналды ақшалай кірістердің өсуі, %	Оптимистік	10%	12.96%	9.72%	7.56%	6.60%
	Базалық	70%	14.15%	10.88%	8.25%	6.30%
	Пессимистік	20%	10.56%	7.92%	6.16%	6.55%
Жұмыссыздық деңгейі, %	Оптимистік	10%	4.80%	4.80%	4.80%	4.80%
	Базалық	70%	4.90%	4.90%	4.90%	4.90%
	Пессимистік	20%	6.00%	6.00%	6.00%	6.00%
Инфляция, %	Оптимистік	10%	10.80%	8.10%	6.30%	6.00%
	Базалық	70%	12.00%	9.00%	7.00%	7.00%
	Пессимистік	20%	13.20%	9.90%	7.70%	9.35%
Тұрғын үй нарығындағы номиналды бағалар, мың теңге / ш. м	Оптимистік	10%	561.24	606.70	644.92	691.35
	Базалық	70%	536.93	561.09	580.73	621.38
	Пессимистік	20%	539.97	566.70	588.51	624.75

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қаржылық активтері мен міндеттемелерінің географиялық шоғырлануы келтірілген:

Мың қазақстандық теңгемен	Қазақстан	ЭЫДҰ-ға кіретін елдер	ЭЫДҰ-ға кірмейтін елдер	Жиыны
Активтер				
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	68,043,710	4,991,929	569,887	73,605,526
Басқа банктердегі қаражат	-	-	1,209,370	1,209,370
Инвестициялар	7,001	-	-	7,001
Клиенттерге несиелер	70,123,337	5,378,275	-	75,501,612
Басқа қаржы активтері	2,949,208	-	-	2,949,208
Монетарлық активтердің жиыны	141,123,256	10,370,204	1,779,257	153,272,717
Міндеттемелер				
Несие мекемелерінің қаражаты	5,108,357	-	-	5,108,357
Клиенттердің қаражаты	99,052,408	3,672,378	238,186	102,962,972
Жалдау бойынша міндеттемелер	403,105	-	-	403,105
Басқа қаржылық міндеттемелер	162,495	-	-	162,495
Монетарлық міндеттемелердің жиыны	104,726,365	3,672,378	238,186	108,636,929

25 Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қаржылық активтері мен міндеттемелерінің географиялық шоғырлануы төменде келтірілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Қазақстан	ЭЫДҰ-ға кіретін елдер	ЭЫДҰ-ға кірмейтін елдер	Жиыны
Активтер				
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	31,240,461	6,044,355	457,352	37,742,168
Басқа банктердегі қаражат	-	-	1,076,701	1,076,701
Инвестициялар	7,001	-	-	7,001
Клиенттерге несиелер	61,519,423	12,061,332	2,218,072	75,798,827
Басқа қаржы активтері	332,227	-	-	332,227
Монетарлық активтердің жиыны	93,099,112	18,105,687	3,752,125	114,956,924
Міндеттемелер				
Несие мекемелерінің қаражаты	5,102,162	-	-	5,102,162
Клиенттердің қаражаты	87,700,736	2,766,502	94,691	90,561,929
Жалдау бойынша міндеттемелер	534,769	-	-	534,769
Басқа қаржылық міндеттемелер	70,153	-	-	70,153
Монетарлық міндеттемелердің жиыны	93,407,820	2,766,502	94,691	96,269,013

Өтімділік тәуекелі және қаржыландыру көздерін басқару

Өтімділік тәуекелі - әдеттегі немесе күтпеген жағдайларда өтеу мерзімі келгенде Топтың төлемдер бойынша міндеттемелерін орындай алмау қаупі. Осы тәуекелді шектеу мақсатында басшылық банктік салымдардың ең төменгі мөлшеріне қосымша әр түрлі қаржыландыру көздерінің болуын қамтамасыз етті. Басшылық сонымен қатар өтімділікті ескере отырып, активтерді басқаруды және болашақ ақша ағындары мен өтімділіктің күнделікті мониторингін жүзеге асырады. Бұл процесс күтілетін ақша ағындарын бағалауды және қажет болған жағдайда қосымша қаржыландыру үшін пайдаланылуы мүмкін жоғары сапалы қамтамасыз етуді қамтиды.

Топ күнделікті негізде өтімділіктің бірқатар ішкі көрсеткіштеріне мониторинг жүргізеді. Топтың қазынашылығы ақша позициясы мен өтімділігі жоғары бағалы қағаздар портфелін қолдана отырып, қысқа мерзімді өтімділікті тұрақты негізде басқарады.

Сондай-ақ, Топ міндетті нормативтер түрінде ҚР ҰБ белгілеген өтімділікке қойылатын талаптарды орындауға міндетті. Топ қолма-қол ақша ағыны күтпеген жерден тоқтатылған жағдайда қолма-қол ақшаға тез сатылатын әр түрлі, сұранысқа ие активтердің портфолиосына ие. Сондай-ақ, Топ ақша қаражаттарына деген қажеттілікті қанағаттандыру үшін пайдалана алатын несиелер туралы келісімдер жасады.

25 Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Өтеуге дейін қалған мерзімдер бойынша қаржылық міндеттемелерді талдау. Төмендегі кестеде өтеу бойынша шарттық дисконтталмаған міндеттемелер негізінде өтеуге дейін қалған мерзімдер бөлінісінде Топтың 31 желтоқсандағы қаржылық міндеттемелері көрсетілген. Бірінші талап бойынша өтелуге жататын міндеттемелер өтеу туралы талап ең ерте ықтимал күнге мәлімделгендей қаралады. Алайда, Топ көптеген клиенттерден Топ тиісті төлемді жүзеге асыруға міндетті болатын ең ерте күні өтеуді талап етпейді деп күтеді және сөйкесінше кесте өткен кезеңдердегі депозиттерге сұраныс туралы ақпарат негізінде Топ есептеген күтілетін ақша ағындарын көрсетпейді.

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Талап етілгенге дейін	3 айдан аз	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	Жиыны
31 желтоқсан 2022 ж.						
Қаржылық міндеттемелер						
Несие мекемелерінің қаражаты	-	42,500	1,381,292	5,108,315	-	6,532,107
Клиенттердің қаражаты	57,049,033	2,478,692	42,421,615	2,072,645	41,749	104,063,734
Жалдау бойынша міндеттемелер						
Басқа қаржылық міндеттемелер	49,203	28,757	14,835	69,694	6	162,495
Дисконтталмаған қаржылық міндеттемелердің жиыны						
	57,098,236	2,595,236	43,947,844	7,486,797	97,231	111,225,344

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Талап етілгенге дейін	3 айдан аз	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	Жиыны
31 желтоқсан 2021 ж.						
Қаржылық міндеттемелер						
Несие мекемелерінің қаражаты	-	42,500	372,417	3,818,554	2,713,554	6,947,025
Клиенттердің қаражаты	45,556,941	3,963,934	40,479,948	2,746,230	204,604	92,951,657
Жалдау бойынша міндеттемелер						
Басқа қаржылық міндеттемелер	40,803	3,362	8,586	14,978	2,424	70,153
Дисконтталмаған қаржылық міндеттемелердің жиыны						
	45,597,744	4,055,083	40,997,025	6,967,016	3,000,335	100,617,203

Өтеу мерзімдері бойынша міндеттемелерді талдау "талап етілгенге дейін және 1 айдан аз мерзімде" санатындағы клиенттер қаражатының едәуір бөлігін көрсететініне қарамастан, бұл қаражатты қайтару тарихи түрде осы кестеде көрсетілгеннен ұзағырақ мерзім ішінде жүргізілді. Бұл депозиттер сенімді және ұзақ мерзімді қаржыландыру көзін қалыптастырады. 2022 жылы клиенттер қаражатының айтарлықтай ағыны болған жоқ және Топ басшылығы жақын арада мұндай ағындарды күтпейді.

Топ өтімділікті басқару үшін дисконттауды есепке алмай, өтеу мерзімі бойынша жоғарыда келтірілген міндеттемелерді талдауды пайдаланбайды. Оның орнына Топ төмендегі кестеде көрсетілген өтеудің күтілетін мерзімдері мен өтімділіктің күтілетін алшақтығын бақылайды:

25 Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша күтілетін өтеу мерзімдері бойынша қаржы құралдарына талдау келтірілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Талап етілгенге дейін және 1 айдан аз мерзімде	1 айдан 6 айға дейін	6 айдан 12 айға дейін	12 айдан 6 жылға дейін	6 жылдан астам	Жиыны
Активтер						
Қолма-қол ақша және ақшалай қаражаттардың баламалары	45,740,591	27,864,935	-	-	-	73,605,526
Басқа банктердегі қаражат	1,209,370	-	-	-	-	1,209,370
Клиенттерге несиелер мен аванстар	1,508,289	17,610,094	19,014,172	32,328,801	5,040,256	75,501,612
Инвестициялар	-	-	-	-	7,001	7,001
Басқа қаржы активтері	-	-	2,949,208	-	-	2,949,208
Жиыны	48,458,250	45,475,029	21,963,380	32,328,801	5,047,257	153,272,717
Міндеттемелер						
Клиенттердің қаражаты	28,934,222	33,585,502	22,063,394	18,340,949	38,905	102,962,972
Несие мекемелерінің қаражаты	-	108,357	1,000,000	4,000,000	-	5,108,357
Жалдау бойынша міндеттемелер	14,797	92,995	78,180	188,968	28,165	403,105
Басқа қаржылық міндеттемелер	9,934	13,773	87,411	51,371	6	162,495
Қаржылық міндеттемелер бойынша әлеуетті болашақ төлемдер жиыны	28,958,953	33,800,627	23,228,985	22,581,288	67,076	108,636,929
Қаржы құралдары бойынша өтімділік алшақтығы	19,499,297	11,674,402	(1,265,605)	9,747,513	4,980,181	44,635,788

Кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша төлемдерге қатысты өтімділік талаптары өтеу мерзімдері бойынша талдауда жоғарыда көрсетілген тиісті міндеттемелердің сомасынан едәуір төмен, өйткені банк әдетте осы міндеттемелер бойынша қаражатты үшінші тараптар талап етеді деп күтпейді. Жоғарыда келтірілген кестеге енгізілген қарыз беру бойынша шарттық міндеттемелердің жалпы сомасы міндетті түрде болашақта төленуі қажет болатын ақшалай қаражаттың сомасын білдірмейді, өйткені бұл міндеттемелердің көпшілігі талап етілмеген немесе олардың қолданылу мерзімі аяқталғанға дейін тоқтатылуы мүмкін.

«ҚАЗАҚСТАН – ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ» ЕНШІЛЕС БАНКІ» АҚ
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікке
ескертпелер

25 Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеу мерзімі бойынша қаржы құралдарына талдау келтірілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Талап етілгенге дейін және 1 айдан аз мерзімде	1 айдан 6 айға дейін	6 айдан 12 айға дейін	12 айдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	Жиыны
Активтер						
Қолма-қол ақша және ақшалай қаражаттардың баламалары	22,709,581	15,032,587	-	-	-	37,742,168
Басқа банктердегі қаражат			-	1,076,701	-	1,076,701
Клиенттерге несиелер мен аванстар	4,690,563	5,002,150	11,878,298	37,812,266	16,415,550	75,798,827
Инвестициялар	-	-	-	-	7,001	7,001
Басқа қаржы активтері	-	-	332,227	-	-	332,227
Жиыны	27,400,144	20,034,737	12,210,525	38,888,967	16,422,551	114,956,924
Міндеттемелер						
Клиенттердің қаражаты	46,703,306	23,787,929	19,791,933	88,712	190,049	90,561,929
Несие мекемелерінің қаражаты	-	-	-	5,102,162	-	5,102,162
Жалдау бойынша міндеттемелер	14,875	82,796	84,139	312,284	40,675	534,769
Басқа қаржылық міндеттемелер	40,803	3,362	8,586	14,978	2,424	70,153
Қаржылық міндеттемелер бойынша өлеуетті болашақ төлемдер жиыны	46,758,984	23,874,087	19,884,658	5,518,136	233,148	96,269,013
Қаржы құралдары бойынша өтімділік алшақтығы	(19,358,840)	(3,839,350)	(7,674,133)	33,370,831	16,189,403	18,687,911

Талдау өтеу мерзімінің айырмашылығы ағымдағы шоттардағы қаражаттың Тарихи тұрақтылығын көрсетпейді, оны қайтару дәстүрлі түрде жоғарыдағы кестелерде көрсетілгеннен ұзағырақ мерзім ішінде орын алды. Бұл қалдықтар кестелерде талап етілетін өтеуге жататын сомаларға енгізілген.

Төмендегі кестеде Топтың несиелік сипаттағы шартты және шарттық міндеттемелерінің шарттық мерзімі көрсетілген. Осы кестеде Топ осындай шарттардың аяқталу күнін негізге ала отырып кредиттік сипаттағы шарттық және шарттық міндеттемелердің қолданылу мерзімдерін ашуды ұсынды.

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	3 айдан аз	3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам	Жиыны
2022 ж.	4,529,895	9,594,920	39,418,710	91,802	53,635,327
2021 ж.	307,007	6,087,219	16,531,602	7,183,752	30,109,580

Клиент міндеттемені орындауды талап ете алатын ең ерте күн бойынша шартты және шарттық міндеттемелердің қолданылу мерзімі ұсынылған жағдайда, жоғарыда көрсетілген барлық міндеттемелер "3 айдан аз" санатында ұсынылатын болады.

Топ кредиттік сипаттағы барлық шарттық міндеттемелерді олардың қолданылу мерзімі аяқталғанға дейін орындау талап етілмейді деп күтеді.

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел – пайыздық мөлшерлемелер, валюта бағамдары және үлестік құралдардың бағалары сияқты нарықтық параметрлердегі өзгерістерге байланысты қаржы құралдары бойынша болашақ ақша ағындарының әділ құны өзгертін тәуекел. Валюталық позицияларды қоспағанда, Топтың нарықтық тәуекелдің айтарлықтай концентрациясы жоқ.

25 Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру қаупі

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру қаупі пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі болашақ ақша ағындарына немесе қаржы құралдарының әділ құнына әсер етуі мүмкін болғандықтан туындайды. Топтың 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзгермелі пайыздық мөлшерлеменен сауда-саттық емес қаржылық активтері мен қаржылық міндеттемелері жоқ.

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел-топтың өз қызметін жүзеге асыруы кезінде шетел валюталары бағамдарының өзгеруіне байланысты шығындардың туындау тәуекелі. Шығындар тәуекелі Топтың валюталық позицияларын құндық мәнде қайта бағалаудан туындайды. Топ басшылығы валюталар бөлінісінде қабылданатын тәуекел деңгейіне қатысты лимиттерді белгілейді және олардың күнделікті негізде сақталуын бақылайды.

Келесі кестеде Топтың 31 желтоқсанда монетарлық активтер мен міндеттемелер, сондай-ақ болжамды ақша ағындары бойынша маңызды позициялары бар валюталар көрсетілген. Жүргізілген талдау теңгеге қатысты валюта бағамдарындағы ықтимал өзгерістердің жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есепке әсерін есептеуден тұрады (әділ құны валюта бағамының өзгеруіне сезімтал кейбір монетарлық активтер мен міндеттемелердің болуына байланысты). Барлық басқа параметрлер тұрақты мәндермен қабылданады. Кестедегі теріс сомалар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте ықтимал таза төмендеуді көрсетеді, ал оң сомалар ықтимал таза өсуді көрсетеді:

	2022 ж.		2021 ж.	
	Валюта бағамындағы өзгеріс, %	Салық салуға дейінгі пайдаға әсері	Валюта бағамындағы өзгеріс %	Салық салуға дейінгі пайдаға әсері
<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>				
Валюта				
Ресей рублі	5.74%	5,236	1,34%	(269)
	-5.57%	(5,077)	-1,31%	264
Еуро	2.26%	419	0,72%	(213)
	-2.24%	(416)	-0,76%	227
АҚШ доллары	2.14%	69,333	0,50%	3,019
	-2.07%	(67,136)	-0,48%	(2,889)

Бір жыл ішінде валюталық позиция шамамен бірдей мәндерге ие болды, өйткені Топта ашық валюталық позицияларға лимиттер белгіленді және позиция белгіленген лимит шегінде болды.

25 Тәуекелдерді басқару (жалғасы)

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың валюталық позициясы бұдан әрі ұсынылған:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Теңге	АҚШ доллары	Ресей рублі	Еуро	Басқа валюталар	Жиыны
Активтер						
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	29,174,057	36,916,140	666,112	6,839,830	9,387	73,605,526
Басқа банктердегі қаражат	-	1,209,370	-	-	-	1,209,370
Клиенттерге несиелер	50,000,790	25,396,343	-	104,479	-	75,501,612
Инвестициялар	7,001	-	-	-	-	7,001
Басқа қаржы активтері	670,767	2,277,274	12	1,150	5	2,949,208
	79,852,615	65,799,127	666,124	6,945,459	9,392	153,272,717
Міндеттемелер						
Несие мекемелерінің қаражаты	5,108,357	-	-	-	-	5,108,357
Клиенттердің қаражаты	32,995,134	62,464,105	574,179	6,925,708	3,846	102,962,972
Жалдау бойынша міндеттемелер	403,105	-	-	-	-	403,105
Басқа қаржылық міндеттемелер	70,722	89,812	778	1,183	-	162,495
	38,577,318	62,553,917	574,957	6,926,891	3,846	108,636,929
Таза баланстық позиция	41,275,297	3,245,210	91,167	18,568	5,546	44,635,788

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың валюталық позициясы бұдан әрі ұсынылған:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	Теңге	АҚШ доллары	Ресей рублі	Еуро	Басқа валюталар	Жиыны
Активтер						
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	23,790,347	12,586,223	30,939	1,324,573	10,086	37,742,168
Басқа банктердегі қаражат	-	1,076,701	-	-	-	1,076,701
Клиенттерге несиелер	39,718,668	34,780,350	-	1,299,809	-	75,798,827
Инвестициялар	7,001	-	-	-	-	7,001
Басқа қаржы активтері	329,324	1,742	10	1,144	7	332,227
	63,845,340	48,445,016	30,949	2,625,526	10,093	114,956,924
Міндеттемелер						
Несие мекемелерінің қаражаты	5,102,162	-	-	-	-	5,102,162
Клиенттердің қаражаты	39,766,183	48,083,247	51,105	2,655,066	6,328	90,561,929
Жалдау бойынша міндеттемелер	534,769	-	-	-	-	534,769
Басқа қаржылық міндеттемелер	59,713	10,201	-	239	-	70,153
	45,462,827	48,093,448	51,105	2,655,305	6,328	96,269,013
Таза баланстық позиция	18,382,513	351,568	(20,156)	(29,779)	3,765	18,687,911

Операциялық тәуекел

Операциялық тәуекел - жүйелік сәтсіздікке, қызметкерлердің қателіктеріне, алаяқтыққа немесе сыртқы оқиғаларға байланысты туындайтын тәуекел. Бақылау жүйесі жұмысын тоқтатқан кезде Операциялық тәуекелдер беделге нұқсан келтіруі, құқықтық салдары болуы немесе қаржылық шығындарға әкелуі мүмкін. Топ барлық Операциялық тәуекелдер жойылды деген болжам жасай алмайды, бірақ бақылау жүйесі арқылы және бақылау және ықтимал тәуекелдерге тиісті жауап беру арқылы топтар, осындай тәуекелдерді басқара алады. Бақылау жүйесі міндеттерді, қол жеткізу құқықтарын, бекіту және салыстыру рәсімдерін, персоналды оқытуды, сондай-ақ ішкі аудитті қоса алғанда, бағалау рәсімдерін тиімді бөлуді көздейді.

26 Әділ құнды бағалау

Әділ құнды бағалау рәсімдері

Топ басқармасы саясат пен процедураларды Топтың меншігіндегі жылжымайтын мүліктің әділ құнын мерзімді бағалау ретінде анықтайды.

Топтың жері мен ғимараттарын бағалау үшін үшінші тарап бағалаушылары тартылады. Бағалаушыны таңдауды анықтайтын критерийлерге нарықты білу, бедел, тәуелсіздік және кәсіби стандарттарды сақтау кіреді.

Әрбір есепті күнге Топ басшылығы Топтың есеп саясатына сәйкес қайта бағалау не қайта талдау талап етілетін активтер мен міндеттемелер құнының өзгерістерін талдайды. Осы талдаудың мақсаттары үшін Топ басшылығы бағалау есептеулеріндегі ақпаратты шарттармен және басқа да маңызды құжаттармен салыстыра отырып, алдыңғы бағалау кезінде пайдаланылған негізгі бастапқы деректерді тексереді. Үшінші тарап бағалаушыларымен бірге Топ басшылығы әрбір актив пен міндеттеменің әділ құнының әрбір өзгерісін тиісті сыртқы көздермен салыстырып, берілген өзгерістің негізді екенін анықтайды.

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша кеңсе ғимараттары мен негізгі құралдардың бөлігі ретінде жерді тәуелсіз бағалау жүргізілді. Бағалауды кәсіби біліктілігі бар және өзінің орналасқан жері мен санаты бойынша бағаланатын жылжымайтын мүлікке ұқсас мүлікті бағалаудың кәсіби тәжірибесі бар "Мүлікті бағалау кафедрасы" ЖК кәсіби бағалаушылардың тәуелсіз фирмасы жүргізді.

Әділ құн иерархиясы

Топ бағалау моделіне байланысты қаржы құралдарының әділ құнын анықтау және ол туралы ақпаратты ашудың келесі иерархиясын қолданады:

- 1-деңгей: бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы баға ұсыныстары (түзетілмеген).
- 2-деңгей: бухгалтерлік есепте көрсетілген әділ құнға айтарлықтай әсер ететін барлық бастапқы деректер тікелей немесе жанама түрде байқалатын басқа модельдер.
- 3-деңгей: есепте көрсетілген әділ құнға айтарлықтай әсер ететін барлық бастапқы деректер нарықта байқалмайтын модельдер.

26 Әділ құнды бағалау (жалғасы)

Әділ құн туралы ақпаратты ашу мақсатында Топ активтер мен міндеттемелер кластарын активтің немесе міндеттеменің табиғаты, сипаттамалары мен тәуекелдері және әділ құн иерархиясындағы деңгей негізінде анықтады.

Мың қазақстандық теңгемен	Бағалау күні	Пайдалану арқылы әділ құнды бағалау			
		1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны
2022 ж.					
Әділ құны бойынша бағаланатын активтер					
Негізгі құралдар-жер және ғимараттар	31 желтоқсан 2022 ж	-	-	11,619,659	11,619,659
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	31 желтоқсан 2022 ж	-	-	288,819	288,819
Инвестициялар	31 желтоқсан 2022 ж	-	7,001	-	7,001
Әділ құны ашылатын активтер					
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	31 желтоқсан 2022 ж	1,973,972	71,631,554	-	73,605,526
Басқа банктердегі қаражат	31 желтоқсан 2022 ж	-	1,209,345	-	1,209,345
Клиенттерге несиелер	31 желтоқсан 2022 ж	-	-	71,601,021	71,601,021
Басқа қаржы активтері	31 желтоқсан 2022 ж	-	-	2,949,208	2,949,208
Әділ құны ашылатын міндеттемелер					
Несие мекемелерінің қаражаты	31 желтоқсан 2022 ж	-	4,115,300	-	4,115,300
Клиенттердің қаражаты	31 желтоқсан 2022 ж	-	102,780,371	-	102,780,371
Жалдау бойынша міндеттемелер	31 желтоқсан 2022 ж	-	403,105	-	403,105
Басқа қаржылық міндеттемелер	31 желтоқсан 2022 ж	-	-	162,495	162,495

Мың қазақстандық теңгемен	Бағалау күні	Пайдалану арқылы әділ құнды бағалау			
		1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны
2021 ж.					
Әділ құны бойынша бағаланатын активтер					
Негізгі құралдар-жер және ғимараттар	31 желтоқсан 2021 ж	-	-	10,285,541	10,285,541
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	31 желтоқсан 2021 ж	-	-	396,299	396,299
Инвестициялар	31 желтоқсан 2021 ж	-	7,001	-	7,001
Әділ құны ашылатын активтер					
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	31 желтоқсан 2021 ж	1,714,163	36,028,005	-	37,742,168
Басқа банктердегі қаражат	31 желтоқсан 2021 ж	-	1,079,487	-	1,079,487
Клиенттерге несиелер	31 желтоқсан 2021 ж	-	-	76,117,986	76,117,986
Басқа қаржы активтері	31 желтоқсан 2021 ж	-	332,227	-	332,227
Әділ құны ашылатын міндеттемелер					
Несие мекемелерінің қаражаты	31 желтоқсан 2021 ж	-	5,396,252	-	5,396,252
Клиенттердің қаражаты	31 желтоқсан 2021 ж	-	91,570,842	-	91,570,842
Жалдау бойынша міндеттемелер	31 желтоқсан 2021 ж	-	534,769	-	534,769
Басқа қаржылық міндеттемелер	31 желтоқсан 2021 ж	-	70,153	-	70,153

Қаржылық активтер мен міндеттемелердің әділ құны әділ құн бойынша есепке алынбайды

Төменде қаржылық жағдай туралы есепте әділ құн бойынша көрсетілмейтін Топтың қаржы құралдарының сыныптары бөлінісінде баланстық құн мен әділ құнды салыстыру келтірілген.

26 Әділ құнды бағалау (жалғасы)

Кестеде қаржылық емес активтер мен қаржылық емес міндеттемелердің әділ құнының мәндері көрсетілмеген.

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	2022 ж.			2021 ж.		
	Баланстық құн	Әділ құн	Танылмаған табыс/ (шығыс)	Баланстық құн	Әділ құн	Танылмаған табыс/ (шығыс)
Қаржылық активтер						
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	73,605,526	73,605,526	-	37,742,168	37,742,168	-
Басқа банктердегі қаражат	1,209,370	1,209,345	(25)	1,076,701	1,079,487	2,786
Клиенттерге несиелер	75,501,612	71,601,021	(3,900,591)	75,798,827	76,117,986	319,159
Басқа қаржы активтері	2,949,208	2,949,208	-	332,227	332,227	-
Қаржылық міндеттемелер						
Несие мекемелерінің қаражаты	5,108,357	4,115,300	993,057	5,102,162	5,396,252	(294,090)
Клиенттердің қаражаты	102,962,972	102,780,371	182,601	90,561,929	91,570,842	(1,008,913)
Жалдау бойынша міндеттемелер	403,105	403,105	-	534,769	534,769	-
Басқа қаржылық міндеттемелер	162,495	162,495	-	70,153	70,153	-
Іске асырылмаған әділ құнның танылмаған өзгерісінің жиыны			(2,724,958)	(981,058)		

Бағалау және болжау модельдері

Төменде шоғырландырылған қаржылық есептілікте әділ құн бойынша көрсетілетін активтер мен міндеттемелердің әділ құны айқындалған модельдер мен жорамалдар, сондай-ақ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте әділ құн бойынша бағаланбайтын, бірақ әділ құны ашылатын баптар сипатталған.

Негізгі құралдар-жер және ғимараттар

Топтың жері мен ғимараттарының әділ құны нарықпен салыстыру әдісімен анықталды. Бұл бағалау белгілі бір мүліктің сипатындағы, орналасқан жеріндегі немесе күйіндегі айырмашылықтарға байланысты түзетілген нарықтық операциялардың бағаларына негізделгенін білдіреді.

Әділ құны олардың баланстық құнына тең болатын активтер

Өтімді немесе өтеу мерзімі қысқа (үш айдан аз) қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер жағдайында олардың әділ құны шамамен баланстық құнға тең болады. Бұл рұқсат талап етілгенге дейінгі салымдарға және белгіленген өтеу мерзімі жоқ жинақ шоттарына да қолданылады.

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын несиелер

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша есепке алынатын кредиттердің әділ құны тәсілдер жиынтығын пайдалана отырып айқындалады. Қажет болған жағдайда несиелердің әділ құны қарыз алушы немесе соған ұқсас ұйымдар шығарған борыштық бағалы қағаздардың бақыланатын бағалары негізінде бағаланады. Басқа жағдайларда бағалау дисконтталған құнды есептеу модельдеріне негізделген ішкі модельдерді қолдана отырып немесе белгілі бір жағдайларда (мысалы, кепіл ретінде ұсталатын активтер бойынша ақша ағындарына қатысты) – сыртқы бағалау көздерін қолдана отырып жүзеге асырылады. Бағалау үлгілері үшін бақыланбайтын бастапқы деректерге қарыз алушының операциялық қызметі нәтижесінде күтілетін ақша ағындарымен немесе қамтамасыз етуді бағалаумен байланысты несиелік, нарықтық және өтімділік тәуекелдеріне түзетулер кіреді.

Амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер

Бағалау әдістеріне таза ағымдағы құнын бағалау және ақша ағындарын дисконттау модельдері және нарықтық баға белгілеулері белгілі ұқсас құралдармен салыстыру кіреді. Бағалау үшін пайдаланылатын пайымдаулар мен деректерге тәуекелсіз және базалық сыйақы мөлшерлемелері, несиелік спрэдтер және дисконттау мөлшерлемелерін, акциялар мен облигациялардың баға белгілеулерін және валюта бағамдарын бағалау үшін қолданылатын басқа түзетулер жатады. Бағалау әдістері нарықтың тәуелсіз қатысушылары анықтаған есепті күндегі жағдай бойынша қаржы құралының құнын көрсететін құнды анықтауға бағытталған.

26 Әділ құнды бағалау (жалғасы)

Белгіленбеген құралдардың, клиенттерге берілетін кредиттердің, клиенттер депозиттерінің, кредиттік ұйымдардағы қаражаттардың, басқа банктердің қаражаттарының, өзге де қаржы активтері мен міндеттемелерінің, қаржылық жалдау жөніндегі міндеттемелердің әділ құны қазіргі уақытта ұқсас шарттармен, кредиттік тәуекелмен және өтеу мерзімімен берешек бойынша қолданыстағы ставкаларды пайдалана отырып, болашақ ақша ағындарын дисконттау арқылы бағаланады. Басшылық қаржы құралдарының әділ құнын бағалау үшін келесі болжамдарды қолданады: Басшылық қаржы құралдарының әділ құнын бағалау үшін келесі болжамдарды қолданады:

- корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер және бөлшек клиенттерге берілген кредиттер бойынша болашақ ақша
- ағындарын дисконттау үшін теңгедегі активтер үшін 13.1 - 20.2%, шетел валютасындағы активтер үшін тиісінше 4.8 – 8.4% дисконттау мөлшерлемелері пайдаланылды (2021 жылғы 31 желтоқсан: 10.4 – 22.7% және 3.6 – 11.4%, тиісінше);
- корпоративтік және бөлшек клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері бойынша болжамды болашақ ақша ағындарын есептеу үшін теңгедегі депозиттер үшін 0.5-14.8%, шетел валютасындағы депозиттер үшін тиісінше 0.2 – 1.3% дисконттау мөлшерлемелері пайдаланылды (2021 жылғы 31 желтоқсан: тиісінше 0.4 – 8.8% және 0.2 – 2.7%).

Әділ құны бойынша бағаланатын 3-деңгейдегі елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер және қаржылық емес құралдардың негізгі жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдығы

Келесі кестеде 2021 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы ең маңызды бақыланбайтын бастапқы деректердің өзгеруіне әділ құн иерархиясының 3-деңгейіне жатқызылған Топ ғимараттары мен жерлерінің әділ құнын бағалаудың сезімталдығы туралы жалпыланған ақпарат берілген:

Бақыланбайтын бастапқы деректер	Ауқымы	Сезімталдықтың сипаттамасы
Сауда жеңілдігі Алаңға түзету	0,0%–10,0%	Сауда жеңілдіктерінің жоғарылауы/төмендеуі Топтың жері мен ғимараттарының әділ құнының төмендеуіне/өсуіне әкелуі мүмкін.
Нысаналы мақсатқа түзету	-27,0%–9,0%	Ауданға түзетудің ұлғаюы/азаюы Топтың жері мен ғимараттарының әділ құнының өсуіне/төмендеуіне әкелуі мүмкін.
	3,7%–6,2%	Мақсатты түзетуді ұлғайту/азайту Топтың жері мен ғимараттарының әділ құнының өсуіне / төмендеуіне әкелуі мүмкін.

27 Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерін талдау

Төмендегі кестеде активтер мен міндеттемелер оларды өтеудің күтілетін мерзімдері тұрғысынан берілген. Топтың өтеу жөніндегі шарттық дисконтталмаған міндеттемелері туралы ақпарат 25-ескертпеде ашылған.

Мың қазақстандық теңгемен	2022 ж.			2021 ж.		
	1 жыл ішінде	1 жылдан астам	Жиыны	1 жыл ішінде	1 жылдан астам	Жиыны
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	73,605,526	-	73,605,526	37,742,168	-	37,742,168
Басқа банктердегі қаржы	1,209,370	-	1,209,370	1,078,701	-	1,078,701
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	-	288,819	288,819	-	396,299	396,299
Инвестициялар	-	7,001	7,001	-	7,001	7,001
Клиенттерге несиелер	38,132,555	37,369,057	75,501,612	21,826,489	53,972,338	75,798,827
Негізгі құралдар	-	12,032,607	12,032,607	-	10,882,122	10,882,122
Материалдық емес активтер	-	321,308	321,308	-	279,078	279,078
Ағымдағы салық міндеттемелерін алдын ала төлеу	189,152	-	189,152	489	-	489
Басқа активтер	4,595,990	367,147	4,963,137	6,299,528	-	6,299,528
Активтер жиыны	117,732,593	50,385,939	168,118,532	66,945,375	65,536,838	132,482,213
Несие мекемелерінің қаражаты	1,108,357	4,000,000	5,108,357	5,102,162	-	5,102,162
Клиенттердің қаражаты	84,583,118	18,379,854	102,962,972	90,004,224	557,705	90,561,929
Ағымдағы КТС бойынша міндеттемелер	-	-	-	110,010	-	110,010
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	-	224,036	224,036	-	169,348	169,348
Жалдау бойынша міндеттемелер	185,972	217,133	403,105	181,810	352,959	534,769
Басқа міндеттемелер	435,022	51,377	486,399	179,416	25,716	205,132
Міндеттемелердің жиынтығы	86,312,469	22,872,400	109,184,869	95,577,622	1,105,728	96,683,350
Таза позиция	31,420,124	27,513,539	58,933,663	(28,632,247)	64,431,110	35,798,863

Топтың өз міндеттемелерін өтеу қабілеті оның сол уақыт аралығында активтердің баламалы сомасын жүзеге асыру мүмкіндігіне негізделген. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ жыл ішінде 31,420,124 мың теңге мөлшерінде оң өтімділікке ие (2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: теріс өтімділік 28,632,247 мың теңге).

Бірінші талап бойынша өтелуге жататын міндеттемелер жоғарыдағы кестеде өтеу туралы талап мәлімделгендей қаралады. Алайда, Топ көптеген клиенттерден Топ тиісті төлемді жүзеге асыруға міндетті болатын ең ерте күні өтеуді талап етпейді деп күтеді және сәйкесінше кесте клиенттердің өткен кезеңдердегі қаражатын талап ету туралы ақпарат негізінде Топ есептеген күтілетін ақша ағындарын көрсетпейді.

28 Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу

БЕХС (IAS) 24 сәйкес "Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу" бойынша Тараптар болып саналады, олардың біреуі екінші Тараптың операциялық және қаржылық шешімдерін бақылауға немесе айтарлықтай әсер етуге мүмкіндігі бар. Тараптар байланысты ма, жоқ па деген мәселені шешкен кезде олардың заңды нысаны ғана емес, Тараптар арасындағы қатынастардың мазмұны ескеріледі.

Байланысты Тараптар байланысты емес Тараптар арасында жүргізілмейтін мәмілелерге кіре алады. Мұндай мәмілелердің бағасы мен шарттары байланысты емес Тараптар арасындағы бағалар мен мәмілелер шарттарынан өзгеше болуы мүмкін.

28 Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу (жалғасы)

Байланысты тараптармен жасалатын операциялар көлемі, 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы сальдо, сондай-ақ көрсетілген күндерде аяқталған жылдардағы шығыстар мен кірістердің тиісті сомалары төменде келтірілген:

Мың қазақстандық теңгемен	2022 ж.							
	Бақылаушы акционер	Негізгі басқарушы персонал	Жалпы бақылаудағы ұйымдар	Еншілес ұйымдар	Жиыны	Бақылаушы акционер	Негізгі басқарушы персонал	Жалпы бақылаудағы ұйымдар
Активтер								
Ақшалай қаражаттар және олардың баламапары	2,092,252	-	862,852	2,955,104	545,861	-	511,919	1,057,780
Басқа банктердегі қаражат	-	-	1,209,371	1,209,371	-	-	1,079,770	1,079,770
Клиенттерге несиелер	-	69,254	-	69,254	-	807	-	807
Басқа активтер	-	-	16,989	16,989	-	-	-	-
Міндеттемелер								
Клиенттердің қаражаты	-	10,591	21,287	31,878	-	42,525	-	42,525

Төменде 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы байланысты тараптармен операциялар бойынша кірістер мен шығыстардың баптары келтірілген:

Мың қазақстандық теңгемен	2022 ж.							
	Бақылаушы акционер	Негізгі басқарушы персонал	Жалпы бақылаудағы ұйымдар	Еншілес ұйымдар	Жиыны	Бақылаушы акционер	Негізгі басқарушы персонал	Жалпы бақылаудағы ұйымдар
Пайыздық кірістер	147,946	4,137	52,461	204,544	14,112	422	44,720	59,254
Пайыздық шығыстар	(295,742)	-	(7)	(295,749)	-	-	-	-
Комиссиялық шығыстар	(49,871)	-	-	(49,871)	-	-	-	-

Бақылаушы акционердің қаражатын тарту шарттары бойынша ақпарат 12-ескертпеде ашылды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі басқарушы персоналдың кредиттері жылдық 8% -12% (2021 жылғы 31 желтоқсандағы: жылдық 8% -17%) және 2021-2026 жылдары (2021 жылғы 31 желтоқсандағы: 2021-2026 жылдары) өтеу мерзімдерінде сыйақы мөлшерлемелері болды.

Төменде 2022 жылға арналған негізгі басқару персоналының 9 мүшесіне (2021 жылға: 10 мүшеге) сыйақы туралы ақпарат берілген:

Мың қазақстандық теңгемен	2022 ж.	2021 ж.
Қызметкерлерге жалақы және басқа да қысқа мерзімді төлемдер	117,915	104,819
Әлеуметтік қамсыздандыруға аударымдар	11,381	9,881
Негізгі басқару персоналына сыйақы жиыны	129,296	114,700

29 Капиталдың жеткіліктілігі

Топ өз қызметіне тән тәуекелдерден қорғау мақсатында капиталдың жеткіліктілік деңгейін белсенді басқаруды жүзеге асырады. Топ капиталының жеткіліктілігі, басқа әдістермен қатар, ҚР ҰБ белгілеген Нормативтерді пайдалана отырып бақыланады.

2022 және 2021 жылдар ішінде Топ капиталға қатысты барлық сыртқы белгіленген талаптарды толық орындады.

Топ үшін капиталды басқарудың негізгі мақсаты-топтың капиталға қатысты сыртқы талаптарды сақтауын қамтамасыз ету және қызметті жүзеге асыру және Акционерлік құнды барынша арттыру үшін қажетті жоғары несиелік рейтинг пен капиталдың жеткіліктілік нормативтерін сақтау.

29 Капиталдың жеткіліктілігі (жалғасы)

Топ өз капиталының құрылымын басқарады және оны жүзеге асырылатын қызмет түрлерінің экономикалық жағдайлары мен тәуекел сипаттамаларындағы өзгерістер аясында түзетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда капиталды басқару мақсаттары, саясаты мен рәсімдерінде өзгерістер болған жоқ.

ҚР ҰБ белгілеген қолданыстағы талаптарға сәйкес Банктер мыналарды қолдауы керек:

- Негізгі капиталдың нарықтық тәуекелді және операциялық тәуекелдің сандық өлшемін (к1) ескере отырып есептелген кредиттік тәуекел дәрежесі бойынша молшорленген активтер мен шартты және ықтимал міндеттемелер, активтер, шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелер сомасына қатынасы.
- Инвестицияларды шегергендегі 1-деңгейдегі капиталдың несиелік тәуекел дәрежесі бойынша өлшенген активтер мен шартты және мүмкін міндеттемелер сомасына қатынасы, активтер, шартты және мүмкін талаптар мен міндеттемелер нарықтық тәуекел мен операциялық тәуекелдің сандық өлшемін ескере отырып есептелген (к1–2).
- Меншікті капиталдың нарықтық тәуекелді және операциялық тәуекелдің сандық өлшемін (к2) ескере отырып есептелген несиелік тәуекел дәрежесі бойынша өлшенген активтер мен шартты және ықтимал міндеттемелер сомасына, активтерге, шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелерге қатынасы.

Жоғарыда көрсетілген коэффициенттерді есептеу мақсаттары үшін инвестициялар заңды тұлғаның акционерлік капиталына (жарғылық капиталға қатысу үлесіне), сондай-ақ жиынтық мөлшері Топтың 1-деңгейдегі капиталы мен 2-деңгейдегі капиталының жалпы мөлшерінің 10% - % асатын заңды тұлғаның реттелген борышына салынатын салымдарды білдіреді.

Бұдан әрі кестеде 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚР ҰБ талаптарына сәйкес есептелген Топтың капиталын талдау көрсетілген:

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	2022 ж.	2021 ж.
1-деңгейдегі капитал	58,327,786	35,505,742
2-деңгейдегі капитал	-	-
Капитал жиыны	58,327,786	35,505,742
Тәуекелді ескере отырып өлшенген активтер, шартты және ықтимал міндеттемелер, ықтимал талаптар мен міндеттемелер	158,869,838	125,873,147
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті к1 (кем дегенде 5,5%)	37%	28%
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті к1-2 (минимум 6,5%)	37%	28%
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті к2 (кем дегенде 8,0%)	37%	28%

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	2022 ж.	2021 ж.
1-деңгейдегі капитал		
Акционерлік капитал	48,500,000	15,000,000
Қайта бағалау резервтері	950,746	696,534
Бөлінбеген пайда	18,916,705	18,911,111
Жинақталған ашық резерв	1,177,175	1,177,175
Ағымдағы жылдың шығыны	(10,895,533)	-
Материалдық емес активтер, соның ішінде гудвилл	(321,307)	(279,078)
1-деңгейдегі капитал жиыны	58,327,786	35,505,742
2-деңгейдегі капитал		
Қайта бағалау қоры	-	-
Реттелген қарыз	-	-
2-деңгейдегі капитал жиыны	-	-
Капитал жиыны	58,327,786	35,505,742

29 Капиталдың жеткіліктілігі (жалғасы)

<i>Мың қазақстандық теңгемен</i>	2022 ж.	2021 ж.
Несиелік тәуекелді ескере отырып өлшенген активтер	117,032,146	106,301,731
Несиелік тәуекелді ескере отырып өлшенген шартты және ықтимал міндеттемелер	36,166,558	14,989,059
Нарықтық тәуекелді ескере отырып есептелген активтер және шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелер	326,076	74,026
Операциялық тәуекел	5,345,059	4,508,334
Тәуекелдердің жалпы омаасы	158,860,838	125,873,140

30 Есепті күннен кейінгі оқиғалар

2023 жылғы 13 қаңтарда ҚР ҰБ ақша-кредит саясаты комитеті нақты инфляцияның ҚР ҰБ болжамдарына сәйкестігі жағдайында шешім +/- 1 дәлізімен жылдық 16.75% деңгейінде базалық мөлшерлемені белгілеу туралы шешім қабылдады. Ішкі және сыртқы инфляциялық процестердің динамикасы, сондай-ақ экономикалық өсу траекториясы ҚР ҰБ болжамының базалық сценарийіне сәйкес қалыптасуда. Айлық инфляция оның орташа жылдық мәндерінен асып кеткен кезде біртіндеп баяулайды. Инфляция тәуекелдерінің балансы инфляцияның жоғары тұрақты бөлігінде және жеделдетілген инфляциялық күтулерде проинфляциялық тәуекелдердің пайдасына останаысқан күйінде қалады. Логистикалық тізбектерді қайта құрудың экономикаға теріс әсері жалғасуда. Тұрақты тәуекелдер базалық мөлшерлемені ұзақ уақыт бойы ағымдағы мәндерде ұстап тұруды талап етеді.

2023 жылдың наурызында Еуропада да, АҚШ-та да пайыздық мөлшерлемелердің өсуіне әкелген соңғы оқиғаларды ескере отырып, Калифорнияда орналасқан Silicon Valley Bank банкрот деп танылды, бұл 2008 жылы Washington Mutual Банкі жабылғаннан кейінгі АҚШ тарихындағы екінші ірі банкроттық болды. Silicon Valley Bank АҚШ-тағы ең ірі 16 банктің қатарына кірді және стартаптармен жұмыс істеуге маманданған. АҚШ-тағы жергілікті дағдарыстың еуроаймақ банктеріне әсер ету қаупі швейцариялық Credit Suisse Банкінің акцияларының құнының төмендеуіне әкелді. Соңғы күндері жаһандық оқиғалар ішкі валюта нарығында көрініс табуда. АҚШ долларына қатысты құбылмалылықтың жоғарылауы және ұлттық валютаның әлсіреуі байқалады, бұл мұнай бағасының барреліне 73-74 долларға дейін төмендеуімен қиындайды. Сонымен қатар, АҚШ және еуроаймақ банктеріндегі жергілікті дағдарыстардың Қазақстанның қаржы нарығына әсері шектеулі. Топтың АҚШ және еуроаймақ банктерінде активтері жоқ. Осы есептілік шығарылған күнгі жағдай бойынша Топ басшылығы осы оқиғалардың Топқа әсерін байқамайды, сонымен қатар Топ үнемі стресс-тестілеуді жүргізеді, бұл мұндай оқиғалардың Топтың қаржылық жағдайына ықтимал әсерін болжауға мүмкіндік береді. Соңғы стресс-тестілеудің нәтижелеріне сәйкес қауіпсіздік шегі жеткілікті және мұндай сценарийлер туындаған жағдайда Топтың пруденциалдық нормативтері бұзылмайды.